

Ammatillisen lisäkoulutuksen työelämän kehittämisen- ja palvelutoiminnan kehittämishankkeen loppuraportti

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:3

Ammatillisen lisäkoulutuksen työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämishankkeen loppuraportti

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:3

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet
Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto / Utbildnings- och forskningspolitiska avdelningen
PL / PB 29
00023 Valtioneuvosto / Statsrådet
<http://www.minedu.fi/OPM/julkaisut>
ISBN 978-952-263-100-8 (PDF)
ISSN-L 1799-0327
ISSN 1799-0335 (PDF)

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/
Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2012:3

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Julkaisun päivämäärä
8.2.2012

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämishankkeen ohjausryhmä Puheenjohtaja: Mika Tammilehto Sihteeri: Tuula Sumkin	Julkaisun laji Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
	Toimeksiantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö	
	Toimielimen asettamispv 7.10.2010	Dnro 74/040/2010
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Ammatillisen lisäkoulutuksen työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämishankkeen loppuraportti (Slutrapport av utvecklingsprojektet för utvecklings- och serviceverksamheten för arbetslivet inom den yrkesinriktade tilläggsutbildningen)		
Julkaisun osat Loppuraportti + liitteet		
Tiivistelmä Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti 7.10.2010 ammatillisen lisäkoulutuksen työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää koskevan kehittämishankkeen sekä asetti sille ohjausryhmän ja työjaoston. Kehittämishankkeen tehtävänä oli laatia ammatillisen aikuiskoulutuksen työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämissuunnitelma. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta on ammatillisen aikuiskoulutuksen yhteydessä toteutettavaa työelämäyhteistyötä. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan keskeiset ominaispiirteet ovat koulutuksen järjestäjän ja työelämän välinen kumppanuus, verkostomainen toimintatapa sekä kysyntälähtöisyys. Ohjausryhmän näkemyksen mukaan osuvaa ja vaikuttavaa työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa toteutetaan parhaiten silloin kun seuraavat edellytykset täyttyvät: 1) työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan asema ja rooli on selkeä ja vahva koulutuksen järjestäjän toimintaa ohjaavissa strategioissa; 2) työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa toteuttavat siihen erikoistuneet ja sitoutuneet koulutuksen järjestäjät; ja 3) työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa kehitetään ja toteutetaan koulutuksen järjestäjien koordinoimalla ja strategisten painopisteiden mukaisesti suunnattuina valtakunnallisina ja alueellisina hankkeina. Ohjausryhmän näkemyksen mukaan työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan nykyinen perusta ammatillisessa lisäkoulutuksessa on vahva ja toimiva, mutta toimintaa on tarve ohjausryhmän käytössä olevien ja teetettyjen selvitysten perusteella kehittää edelleen seuraavilta osin: 1) asema, 2) ohjaus ja 3) rahoitus. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan aseman ja roolin vahvistamiseksi ohjausryhmä esittää, että työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnalle asetetaan valtakunnalliset strategiset päämäärät ja painopisteet koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa. Kehittämissuunnitelman linjausten perusteella ministeriö asettaa tarkemmat tavoitteet, joita tarkistetaan tarvittaessa säännöllisesti. Koulutuksen järjestäjät puolestaan asettavat työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa koskevat koulutuksen järjestäjäkohtaiset tavoitteet valtakunnallisten painopisteiden tavoitteiden mukaisesti. Lisäksi ohjausryhmä esittää, että ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa olevaa määritelmää työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnasta vahvistettaisiin. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan ohjauksen kehittämiseksi ohjausryhmä esittää, että työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä säilyisi edelleen osana opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupaa. Tehtävä myönnettäisiin jatkossa kuitenkin viiden vuoden määräajaksi. Määräajan jälkeen koulutuksen järjestäjä voisi hakea tehtävälle jatkoa. Koulutuksen järjestäjien henkilöstön työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa koskevan osaamisen kehittämiseksi ministeriö lisäisi valtakunnallisia ja alueellisia tilaisuuksia. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan valtakunnallisen koordinoimisen edistämiseksi ja kehittämistyön tukemiseksi ministeriö asettaisi ohjausryhmän. Sen tehtävänä olisi mm seurata työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan toimivuutta, arvioida työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan tavoitteiden kehittämistarpeita sekä linjata työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämishankkeiden painopisteitä. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan rahoituksen kehittämiseksi ohjausryhmä esittää, että koulutuksen järjestäjille voidaa edelleen myöntää kehittämisavustusta työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän hoitamiseen. Avustuksia suunnattaisiin opetus- ja kulttuuriministeriön asettamien strategisten painopisteiden tavoitteiden mukaisesti. Valtionavustuksiin rahoitettavat hankkeet olisivat joko valtakunnallisia tai alueellisia ja niille varattaisiin erikseen määräraha valtion talousarviossa. Valtakunnallisten hankkeiden hallinnoinnista vastaisi opetushallinto ja alueellisten hankkeiden hallinnossa viisi ELY-keskusta. Ruotsinkieliset alueelliset hankehakemukset käsittelee keskitetysti Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto. Kehittämishankkeet voisivat olla sekä lyhyt- että pitkäkestoisia, kestoltaan enimmillään kolme vuotta. Ohjausryhmä katsoo, että ehdotusten toimeenpanossa edetään siten, että opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee vuoden 2012 alkupuolella suunnitelman ohjausryhmän ehdotusten toimeenpanosta. Tavoitteena on, että lupamenettelyä ja säädösmuutoksia koskevat ehdotukset tulisivat voimaan vuoden 2013 alusta.		
Avainsanat ammatillinen lisäkoulutus, työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta, työelämä, yhteistyö, verkostot		
Sarjan nimi ja numero Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:3		ISSN-L 1799-0327 1799-0335 (PDF)
		ISBN 978-952-263-100-8 (PDF)
Kokonaissivumäärä 70	Kieli suomi	Hinta
Jakaja -		Luottamuksellisuus julkinen
		Kustantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö

Presentationsblad

Utgivare
Undervisnings- och kulturministeriet

Utgivningsdatum
8.2.2012

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) Styrgruppen för utvecklingsprojektet för utvecklings- och serviceverksamheten för arbetslivet Ordförande: Mika Tammilehto Sekreterare: Tuula Sumkin		Typ av publikation Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
		Uppdragsgivare Undervisnings- och kulturministeriet	
		Datum för tillsättande av 7.10.2010	Dnro 74/040/2010
Publikation (även den finska titeln) Slutrapport av utvecklingsprojektet för utvecklings- och serviceverksamheten för arbetslivet inom den yrkesinriktade tilläggsutbildningen (Ammatillisen lisäkoulutuksen työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämishankkeen loppuraportti)			
Publikationens delar Slutrapport + bilagor			
Sammandrag Undervisnings- och kulturministeriet startade den 7 oktober 2010 ett utvecklingsprojekt för utvecklings- och serviceuppgiften för arbetslivet inom den yrkesinriktade tilläggsutbildningen och tillsatte en styrgrupp och en arbetssektion för projektet. Avsikten med projektet var att utarbeta en utvecklingsplan för utvecklings- och serviceverksamheten för arbetslivet inom den yrkesinriktade vuxenutbildningen. Med utvecklings- och serviceverksamhet för arbetslivet avses arbetslivssamarbete som verkställs i samband med yrkesinriktad vuxenutbildning. Centrala drag i verksamheten är partnerskap mellan utbildningsanordnaren och arbetslivet, handlingsmodeller i form av nätverk och fokusering på efterfrågan. Styrgruppen anser att målinriktad och effektiv utvecklings- och serviceverksamhet för arbetslivet realiserar när följande förutsättningar uppfylls: 1) verksamheten har tydlig och stark status och roll i de strategier som styr utbildningsanordnarens verksamhet, 2) verksamheten genomförs av specialiserade och engagerade utbildningsanordnare och 3) verksamheten utvecklas och genomförs genom riksomfattande och regionala projekt som samordnas av utbildningsanordnarna och riktas in enligt deras strategiska fokus. Enligt styrgruppens uppfattning har utvecklings- och serviceverksamheten för arbetslivet en stark och fungerande basis inom den yrkesinriktade tilläggsutbildningen. Utifrån de utredningar som styrgruppen hade tillhanda och lät utföra bör verksamheten likväl vidareutvecklas med avseende på 1) status, 2) styrning och 3) finansiering. I syfte att stärka status och rollen för utvecklings- och serviceverksamheten för arbetslivet föreslår styrgruppen att det i utvecklingsplanen för utbildning och forskning fastställs riksomfattande strategiska mål och fokusområden för verksamheten. Utifrån riktlinjerna i utvecklingsplanen fastställer ministeriet sedan mer specifika mål som vid behov ses över regelbundet. Utbildningsanordnarna fastställer de anordnarspecifika målen för utvecklings- och serviceverksamheten för arbetslivet i enlighet med målen för de riksomfattande fokusområdena. Styrgruppen föreslår också att definitionen av utvecklings- och serviceverksamhet för arbetslivet enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning bör specificeras. I syfte att utveckla styrningen av utvecklings- och serviceverksamheten för arbetslivet föreslår styrgruppen att verksamheten även framlades ska omfattas av tillstånd att ordna yrkesinriktad tilläggsutbildning som beviljas av Undervisnings- och kulturministeriet. Däremot är tanken att uppgiften framöver beviljas endast för fem år i sänder. Därefter kan utbildningsanordnaren ansöka om fortsättning. För utveckling av den relevanta kompetensen hos de anställda vid utbildningsanordnarna bör ministeriet öka utbudet av riksomfattande och regionala evenemang. Ministeriet bör vidare tillsätta en styrgrupp för att främja den riksomfattande samordningen och stödja utvecklingen av utvecklings- och serviceverksamheten för arbetslivet. Styrgruppen ska bl.a. följa upp effekterna av utvecklings- och serviceverksamheten för arbetslivet, bedöma utvecklingsbehoven enligt målen för verksamheten och fastställa fokusområdena för utvecklingsprojekt för nämnda verksamhet. I syfte att utveckla finansieringen av utvecklings- och serviceverksamheten för arbetslivet föreslår styrgruppen att utbildningsanordnarna även i framtiden beviljas utvecklingsbidrag för genomförande av uppgiften. Bidragen ska riktas in enligt de strategiska fokusområden och mål som Undervisnings- och kulturministeriet fastställer. Projekt som finansieras med stadsbidrag ska vara antingen riksomfattande eller regionala och tilldelas separata anslag i statsbudgeten. De riksomfattande projekten ska förvaltas av utbildningsförvaltningen och de regionala projekten av de fem NTM-centralerna. De regionala projektansökningarna på svenska ska behandlas centraliserat vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland. Utvecklingsprojekten kan vara antingen kort- eller långvariga, dock högst tre år. Styrgruppen anser att verkställandet av förslagen bör inledas genom att Undervisnings- och kulturministeriet under början av 2012 bereder en verkställandeplan för styrgruppens förslag. Avsikten är att förslagen gällande tillståndsförfarandet och befattningsändringarna ska träda i kraft i början av 2013.			
Nyckelord arbetsliv, nätverk, samarbete, utvecklings- och serviceverksamheten för arbetslivet, yrkesinriktad tilläggsutbildning			
Seriens namn och nummer Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2012:3		ISSN-L 1799-0327 1799-0335 (Online)	ISBN 978-952-263-100-8 (PDF)
Sidoantal 70	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution -		Förlag Undervisnings- och kulturministeriet	

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti 7.10.2010 ammatillisen lisäkoulutuksen työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää koskevan kehittämishankkeen sekä asetti sille ohjausryhmän ja työjaoston. Kehittämishankkeen tehtävänä on laatia ammatillisen aikuiskoulutuksen työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämissuunnitelma, joka sisältää

- 1 kehittämislinjaukset kehittämis- ja palvelutoiminnan aseman, tehtävän ja tulevaisuuden painopisteiden selkeyttämiseksi ja vahvistamiseksi ammatillisessa lisäkoulutuksessa;
- 2 valtakunnallisen tason toimenpide-ehdotukset työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan ohjauksen ja seurannan organisoiminnin ja koordinoiminnin kehittämiseksi sekä vaikuttavuuden lisäämiseksi;
- 3 koulutuksen järjestäjätason toimenpide-ehdotukset työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan tavoitteiden, toimintatapojen ja – muotojen sekä yhteistyön ja vaikuttavuuden kehittämiseksi; sekä
- 4 ehdotukset työelämänkehittämis- ja palvelutoiminnan rahoituksen kehittämiseksi.

Kehittämishankkeen valmistelussa tulee ottaa huomioon ammatillisen koulutuksen laatustrategian valmistelutyö. Valmistelussa on kuultava ELY-keskuksia ja ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjiä.

Ohjausryhmän puheenjohtajaksi opetus- ja kulttuuriministeriö nimesi johtaja Mika Tammilehdon opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Ohjausryhmän muiksi jäseniksi nimettiin opetus- ja kulttuuriministeriöstä hallitusneuvos Merja Leinosen, joka toimi myös ohjausryhmän varapuheenjohtajana, työmarkkinaneuvos Teija Felt työ- ja elinkeinoministeriöstä, johtaja Pasi Kankare Opetushallituksesta, asiantuntija Satu Ågren Elinkeinoelämän Keskusliitto EK:sta, erityisasiantuntija Tuovi Manninen Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry:stä, koulutuspoliittinen asiantuntija Kirsi Rasinaho Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:stä, koulutuspoliittinen asiamies Ralf Sund Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:sta, johtaja Martti Pallari Suomen Yrittäjät ry:stä, kehittämisspäälikkö Riikka-Maria Yli-Suomu Kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta, rehtori Timo Karkola Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten rehtorit ry:stä, toiminnanjohtaja Johan Hahkala Ammat-tiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry:stä ja kuntayhtymänjohtaja Sampo Suihko Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omniasta.

Työjaoston tehtävänä oli valmistella ohjausryhmässä käsiteltäviä asioita. Siihen opetus- ja kulttuuriministeriö nimesi hallitusneuvos Merja Leinosen opetus- ja kulttuuriministeriöstä, neuvotteleva virkamies Markku Virtasen työ- ja elinkeinoministeriöstä, opetusneu-

vos Seppo Hyppösen ja opetusneuvos Tuula Sumkinin Opetushallituksesta, ryhmäpäällikkö Jukka Peltokosken Pirkanmaan ELY-keskuksesta, apulaisrehtori Aino Rikkisen Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymästä ja rehtori Juha Kuuselon Länsirannikon Koulutus Oy:stä. Työjaoston puheenjohtajana toimi Merja Leinonen. Ohjausryhmän ja työjaoston sihteerinä toimi Tuula Sumkin Opetushallituksesta.

Kehittämishankkeesta tuli jättää väliraportti opetus- ja kulttuuriministeriölle viimeistään 15.3.2011. Loppuraportin tuli olla valmis viimeistään 30.9.2011.

Kehittämishankkeen väliraportti luovutettiin opetus- ja kulttuuriministeriölle 14.6.2011.

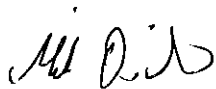
Ennen loppuraportin jättämistä ohjausryhmä kokoontui 12 kertaa (joista 7 kertaa ennen väliraportin jättämistä) ja työjaosto 13 kertaa. Loppuraportin ehdotuksia esiteltiin 19 päivänä lokakuuta 2011 järjestetyssä valtakunnallisessa tilaisuudessa, johon oli kutsuttu työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan toimijoita ja sidosryhmien edustajia. Muuta erillistä kuulemistilaisuutta ohjausryhmä ei järjestänyt.

Loppuraporttiin sisältyy Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n lausuma, joka on tämän raportin liitteenä (liite 1).

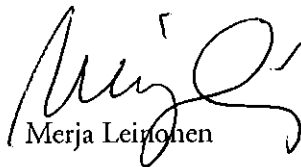
Suomen yrittäjät ry on jättänyt eriävän mielipiteensä loppuraportin ohjausryhmän näkemyksiin. Eriävä mielipide on tämän raportin liitteenä (liite 2).

Kehittämishankkeen ohjausryhmä jättää kunnioittavasti hankkeen loppuraportin opetus- ja kulttuuriministeriölle jatkotoimenpiteitä varten.

Helsingissä 31 päivänä lokakuuta 2011

Mika Tammilehto

Merja Leinonen

Teija Felt

Pasi Kankare

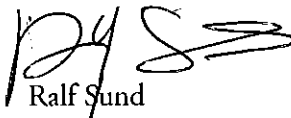
Satu Ågren

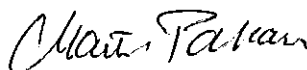
Tuovi Manninen

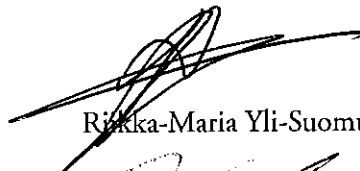
Kirsi Rasinaho

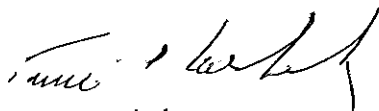
Ralf Sund

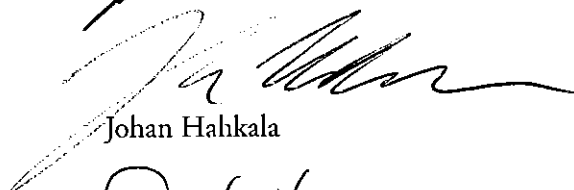
Martti Pallari

Riikka-Maria Yli-Suomu

Timo Karkola

Johan Hakala

Sampo Suihko

Tuula Sumkin

Sisältö

1	Kehittämishankkeen tausta ja toteutus	9
	1.1 Koulutuspoliittiset linjaukset	9
	1.2 Kehittämishankkeen toteutus	10
	1.3 Käsitteistä	12
2	Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta	13
	2.1 Tavoitteet ja määritelmä	13
	2.2 Järjestämislupamenettely	14
3	Valtionavustukset	16
	3.1 Valtionavustusten hakumenettely	17
	3.2 Hankkeet TYKE-toiminnan toteuttajina	19
4	Toimijoiden ja sidosryhmien kokemuksia työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnasta	23
	4.1 Kyselyn tuloksia	23
	4.2 Yhteenveto kyselyn tuloksista	28
	4.3 Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää koskevan arviointiraportin tuloksia	29
5	Toimintaympäristön muutossuuntia	30
	5.1 Työelämän muutokset	30
	5.2 Koulutusjärjestelmä ja työelämäyhteistyön muu kehittäminen	31
6	Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan nykytilan arviointia	35
	6.1 Asema ja merkitys	35
	6.2 Luvanvaraisuus ja siihen liittyvät menettelyt	36
	6.3 Rahoitus	36
7	Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämisvaihtoehdot	38
	7.1 Ohjaus	38
	7.2 Rahoitus	40
8	Ohjausryhmän esitykset työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämiseksi	43
	8.1 Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämisen suuntaviivoja	43
	8.2 Asema	44
	8.3 Ohjaus	46
	8.4 Rahoitus	48

9	Ohjausryhmän esitysten vaikutukset	50
	9.1 Taloudelliset ja hallinnolliset vaikutukset	50
	9.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset	51
10	Jatkotoimenpiteet	52
	Liitteet	53
	Liite 1. OAJ:n lausuma	53
	Liite 2. Suomen Yrittäjien eriävä mielipide	54
	Liite 3. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän hakulomake	57
	Liite 4. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän valtionavustuksen hakulomake 2009	60
	Liite 5. Valtionavustukset ammatillisen lisäkoulutuksen työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään	63
	Liite 6. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan (TYKE) kehittämishankkeen kyselyn loppuraportti	65

1 Kehittämishankkeen tausta ja toteutus

1.1 Koulutuspoliittiset linjaukset

Aikuiskoulutuspolitiikassa korostuu yhteiskunnan ja työelämän muutoksiin vastaaminen. Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelman mukaisesti toteutettiin ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus, jäljempänä AKKU. Uudistuksen tavoitteena oli selkeyttää aikuiskoulutuksen hajanainen hallinto, rahoitus, etuudet ja koulutustarjonta.

AKKU-johtoryhmän väliraportissa ehdotetaan, että ammatillisen aikuiskoulutuksen työelämäyhteistyötä tulee edelleen vahvistaa. Tutkintojärjestelmää ja muun aikuiskoulutuksen tarjontaa tulee kehittää paremmin työelämän ja aikuisväestön osaamistarpeita vastaaviksi. AKKU-johtoryhmän toimenpide-ehdotuksissa on otettu kantaa myös työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan organisointiin. Kokonaisuudistuksen valmistelun yhtenä periaatelinjauksena oli, että opetus- ja kulttuuriministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö jatkossakin kantavat yhdessä vastuuta työvoiman osaamisesta ja osaavan työvoiman riittävyydestä.

AKKU-johtoryhmän toisessa väliraportissa todetaan, että opetus- ja kulttuuriministeriöllä sekä työ- ja elinkeinoministeriöllä tulee olla vahva yhteistyö ja rooli alueiden työvoima- ja osaamistarpeiden turvaamisessa osana alueellista strategiatyötä ja valtakunnallisen koulutus- ja työ- ja elinkeinopolitiikan toimeenpanoa. AKKU-johtoryhmän kannanotton mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) vastuulla tulee olla muun muassa työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään liittyvien valtionavustusten jakaminen. Siten AKKU-johtoryhmä ehdotti, että työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään suunnattujen avustusten myöntäminen siirretään Opetushallitukselta ELY-keskuksille. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään tarkoitettua määrärahaa johtoryhmä esitti nostettavaksi kuudesta miljoonasta eurosta kymmeneen miljoonaan euroon.

Ammatillisen koulutuksen vuosia 2011–2020 koskevan laatustrategian mukaan laadun parantaminen perustuu jatkuvaan oppimiseen ja toiminnan kehittämiseen. Tavoitetta tuetaan muun muassa tiivistämällä laadunhallinnan yhteistyötä muun koulutuksen ja muiden hallinnonalojen toimijoiden kanssa tavoitteena toimintatapojen yhdensuuntaistaminen. Ammatillisen koulutuksen tulee tukea työpaikalla tapahtuvaa oppimista ja osaamisen kehittämistä sekä työn ja koulutuksen vuorottelua tai yhdistämistä. Verkostoyhteistyön tulee olla toimivaa, koska koulutus toteutuu yhä enemmän työpaikoilla ja työn ohessa yhteistyössä työpaikkojen kanssa.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen tavoitteena on nostaa suomalaiset maailman osaavimmaksi kansaksi vuoteen 2020 mennessä. Hallitusohjelman mukaan vakaalla ja terveellä pohjalla oleva julkinen talous takaa kestävästä hyvinvoinnista. Julkisen talouden kestävyyskannalta on välttämätöntä, että mahdollisimman moni työikäinen on työssä

ja valtion velkaantuminen käännetään laskuun. Koulutus- ja tutkimuspolitiikan keinoina julkisen talouden vakauttamisessa ovat muun muassa työurien pidentämiseen liittyvät toimet. Osaamiseen ja luovuuteen perustuva suomalaisen työn kilpailukyky edellyttää toimivaa koulutusjärjestelmää. Tässä tarkoituksessa muun muassa koulutuksen työelämäyhteyksiä vahvistetaan kaikilla koulutusasteilla. Hallitusohjelman mukaan myös selvitetään tarpeet ammatillisen aikuiskoulutuksen työnjaon selkeyttämiseen opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön kesken.

Hallitusohjelman mukaisena yhtenä elinkeino-, työllisyys- ja innovaatiopoliittisina toimenpiteinä työ- ja elinkeinoministeriö asettaa työryhmän valmistelemaan työelämän kehittämisstrategian, joka valmistuu vuoden 2012 alkupuolella. Strategian tavoitteena on parantaa työllisyysastetta, työelämän laatua, työhyvinvointia ja työn tuottavuutta. Strategian toteuttamiseksi yksityisen ja julkisen sektorin työpaikoilla käynnistetään laaja kansallinen yhteistyöhanke. Osana hanketta Tekes käynnistää erillisen työorganisaatioiden kehittämisohjelman.

Valtioneuvosto on 15.12.2011 hyväksynyt koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman vuosille 2011–2016. Kehittämissuunnitelma perustuu pääministeri Kataisen hallituksen hallitusohjelmassa asetettuihin koulutus- ja tiedepoliittisiin tavoitteisiin. Kehittämissuunnitelmassa on työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa koskevia linjauksia. Sen mukaan kehittämissuunnitelmakaudella ensinnäkin vahvistetaan ammatillisen lisäkoulutuksen työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan strategista merkitystä ja kysyntälähtöisyyttä ammatillisen lisäkoulutuksen toteuttamisessa. Toiseksi tarkoituksena on lisätä ja lujittaa koulutuksen järjestäjien, yritysten ja julkisyhteisöjen kumppanuuteen perustuvaa yhteistyötä. Kolmanneksi tavoitteena on monipuolistaa työelämälähtöisiä ja innovaatiotoimintaa tukevia osaamisen kehittämispalveluita. Lopiksi kehittämissuunnitelman mukaan lisätään työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan tunnettuutta ja parannetaan sen laatua ja osuvuutta.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen kuntapolitiikan tavoitteena on edellä selostetun lisäksi muun muassa turvata laadukkaat ja yhdenvertaiset kunnalliset palvelut asiakaslähtöisesti koko maassa ja luoda edellytykset kuntien taloutta vahvistavalle kehittämistoiminnalle. Tässä tarkoituksessa hallitus toteuttaa kuntauudistuksen. Kuntauudistus on koko maan laajuinen ja sen tavoitteena on vahvoihin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakenne. Vahva peruskunta muodostuu luonnollisista työssäkäyntialueista ja on riittävän suuri pystyäkseen itse vastaamaan peruspalveluista. Uudistuksen tavoitteena on luoda palvelurakenne, jossa valta ja vastuu palveluiden järjestämisestä ja rahoituksesta ovat yhdellä, riittävän laajaan asukas- ja osaamis pohjaan perustuvalla taholla. Esitys kuntauudistuksen kriteereistä ja toteuttamistavasta sekä karttamuotoinen kuntauudistusesitys valmistuu tammikuussa 2012.

1.2 Kehittämishankkeen toteutus

Ohjausryhmä kokosi työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa koskevan nykytilan kuvauksen ohjausryhmän väliraporttiin, joka valmistui kesäkuussa 2011.

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan tulevaisuuden painopisteiden ja kehittämistarpeiden selvittämiseksi ohjausryhmä teetti keväällä 2011 sähköisen kyselyn. Kyselyn tavoitteena oli selvittää työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan eri toimijoiden ja sidosryhmien edustajien mielipiteitä työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan merkityksestä, tyytyväisyydestä ja tulevaisuuden kehittämistarpeista ja -suunnasta. Kyselyn kohde-ryhminä olivat ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjät, joilla on työelämän kehittämis- ja

palvelutehtävä, ELY-keskukset, yritykset ja julkisyhteisöt, joiden kanssa työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa toteutetaan sekä toiminnassa mukana olevat keskeiset järjestöt¹.

Kyselyn kohderyhmille oli kyselyssä sekä yhteisiä kysymyksiä että erillisiä kysymyksiä. Kyselyn osat olivat taustamuuttujat, TYKE-toiminnan merkitys, tyytyväisyys TYKE-toimintaan ja tulevaisuuden kehittämistarpeet. Kysymystyyppinä olivat avoimet ja asteikolliset kysymykset. Asteikollisten kysymysten asteikko oli 4–1. Kyselyn kysymyksistä päätti ohjausryhmä työjaoston esityksen pohjalta. Kysymysten valmistelussa hyödynnettiin Turun yliopiston professori Heikki Silvennoisen asiantuntemusta.

Kyselyyn vastattiin vastaajaryhmittäin ja vastuksia saatiin seuraavasti: ELY-keskusten vastausprosentti oli 87 prosenttia ja vastaajia, 13, ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien vastausprosentti oli 68 prosenttia ja vastaajia 62 vastausta, yritysten vastausprosentti oli 27 prosenttia ja vastaajia 73 ja järjestöjen vastausprosentti oli 67 prosenttia ja vastaajia 6.

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämishankkeen loppuraporttiin on koottu ohjausryhmän esitykset työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan aseman, rahoituksen ja ohjauksen kehittämisestä. Teettämänsä kyselyn lisäksi ohjausryhmä on sekä väliettä loppuraportin valmistelussa hyödyntänyt seuraavia työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan liittyviä selvityksiä ja raportteja:

- Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän toimivuus ja vaikuttavuus. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 35. Jyväskylä 2009.
- Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus. AKKU- johtoryhmän toimenpide-ehdotukset (toinen väli-raportti). Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:11.
- Ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittämishankkeen loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:15.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön strategia 2020. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:4.
- Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 2007–2012.
- Ammatillisen koulutuksen laatu-strategia 2011–2020. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:9.
- Tasapainoiseen työllisyyskehitykseen 2025. Ehdotus koulutustarjonnan tavoitteiksi vuodelle 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:16.
- HE 40/2005 vp.
- SiVM 11/2005 vp – HE 40/2005 vp.

Loppuraportin ehdotuksia on esitelty 19 päivänä lokakuuta 2011 järjestetyssä valtakunnallisessa tilaisuudessa, johon oli kutsuttu työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan toimijoita ja sidosryhmien edustajia.

¹ Kysely lähetettiin koulutuksen järjestäjän edustajalle, ELY-keskusten TYKE -asioista vastaavalle yksikön johtajalle, yrityksille, joiden yhteystiedot oli saatu koulutuksen järjestäjiltä (pyydetty yhteystiedot yrityksistä, joiden kanssa on ollut TYKE -yhteistyötä tai yhteistyö ei ole onnistunut) ja järjestöjen johdolle. Lähetetyssä viestissä pyydettiin viestin saajaa vastaamaan itse tai välittämään viesti henkilölle, joka voisi vastata esitettyihin kysymyksiin.

1.3 Käsitteistä

Työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan liittyy erilaisia käsitteitä, joilla voi olla useita merkityksiä. Tässä loppuraportissa käytetyt työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan liittyvät käsitteet on määritelty seuraavasti.

TYKE-toiminta

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998), jäljempänä aikuiskoulutuslaki, 1 §:n (1013/2005) 6 momentin mukaan ammatillisen aikuiskoulutuksen yhteydessä toteutettavalla työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnalla tarkoitetaan yrityksille, julkisyhteisöille, erityisesti pienyrityksille tarjottavia osaamisen kehittämisspalveluja.

TYKE-tehtävä

Opetus- ja kulttuuriministeriön koulutuksen järjestäjälle hakemuksesta myöntämä järjestämislupaan merkittävä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä.

TYKE-hanke

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän hanke, joka on saanut valtionavustusta.

TYKE-rahoitus

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjille suunnattu valtionavustus hankkeiden toteuttamiseksi.

TYKE-toimija

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän toiminnassa mukana olevat koulutuksen järjestäjät, ELY-keskukset, yritykset, järjestöt ja muut mahdolliset tahot.

Yritys

Yritykset ja julkisyhteisöt, joiden kanssa toteutetaan työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää.

Koulutuksen järjestäjä

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjä.

2 Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta

Ammatillisen koulutuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on Suomessa 1990-luvulta lähtien ollut työelämän ja koulutuksen lähentäminen toisiinsa. Niin ammatillisen peruskoulutuksen kuin ammatillisen aikuiskoulutuksen työelämärelevanssia on haluttu eri tavoin lisätä. Ammatillisessa lisäkoulutuksessa yksi tärkein viime vuosien keino edetä entistä asiakaslähtöisemmän työelämäosaamisen suuntaan on ollut ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjille myönnettävä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä.

Aikuiskoulutuslain 1 §:n 6 momentin mukaan aikuiskoulutuslakia sovelletaan myös ammatillisen aikuiskoulutuksen yhteydessä toteutettavaan työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan. Aikuiskoulutuslaissa tarkoitetun työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan edellytyksenä on, että koulutuksen järjestäjällä on ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupaan myönnetty työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä. Tehtävän käytännön hoitamista varten koulutuksen järjestäjälle voidaan myöntää valtionavustusta. Näin ollen työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan liittyy olennaisesti kaksi erillistä hakuprosessia: järjestämislupaa koskeva hakuprosessi ja valtionavustusten hakemista koskeva hakuprosessi.

2.1 Tavoitteet ja määritelmä

Ammatillinen lisäkoulutus on pääasiallisesti aikuisväestölle suunnattua työelämälähtöistä koulutusta. Ammatillisen lisäkoulutuksen tarkoituksena on aikuiskoulutuslain 2 §:n mukaan ylläpitää ja kohottaa aikuisväestön ammatillista osaamista, antaa opiskelijoille valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseen, kehittää työelämää ja edistää työllisyyttä sekä tukea elinikäistä oppimista.

Ammatillisessa lisäkoulutuksessa koulutuksen järjestäjän yhteistyö työelämän kanssa on olennainen osa koulutuksen toteuttamista. Osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen perustuva näyttötutkintotoiminta ja valmistava koulutus toteutetaan työelämälähtöisesti ja näyttötutkinnot pääsääntöisesti työpaikoilla. Koulutuksen rinnalla ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjät hoitavat entistä useammin erilaisia työelämän kehittämiseen ja palveluun liittyviä tehtäviä niin, että koulutus ja kehittämis- ja palvelutoiminta limittyvät toisiinsa. Erityisen tärkeä tehtävä lisäkoulutuksen järjestäjillä on pienten ja keskisuurten yritysten henkilöstön kouluttamisessa.

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta otettiin omana kokonaisuutena vuoden 2006 alusta voimaan tulleeseen aikuiskoulutuslain muuttamista koskeneeseen lakiin. Aikuis-

koulutuslain 1 §:n 6 momentin mukaan ammatillisen aikuiskoulutuksen yhteydessä toteutettavalla työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnalla tarkoitetaan yrityksille, julkisyhteisöille ja erityisesti pienyrityksille tarjottavia osaamisen kehittämispalveluja. Laissa olevan määritelmän mukaisesti työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa toteutetaan aikuiskoulutuksen yhteydessä. Näin ollen työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnassa on kyse muusta kuin aikuiskoulutuslaissa tarkoitetusta ammatillisesta lisäkoulutuksesta.

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän tavoitteet liittyvät aikuiskoulutuksen kysyntä-lähtöisyyteen ja työelämäyhteistyöhön sekä pienyritysten kehittämiseen ja palvelemiseen. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän tarkoituksena on yhtäältä tarjota yrityksille ja julkisyhteisöille ja erityisesti pienyrityksille osaamisen kehittämispalveluja ja näin turvata niiden mahdollisuuksia päästä osaamisen kehittämispalvelujen piiriin.

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan tavoitteena on toisaalta ollut lisätä ja kehittää koulutuksen järjestäjän työelämäosaamista sekä edesauttaa palvelujen tarjoajien verkostojen syntyä. Lainsäätäjä on lain esitöissä korostanut, että työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä luo hyvät edellytykset verkostomaiseen koulutukseen ja koulutusta tukevan työelämän palvelu- ja kehittämistoiminnan järjestämiseen sekä mahdollistaa myös erikoistumisen ammatilliseen aikuiskoulutukseen ja ammattitaidon laadun varmistukseen.

Työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa voidaan toteuttaa osana alueellisia, monialaisia koulutuksen ja työelämän yhteistyöverkostoja. Käytännössä työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan toteutus on painottunut erilaisissa hankkeissa tehtyyn kehittämistyöhön.

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävässä onnistumiseen vaikuttavia keskeisiä tekijöitä ovat käytettävissä olevien selvitysten mukaan pääasiassa seuraavat: toimivat työelämäyhteydet, kysyntä- ja työelämälähtöiset toimintatavat ja -mallit, osaava henkilöstö sekä toimijoiden sitoutuminen työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän toteuttamiseen ja kehittämiseen. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää edistäviä rakenteellisia ja toiminnallisia tekijöitä ovat puolestaan verkostoituminen ja aktiivinen yhteistyö ympäristön toimijoiden kanssa.

Muita etenkin koulutuksen järjestäjän onnistumisen kannalta merkittäviä tekijöitä ovat: työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän korostuminen strategisena tehtävänä muun koulustehtävän ohella, työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan tehokas ja läpinäkyvä organisoiminen, koulutuksen järjestäjän maine, koulutuksen järjestäjän aktiivisuus kehittämishankkeissa yleensä, yhteistyö verkostokumppaneiden kanssa, koulutuksen järjestäjän strateginen ja operatiivinen johtaminen, työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan suunnittelu osana muuta koulutuksen järjestäjän toimintaa, henkilöstön kouluttaminen työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan, kehittämisavustukset, koulutuksen järjestäjän työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan sopivat koulutusalat, koulutuksen järjestäjän toiminnan monipuolisuus sekä muilta opitut hyvät käytännöt.²

2.2 Järjestämislupamenettely

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä on osa koulutuksen järjestäjän ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupaa. Aikuiskoulutuslain 5 §:n mukaan ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjä voi hakemuksesta saada järjestämislupaansa työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän.

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää haetaan opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Tehtävää on mahdollista hakea jatkuvasti, ilman erillistä hakuaikaa. Tehtävän hakemista varten opetus- ja kulttuuriministeriö on valmisteellut hakulomakkeen ja sitä koskevan

² Ks. esimerkiksi Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän toimivuus ja vaikuttavuus. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 35. Jyväskylä 2009.

hakuohjeen. Hakemuksessa koulutuksen järjestäjältä odotetaan suunnitelmaa siitä, mil-laista ja miten laajaa koulutuksen järjestäjän työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta on. Suunnitelma on luonteeltaan strateginen ja sen tulee sisältää kuvaukset toiminnan tarkoi-tuksesta ja tavoitteista, toteutuksesta, yhteistyöverkostoista, toiminnan arvioinnin järjestä-misestä ja tuloksista tiedottamisesta. Hakulomake ohjeistuksineen on tämän väliraportin liitteenä (liite 3).

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän myöntää opetus- ja kulttuuriministeriö. Tehtävä myönnetään joko toistaiseksi voimassa olevana (niin sanotusti pysyvänä) tai määräaikaisena. Koulutuksen järjestäjä, jolle tehtävä on myönnetty määräaikaisena, voi hakea määräajan jälkeen tehtävän myöntämistä pysyvänä. Vuodesta 2008 alkaen tehtävä on myönnetty määräaikaisena vain erityisestä syystä sellaiselle lisäkoulutuksen järjestäjälle, jolla on ollut aiemmin määräaikainen työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä.

Koulutuksen järjestäjien yhdistyessä kaikki uuden järjestäjän alaiset yksiköt saavat työ-elämän kehittämis- ja palvelutehtävän, jos yhdelläkin yhdistyvistä koulutuksen järjestäjistä on ollut työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä ennen yhdistymistä. Vuoden 2008 jäl-keen pysyvän ja määräaikaisen tehtävän saaneiden määrät muuttuivat olennaisesti.

Taulukko 1. Pysyvän ja määräaikaisen TYKE-tehtävän saaneiden ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien määrä vuosina 2006–2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Pysyvä tehtävä	44	42	45	80	77	77
Määräaikainen tehtävä	53	63	88	16	17	20
<i>Yhteensä</i>	97	105	133	96	94	96

Vuonna 2011 työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä on 97 ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjällä. Näistä 20 järjestäjällä on määräaikainen vuoden 2011 loppuun saakka voi-massa oleva lupa (taulukko 1).

3 Valtionavustukset

Aikuiskoulutuslain 18 §:n 3 momentin mukaan ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjälle voidaan myöntää hanke- ja kehittämisavustusta järjestämisluvassa mainitun työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän hoitamiseen valtion talousarvioon otettujen määrärahojen rajoissa. Valtionavustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että koulutuksen järjestäjällä on ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupa sisällytetty joko toistaiseksi voimassa oleva tai määräaikainen työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä.

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään myönnettävistä valtionavustuksista on vuosina 2006–2009 vastannut Opetushallitus. Opetushallituksen tukena toimi opetus- ja kulttuuriministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, Opetushallituksen, ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien sekä työelämän valtakunnallisten järjestöjen³ edustajista koottu ohjausryhmä. Ohjausryhmä linjasi vuosittain tavoitteet työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään myönnettäville avustuksille ja seurasi tavoitteiden toteutumista.

Vuonna 2010 valtionavustusten hakumenettely muuttui. Vuoden 2010 alusta työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään suunnatut valtionavustukset on annettu 15 elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, ELY-keskuksen hoidettaviksi.

ELY-keskuksista säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa laissa (897/2009) ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (910/2009). Lain 2 §:n mukaan ELY-keskukset hoitavat niille erikseen säädettyjä tehtäviä muun muassa koulutuksen, osaamisen ja kulttuurin toimialalla. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa lain 6 §:n mukaan ELY-keskusten yleishallinnollisesta ohjauksesta. ELY-keskusten toiminnallinen ohjaus opetushallinnon toimialalla on lain 8 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriöllä.

ELY-keskusten ohjaus toteutetaan sekä strategisella että toiminnallisella ohjauksella. Strategisessa ohjauksessa ELY-keskuksille laaditaan niiden toiminnan yleistä suunnittelua, ohjausta ja järjestämistä varten yhteinen strategia-asiakirja ja jokaiselle ELY-keskukselle erilliset strategiset tulostavoitteet. Strategia-asiakirja laaditaan hallituksen toimikaudeksi ja niiden sisältö tarkistetaan tarvittaessa vuosittain. Työ- ja elinkeinoministeriö laatii yhteistyössä muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa strategiset tulostavoiteasiakirjat.

ELY-keskusten toiminnallisesta ohjauksesta opetushallinnon toimialalla vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Kyse on yleensä vuositason tapahtuvasta tavoitteiden asettamisesta. ELY-keskusten toiminnallista ohjausta varten opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla laaditaan toiminnan ja tehtävien ohjausta ja järjestämistä varten toiminnallinen tulostavoiteasiakirja. Siinä määritellään taloudelliset resurssit sekä vuosittaiset toimintaa ja

³ EK, SAK, STTK, OAJ ja Suomen Yrittäjät.

tehtäviä koskevat tulostavoitteet. Työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan myönnettävät valtionavustukset ovat yksi osa toiminnallista tulostavoiteasiakirjaa.

3.1 Valtionavustusten hakumenettely

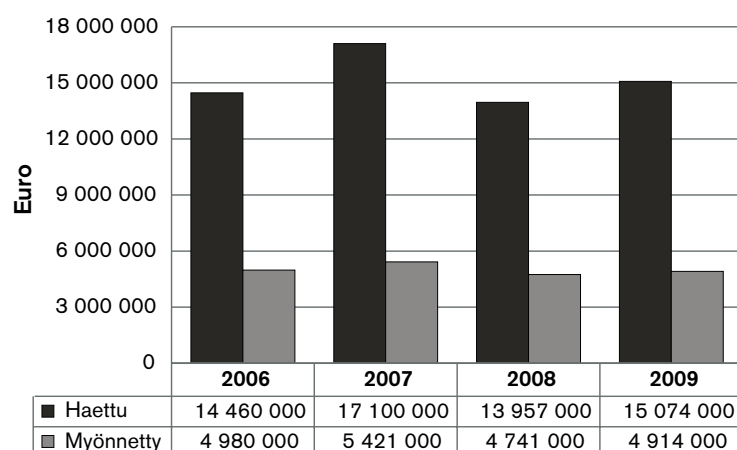
Valtio on vuosina 2006–2011 myöntänyt valtionavustuksia työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan yhteensä noin 33 miljoonaa euroa. Vuosina 2006–2009 vuosittain myönnettävä valtionavustus oli noin viisi miljoonaa euroa vuodessa. Vuosina 2010–2011 vuosittainen valtionavustus on ollut 6,5 miljoonaa euroa vuodessa.

Hakumenettely vuosina 2006–2009

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan valtionavustuksia koskeva hakuprosessi käynnistettiin Opetushallituksessa vuosittain sen jälkeen, kun opetus- ja kulttuuriministeriö oli valtion talousarvion tilijaottelussa osoittanut valtionavustuksiin suunnatut määrärahat. Valmistelu aloitettiin ohjausryhmän kokouksella, jossa linjattiin tulevan kauden valtionavustusten suuntaviivat ja tavoitteet. Hakutiedotteessa määriteltiin vuoden painopisteet ja valtionavustuksen tavoitteet.

Valtionavustusta haettiin hakulomakkeella. Hakuaika alkoi yleensä helmikuussa ja päätökset valmistuivat touko-kesäkuussa⁴. Hakulomake oli koko ajan pääpiirteiltään samansisältöinen. Hakulomakkeessa koulutuksen järjestäjää pyydettiin selvittämään seuraavat seikat: koulutuksen järjestäjää koskevat tiedot, haettavaa toimintaa kuvaavat hanketiedot, talousarviotiedot ja rahoitussuunnitelma. Opetushallituksen valtionavustuksen hakulomake on tämän väliraportin liitteenä (liite 4).

Opetushallitukselta vuosittain haetun valtionavustuksen määrän kehitys ja vaihtelu näkyvät kuviossa 1. Vuosina 2006–2009 myönnetyn valtionavustuksen määrä on ollut noin kolmasosa haetusta. Haetun valtionavustuksen määrän on ollut pysynyt kaikkina hakuvuosin korkealla tasolla. Myönnetyt valtionavustukset ovat olleet noin 32–34 prosenttia haetun valtionavustuksen määrästä.

Kuvio 1. Vuosina 2006–2009 Opetushallitukselta haetut ja myönnetyt työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän valtionavustukset

⁴ Vuonna 2006 ensimmäiset työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän valtionavustukset myönnettiin syksyllä, sillä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän ensimmäiset luvat myönnettiin koulutuksen järjestäjille keväällä 2006.

Pääsääntöisesti kaikki työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään luvan saaneet lisäkoulutuksen järjestäjät hakivat vuosittain valtionavustusta. Valtionavustushakemuksia on vuosina 2006–2009 toimitettu Opetushallitukseen yhteensä noin 1 300.

Hakumenettely vuosina 2010–2011

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuna vuosia 2010–2011 koskevan strategia-asiakirjan mukaan ELY-keskukset toimivat yhteistyöeliminä, jotka edistävät ammatillisen koulutuksen järjestäjien, ammattikorkeakoulujen, yliopistojen ja muiden aikuiskoulutusta järjestävien oppilaitosten alueellista yhteistyötä. ELY-keskukset vastaavat muun muassa aikuiskoulutuksen järjestäjille jaettavien työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään liittyvien avustusten jakamisesta.

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän hoitamiseen tarkoitettujen avustusten määrä on vuonna 2010 samoin kuin vuonna 2011 ollut vuosittain 6,5 miljoonaa euroa. Opetus- ja kulttuuriministeriö on vuosittaisilla päätöksillään jakanut valtionavustuksen 15 ELY-keskuksen käyttöön. Taulukko 2 kuvaa, miten valtionavustusten määrä on jakautunut ELY-keskuksittain.

Taulukko 2. Opetus- ja kulttuuriministeriön jaottelu ELY-keskusten vuosien 2010–2011 valtionavustuksista

ELY-keskus	Valtionavustuksen määräraha 2010	Valtionavustuksen määräraha 2011
Uudenmaan ELY	2 050 000	1 500 000
Varsinais-Suomen ELY	400 000	250 000
Satakunnan ELY	400 000	250 000
Hämeen ELY	300 000	300 000
Pirkanmaan ELY	500 000	400 000
Kaakkois-Suomen ELY	200 000	200 000
Etelä-Savon ELY	300 000	100 000
Pohjois-Savon ELY	200 000	150 000
Pohjois-Karjalan ELY	250 000	100 000
Keski-Suomen ELY	200 000	200 000
Etelä-Pohjanmaan ELY	300 000	250 000
Pohjanmaan ELY	300 000	200 000
Pohjois-Pohjanmaan ELY	500 000	550 000
Kainuun ELY	200 000	100 000
Lapin ELY	400 000	150 000
Yhteensä	6 500 000	4 700 000
Valtakunnalliset		1 800 000
		6 500 000
Yhteensä	6 500 000	

Opetus- ja kulttuuriministeriö on ottanut valtionavustusten määrärahojen mitoituksessa ELY-keskusten kesken huomioon alueen ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien ja työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän saaneiden koulutuksen järjestäjien määrän ja edelleen kehitettävien valtakunnallisten työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän hankkeiden määrän.

Vuoden 2011 valtionavustuksista opetus- ja kulttuuriministeriö on suunnannut niin sanottuihin valtakunnallisiin työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän hankkeisiin yhteensä 1,8 miljoonaa euroa. Valtakunnallisella hankkeella on tarkoitettu pääasiassa hanketta, jonka toteuttamisessa on mukana koulutuksen järjestäjiä useiden ELY-keskusten alueelta ja jossa toimintaa kehitetään valtakunnallisesti. Valtakunnalliselta hankkeelta on lisäksi edellytetty,

että hankkeen toimijoilla on hyvät työelämäyhteydet. Valtakunnallisten hankkeiden haku-prosessista ja käsittelystä on vuosina 2010–2011 vastannut Uudenmaan ELY-keskus.

ELY-keskukset ovat huolehtineet valtionavustuksia koskevista hakutiedotteista ja hakulomakkeista. Vuosina 2010 ja 2011 on käytetty pitkälti samanlaista hakulomaketta (liite 5) kuin Opetushallitus on käyttänyt. Hakutiedotteissa on aikataulujen lisäksi ilmoitettu valtionavustusten painopistealueet.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on vuosittain ohjeistanut ELY-keskuksia hakuprosessiin liittyvistä aikatauluista ja painopisteistä. Vuosina 2010 ja 2011 valtionavustusten myöntämisen yleisenä, kaikkia työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän saaneita ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjiä koskevin painopistealueina ovat olleet verkostoitunut toimintatapa (yhteistyö työelämän ja muiden sidosryhmien kanssa), työelämä- ja asiakaslähtöisyys sekä yritysten, julkisyhteisöjen ja erityisesti pk-yritysten osaamisen kehittäminen. Valtakunnallisten painopisteiden lisäksi ELY-keskukset voivat hakutiedotteessa määritellä aluekohtaisia painopisteitä. Valtionavustusten hakemista ja käsittelyä koskevassa valmistelussa valtakunnallisten painopisteiden tulee täytyä ensin ennen kuin aluekohtaisia painopisteitä voidaan arvioida.

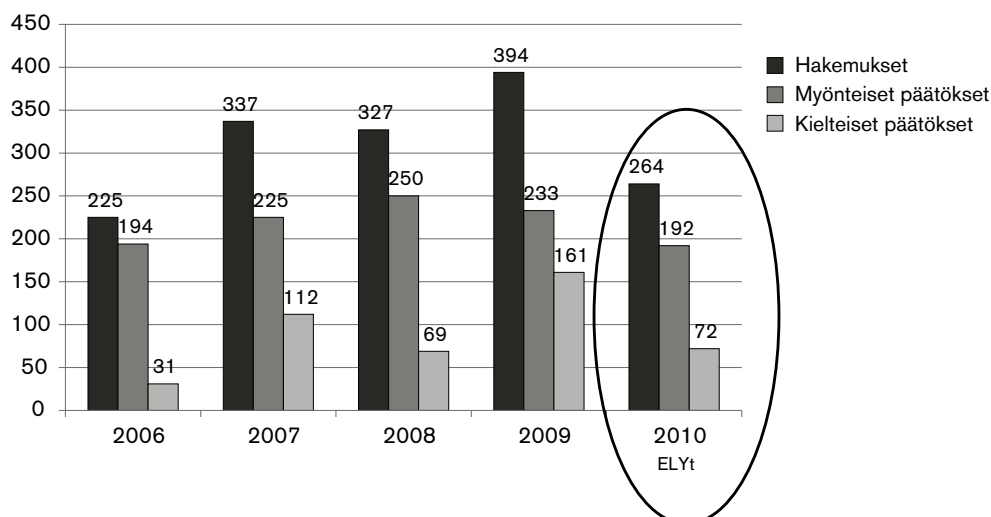
Koska työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan liittyy keskeisesti verkostomainen yhteistyö, opetus- ja kulttuuriministeriö on edellyttänyt, että valtionavustusten myöntöharkinnassa ja sitä koskevassa valmistelussa hyödynnetään ELY-keskusten välistä maakunnallista yhteistyötä ja tarvittaessa myös valtakunnallista yhteistyötä. Yhteistyön organisoinnissa tulee huolehtia alueelliseen toimintatapaan soveltuvalla tavalla riittävästä vuorovaikutuksesta myös työelämän valtakunnallisten järjestöjen ja ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien kanssa.

3.2 Hankkeet TYKE-toiminnan toteuttajina

Koulutuksen järjestäjät toteuttavat työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa käytännössä erilaisin valtionavustuksilla tuetuin hankkein. Opetushallitukselta haettujen TYKE-avustushakemusten määrä kasvoi vuodesta 2006 alkaen 225 hakemuksesta lähes 400 hakemukseen vuonna 2009. Avustusten haun siirryttyä ELY-keskuksille vuonna 2010 hakemuksia saapui 264 kappaletta.

Vuonna 2010 myönteisen päätöksen sai 192 hakemusta ja kielteisen 72 hakemusta.

Kuviossa 2 ilmenee valtionavustushakemusten sekä niitä koskevien myönteisten ja kielteisten päätösten määrän kehitys vuosina 2006–2010.

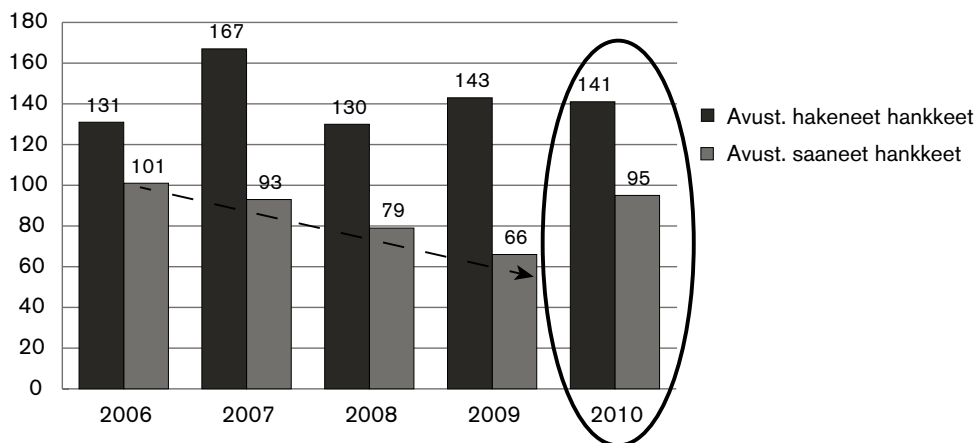

Kuvio 2. TYKE-avustusten haku: hakemusten sekä myönteisten ja kielteisten päätösten lukumäärä vuosina 2006–2010

Vuonna 2010 ELY-keskukset myönsivät valtionavustuksia noin 6,24 miljoonaa euroa yhteensä 192 työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää koskeneelle hakemukselle. Käsiteltujen hankehakemusten määrä vaihteli niin, että ELY-keskukset käsitelivät 3–82 hanketta ELY-keskusta kohti. Yli 80 000 euron valtionavustuksia myönnettiin yhteensä 14 hankkeelle.

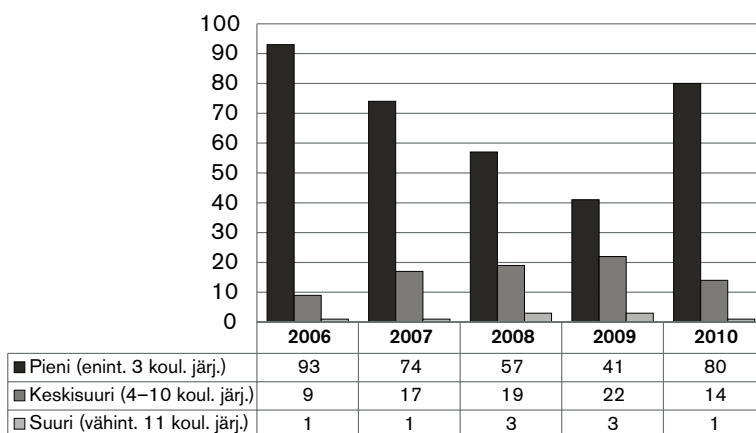
Koulutuksen järjestäjien keskinäinen verkostoituminen ja yhteistyö on työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan keskeinen tavoite. Avustusta hakeneiden hankkeiden määrä oli vuosina 2006–2009 keskimäärin 130–160 vuodessa ja samaan aikaan avustusta saaneiden hankkeiden määrä väheni noin sadasta 66 hankkeeseen. Vuonna 2009 avustusta haki 143 hanketta ja avustus myönnettiin 66 hankkeelle. Vuonna 2010 avustusta haki 141 hanketta ja avustusta myönnettiin 95 hankkeelle.

Kuviossa 3 on valtionavustusta hakeneiden ja saaneiden määrän kehitys vuosina 2006–2010.

Kuvio 3. TYKE-avustusta hakeneet ja saaneet hankkeet vuosina 2006–2010

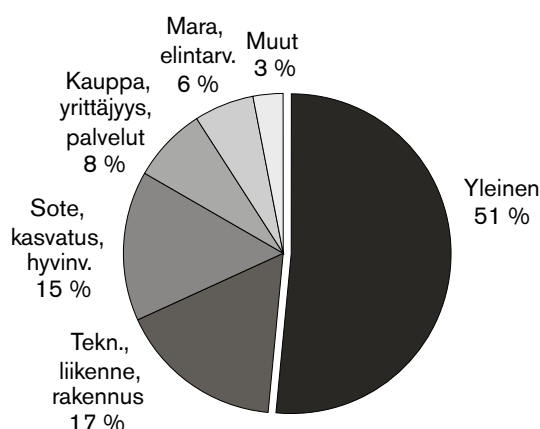
Koulutuksen järjestäjien verkostoitumisen kehitys näkyy havainnollisesti kuviossa 4. Aivan pienten eli enimmillään kolmen koulutuksen järjestäjän verkostona toteutettujen hankkeiden määrä väheni 93:sta 41:een vuodesta 2006 vuoteen 2009. Keskisuurten hankkeiden määrä nousi vuosien 2006–2009 aikana 9:stä 22:een. Vuonna 2010 kolme neljäsosaa kaikista hankkeista (80 hanketta) oli pieniä verkstohankkeita. Keskisuuria hankkeita oli vuonna 2010 neljätoista.

Kuvio 4. TYKE-hankkeet ja hankeverkostojen koot niihin osallistuvien koulutuksen järjestäjien lukumäärän mukaan vuosina 2006–2010

Loppuraporteissa 2008–2010 koulutuksen järjestäjiltä kysyttiin muun muassa, mihin työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä on suuntautunut. Vastausvaihtoehtoina olivat pienyritykset, yritykset ja julkisyhteisöt. Vastausten perusteella työelämän kehittämistoimenpiteet ovat kohdistuneet vuosina 2008–2010 ensisijaisesti pienyrityksiin (90 %) ja yrityksiin (81 %). Melko paljon yhteistyötä on tehty myös julkisyhteisöjen (68 %) kanssa. Vastaajat vastasivat oman työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän kohdistumisen mukaan ja monien koulutuksen järjestäjien kehittäminen kohdistui useampaan ryhmään.

Kun koulutuksen järjestäjien ilmoittamia kehittämisalueita tarkastellaan alakohtaisesti, niin työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämishankkeet ovat suurelta osin sovellettavissa useille eri aloille. Tämä näkyy alakohtaisessa jaottelussa yleisen kehittämisen suurena osuutena, 51 prosenttia (kuvio 5). Muilta osin kehittämistyö on kohdistunut tekniikan, liikenteen ja rakentamisen alalle (17 %) sekä sosiaali-terveys- ja hyvinvointialalle (15 %). Muita kehittämisaloja ovat kauppa- yrittäjyys- ja palvelualat (8 %) sekä matkailu- ja ravitsemusala (6 %) sekä muut alat (noin 3 %).

Kuvio 5. Valtionavustusta saaneet hankkeet ilmoitettuina toimialoina

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän valtionavustusta saaneiden koulutuksen järjestäjien raporttien mukaan valtionavustusta saaneet hankkeet ovat vaikuttaneet ja tuloksia on voitu hyödyntää monilla alueilla. Taulukossa 3 on esitetty muutamia esimerkkejä raporteissa mainituista tuloksista. Tulokset on jaoteltu koulutuksen järjestäjien raporteissa esiintyneiden mainintojen mukaisesti.

Taulukko 3. Koulutuksen järjestäjien raportoinnissa mainitsemia vaikutuksia

Tulosten hyödyntäminen ja vaikutukset	Maininta (kpl)
Vaikutukset toimintatapoihin ja -malleihin	234
Kehittämistyössä saavutetut synergiaedut	114
Syntyneen toimintamallin hyödyntäminen sidosryhmäyhteistyössä	52
Muutokset organisaatioiden toimintakulttuuriin	35

Keskustelu- ja tiedotustilaisuudet

Työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan liittyen opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Opetushallitus ovat yhteistyössä järjestäneet vuosina 2007–2011 alueellisia keskustelu- ja tiedotustilaisuuksia. Niiden tarkoituksena on ollut edistää alueella toimivien työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän saaneiden koulutuksen järjestäjien yhteistyötä ja lisätä tietoisuutta alueen kehittämistoiminnasta.

Alueellisiin tilaisuuksiin on kutsuttu kaikki ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvan saaneet koulutuksen järjestäjät, keskeisimpien sidosryhmien edustajia sekä yritysyhteistyökumppaneita. Koulutuksen järjestäjä on lisäksi voinut kutsua yritysyhteistyökumppaneita ja muita alueellisia kehittämiskumppaneitaan.

Valtionavustusta saaneiden hankkeiden koordinaattorit ovat esitelleet tilaisuuksissa hankkekokonaisuuksia sekä syntyneitä malleja ja tuloksia. Koulutuksen järjestäjät ovat myös esittäneet omien organisaatioidensa käytäntöjä samoin kuin yritysten kanssa syntyneitä toimintamalleja ja tuotteita⁵.

⁵ Organisaatiotason muuttuneista käytänteistä ovat esimerkiksi vuonna 2010 olleet esillä Hyria ja Winnova, joiden organisaatioissa on tuotettu omat mallinnukset TYKE -tehtävän totuttamisesta.

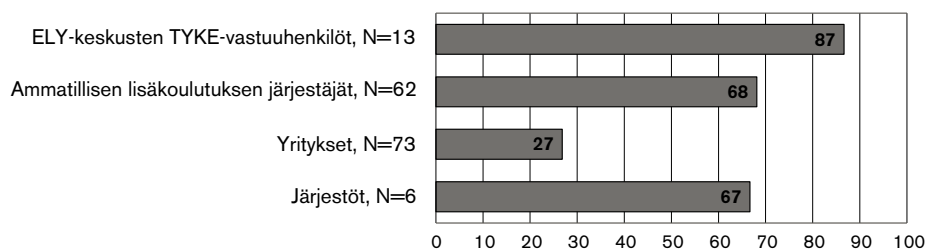
4 Toimijoiden ja sidosryhmien kokemuksia työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnasta

Ammatillisen lisäkoulutuksen työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämishankkeen ohjausryhmän teettämässä kyselyssä selvitettiin eri toimijoiden ja sidosryhmien näkemyksiä työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan merkityksestä, tyytyväisyydestä ja tulevaisuuden kehittämistarpeista (liite 6). Tässä luvussa selostetaan kyselyn keskeiset tulokset.

4.1 Kyselyn tuloksia

Kehittämishankkeen ohjausryhmän teettämään kyselyn tehtiin vastaajaryhmittäin ja vastuksia saatiin kuvion 6 mukaisesti: ELY-keskusten vastausprosentti oli 87 prosenttia ja vastaajia 13, ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien vastausprosentti oli 68 prosenttia ja vastaajia 62, yritysten vastausprosentti oli 27 prosenttia ja vastaajia 73 ja järjestöjen vastausprosentti oli 67 prosenttia ja vastaajia 6.

Yleisesti ottaen on todettavissa, että kyselyyn vastattiin aktiivisesti. ELY-keskusten edustajat vastasivat kyselyyn kiitettävän aktiivisesti ja ammatillisten lisäkoulutuksen järjestäjien ja järjestöjen vastaamisaktiivisuus oli hyvällä tasolla. Yritysten osalta vastausprosentti oli muita kohderyhmiä alhaisempi. Tuloksia voidaan kuitenkin pitää myös niiden osalta vähintäänkin suuntaa antavina, koska vastauksia tuli niin eri maakunnista ja toimialoilta kuin myös erikokoisista yrityksistä. Tuloksia tulkittaessa ja johtopäätöksiä vedettäessä on kuitenkin syytä huomioida vastaajayritysten toimialajakauma ja se, että niistä yli puolet työllisti enemmän kuin 50 henkilöä.

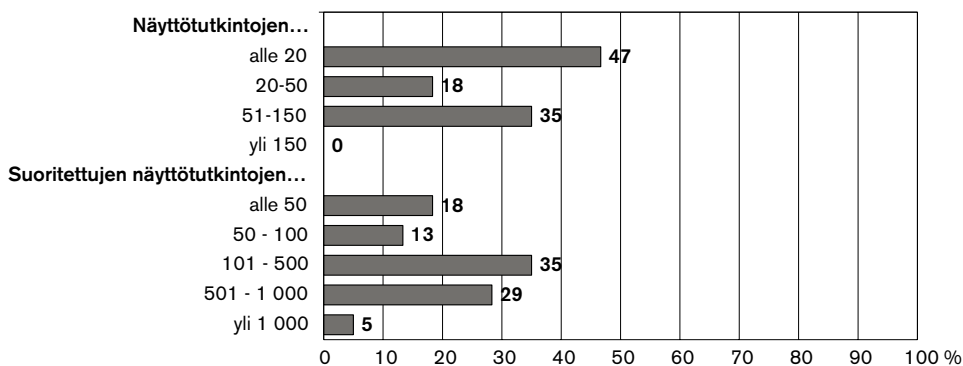
Kuvio 6. Kyselyn vastausprosentit vastaajaryhmittäin

Taustamuuttujat

Kaikilta vastaajaryhmiltä ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä, ELY-keskusten edustajilta, yritysten edustajilta ja järjestöjen edustajilta kartoitettiin taustamuuttujia.

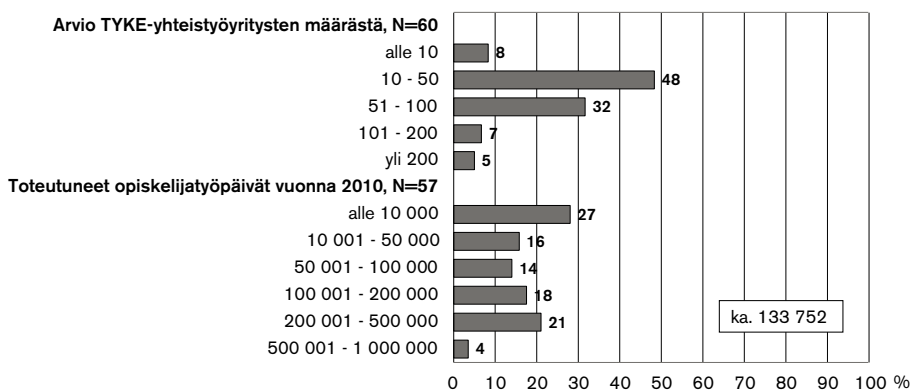
Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien vastaajien taustamuuttujat

Kuviossa 7 ilmenee, että ammatillisen lisäkoulutuksen koulutuksen järjestäjien vastaajista näyttötutkintojen järjestämissopimusten määrä vuonna 2010 oli alle 20 järjestämissopimusta 47 prosentilla, 20–50 järjestämissopimusta 18 prosentilla ja 51–150 järjestämissopimusta 35 prosentilla. Yli 150 järjestämissopimusta ei ollut yhdelläkään kyselyyn vastanneella lisäkoulutuksen järjestäjällä. Suoritettujen näyttötutkintojen määrä vuonna 2010 oli alle 50 tutkintoa 18 prosentilla vastaajista, 50–100 tutkintoa 13 prosentilla, 101–500 tutkintoa 35 prosentilla, 501–1 000 tutkintoa 29 prosentilla ja yli 1000 tutkintoa 5 prosentilla.

Kuvio 7. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien taustamuuttujat

Kuviossa 8 ilmenee ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien arvio TYKE-yhteistyöyritysten määrä seuraavasti: alle 10 yritystä 8 prosentilla vastaajista, 10–50 yritystä 48 prosentilla, 51–100 yritystä 32 prosentilla, 101–200 yritystä 7 prosentilla ja yli 200 yritystä 5 prosentilla. Lisäksi kuviossa näkyy vastanneiden koulutuksen järjestäjien totutuneet opiskelijatyöpäivät vuonna 2010: alle 10 000 opiskeijatyöpäivää 27 prosentilla, 10 001–50 000 opiskeijatyöpäivää 16 prosentilla, 50 001–100 000 opiskeijatyöpäivää 14 prosentilla ja 100 001–200 000 opiskeijatyöpäivää 18 prosentilla, 200 001–500 000 opiskeijatyöpäivää 21 prosentilla ja 500 001–1 000 000 opiskeijatyöpäivää 4 prosentilla.

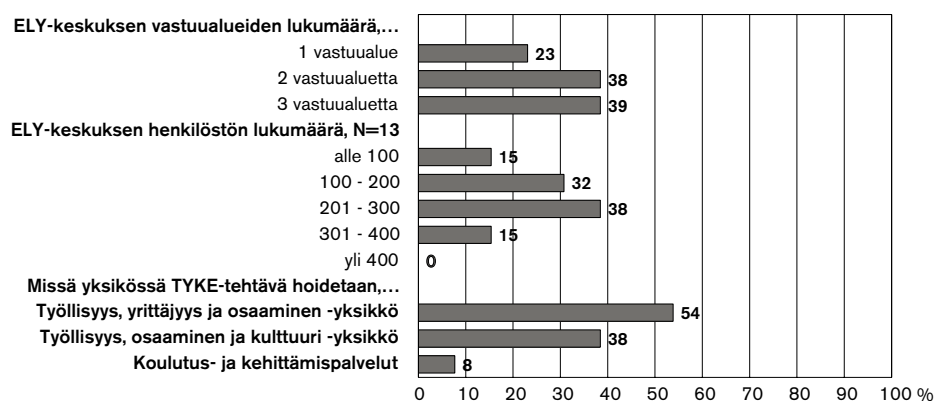

Kuvio 8. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien arvio yhteistyöyritysten määrästä ja toteutuneet opiskelijatyöpäivät 2010

ELY-keskusten vastaajien taustamuuttujat

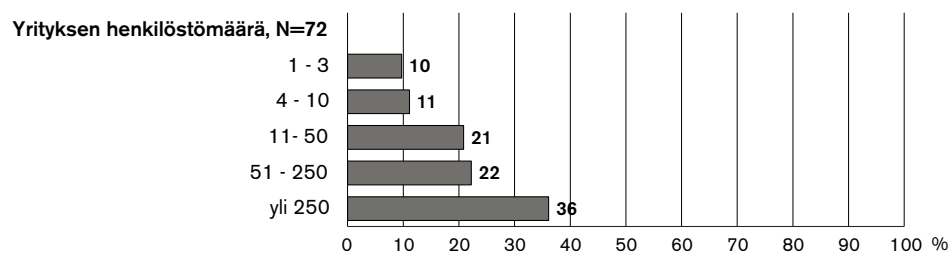
Kuviosta 9 voidaan todeta ELY-keskusten jakautuvan vastuualueiden määrän mukaan siten, että yhden vastuualueen ELY-keskuksia oli 23 prosenttia vastanneista ja kahden vastuualueen ELY-keskuksia 38 prosenttia ja kolmen vastuualueen ELY-keskuksia 39 prosenttia.

Vastanneista ELY-keskuksista 15 prosenttia työskenteli alle 100 henkilön, 32 prosenttia 100–200 henkilön ja 201–300 henkilön 38 prosenttia. Vastaajista yksikään ei työskennellyt 301–400 henkilön ELY-keskuksessa. TYKE-tehtävää hoidettiin ELY-keskusten eri yksiköissä. Työllisyys, yrittäjyys ja osaaminen -yksikössä työskenteli 54 prosenttia vastaajista, työllisyys, osaaminen ja kulttuuri -yksikössä 38 prosenttia vastaajista ja koulutus ja kehittämis -palvelut yksikössä 8 prosenttia vastaajista.

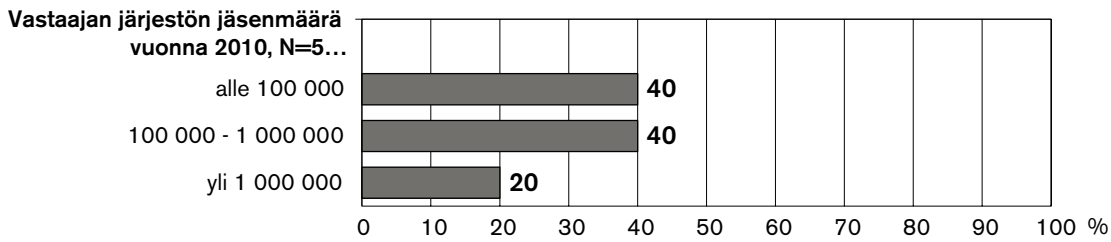
Kuvio 9. ELY-keskusten vastuualueiden määrä, henkilöstön määrä ja TYKE-tehtävän yksikkö

Yritysten toimiala jakauma oli varsin monipuolinen ja yritysten vastaajien yrityskoko ilmenee kuviossa 10 seuraavasti: 42 prosenttia vastaajista oli mikro- tai pienyrityksistä (10 mikroyritystä ja 11+21 pienyritystä, joissa henkilöstöä määrä alle 50), 22 prosenttia keskisuurista yrityksistä ja 36 prosenttia yli 250 henkilöllä työllistävistä yrityksistä.

Kuvio 10. Kyselyyn vastanneiden yritysten henkilöstömäärä

Vastanneiden järjestöjen sijoittuminen jäsenmäärän mukaisesti ilmenee kuviossa 11. Kaksi sijoittui ryhmään alle 100 000 ja kaksi ryhmään 100 000–1 miljoona. Yksi vastanneista järjestöistä sijoittui yli yhden miljoonan jäsenen ryhmään.

Kuvio 11. Kyselyyn vastanneiden järjestöjen jäsenmäärä

TYKE-toiminnan tarpeellisuus

Kaikilta vastaajaryhmiltä kysyttiin mielipidettä TYKE-toiminnan tarpeellisuudesta ja vastaukset annettiin avoimina vastauksina. Vastauksista on koottu keskeisimmät piirteet vastaajaryhmittäin.

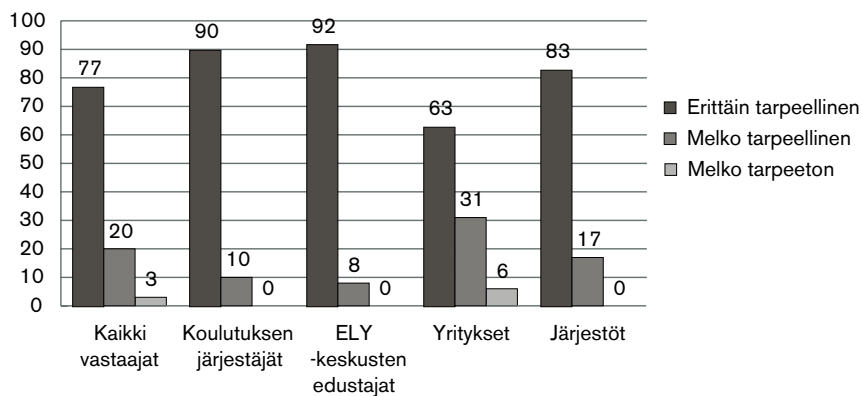
Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjät näkivät TYKE-toiminnan hyvin merkityksellisenä erityisesti alueen yritysten kanssa. Koulutuksen järjestäjien vastauksissa korostuivat työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan hyvinä puolina muun muassa toiminnan verkostomaisuus ja sen kehittyminen, palvelutarjonnan lisääntyminen ja monipuolistuminen sekä aktiivisen yhteistyön lisääntyminen alueen yritysten kanssa. Kasvaneen yritysytteistyön myötä koulutuksen järjestäjät katsoivat myös toiminnan asiakaslähtöisyyden lisääntyneen.

ELY-keskukset pitivät TYKE-toimintaa melko keskeisenä osana palveluvalikoimaansa. Sen katsottiin lisänneen yhteistyötä ja verkostoitumista eri toimijoiden kesken – jopa yli ELY-alueiden. Koulutuksen järjestäjien verkottumisen katsottiin olevan tärkein TYKE-yhteistyön edistäjä. TYKE-rahoitus nähtiin kuitenkin ELY-keskuksissa useimmiten melko positiivisesti sen niukkuudesta ja jakojärjestelmästä huolimatta.

Yritysten vastausten mukaan TYKE-toiminta oli tuonut yrityksiin monenlaista toimintaa. TYKE-toiminta oli edistänyt ja monipuolistanut erityisesti henkilöstön osaamista, työtä ja työrooleja. Nykyiseen TYKE-toiminnan rahoitusmalliin vastanneet yritykset suhtautuivat pääsääntöisesti melko positiivisesti.

Järjestöjen näkemys TYKE-toiminnan merkityksestä oli pääsääntöisesti positiivinen. Järjestöjen edustajat painottivat omissa vastauksissaan lähinnä yritysten jatkuvan kehittämistarpeiden selvittämisen olennaisuutta sekä opettajien työelämäjaksojen ja vastaavasti yrityshenkilöstön opetusjaksojen tärkeyttä.

Kuviossa 12 näkyy TYKE-toiminnan tarpeellisuus vastaajaryhmittäin. Kaikista vastaajista 77 prosenttia piti TYKE-toimintaa erittäin tarpeellisena, 20 prosenttia melko tarpeellisena ja 3 prosenttia melko tarpeettomana. Koulutuksen järjestäjistä 90 prosenttia piti TYKE-toimintaa erittäin tarpeellisena ja 10 prosenttia melko tarpeellisena. ELY-keskusten edustajista 92 prosenttia piti TYKE-toimintaa erittäin tarpeellisena ja 8 prosenttia melko tarpeellisena. Yritysten edustajista 63 prosenttia piti TYKE-toimintaa erittäin tarpeellisena, 31 prosenttia melko tarpeellisena ja 6 prosenttia melko tarpeettomana. Järjestöistä puolestaan 83 prosenttia piti TYKE-toimintaa erittäin tarpeellisena ja 17 prosenttia melko tarpeellisena.

Kuvio 12. TYKE-toiminnan tarpeellisuus vastaajaryhmittäin

Tyytyväisyys TYKE-toimintaan

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien näkemyksen mukaan valtionavustukset ovat tarpeellisia, ja niitä pidettiin tärkeinä myös asiakkaiden kannalta. Rahoitusmalli jakoi tämän vastaajaryhmän mielipiteitä voimakkaasti. Positiivisina puolina pidettiin sen hyvää tukea pienemmille ja lyhytaikaisemmille hankkeille sekä avoimuutta, toimivuutta ja kevyttä hallintoa. Negatiivisia mainintoja kertyi jonkin verran enemmän ja mainitut kielteiset koskivat hankerahoitusta yleisesti ja sen niukkuutta.

ELY-keskusten ja koulutuksen järjestäjien yhteistyön kehittämiseksi toimivimmiksi käytännöksi koettiin ohjausryhmätyöskentely, keskustelutilaisuudet sekä yhteistyöpalaverit ja kokoukset. TYKE-toiminnan rahoitusmalli sai ELY-keskuksilta sekä myönteistä että kielteistä palautetta. Kielteisen palautteen määrä oli jonkin verran myönteisen palautteen määrää suurempi. Positiivisena pidettiin toiminnan joustavuutta. Negatiivinen palaute koski rahoitusmallin jäykkyyttä ja sitä, että rahoitusta on haettava vuosittain.

Yrityksissä katsottiin TYKE-toiminnan synnyttäneen uusia tuotteita ja palveluja ensisijassa uusien toimintatapojen, osaamisen monipuolistumisen sekä palvelun laadun ja vaikuttavuuden kehittymisen myötä. Toiminnan nykyinen rahoitusmalli sai puolestaan pääasiassa hyväksyntää yritysten keskuudessa. Mallin negatiivisena puolena pidettiin lähinnä vain rahoituksen lyhytaikaisuutta.

Järjestöille ei esitetty tähän osa-alueeseen liittyviä kysymyksiä.

Tulevaisuudet kehittämistarpeet

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien näkemyksen mukaan valtakunnallisena kehittämisen painopisteenä tulisi olla työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan painoarvon vahvistamisen lisäresursseilla, tiedottamisella ja rahoitusmallin kehittämisellä. Tärkeänä pidettiin myös tuen saamista pidempikestoisille hankkeille. Alueellisesti kehittämisen painopistealueena seuraavan viiden vuoden aikana pidettiin alueellisten erityispiirteiden ja painopisteiden nykyistä parempaa huomioon ottamista.

ELY-keskukset katsoivat, että TYKE-toiminnan kehittämisen tärkeimpinä painopisteinä seuraavan viiden vuoden aikana ovat valtakunnallisesti nykyistä pitkäkestoisemmat hankkeet ja teemat sekä rahoituksen hakuprosessin yksinkertaistaminen. Koulutuksen järjestäjän näkökulmasta tarkasteltuna ELY-keskukset korostivat hankkeiden laajuutta, vaikuttavuutta ja ajankohtaisuutta hankkeiden painopisteinä. Vastaava tarkastelu yritysten näkökulmasta ei tuonut lopputulokseksi selkeitä painopistealueita. TYKE-toiminnan tulevaisuuden rooli nähtiin ELY-keskuksissa myönteisesti.

Yritysten vastauksissa tulevaisuuden kehittämisen painopisteinä nousivat pk-yritysten nykyistä parempi huomiointi, työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen liittyvät hankkeet sekä rahoituksen lisääminen ja uudet palvelumallit ja tuotteet.

Järjestöjen vastauksissa korostui ajatus siitä, että TYKE-toiminnan tulee olla selkeä käsite. Kaikkien TYKE-toiminnassa mukana olevien toimijoiden tulee ymmärtää käsite samalla tavalla. Järjestöjen edustajat katsoivat, että tulevaisuudessa TYKE on koulutus- ja kehittämistoiminnan perustana. TYKE tuo yhteen eri osapuolet. Lisäksi järjestöt totesivat haluavansa osallistua TYKE-toiminnan kehittämiseen nykyistä vahvemmin ja olla keskeisinä toimijoina mukana tehtäessä TYKE-toimintaa koskevia strategisia päätöksiä.

Sana on vapaa

Sana on vapaa -osiossa nousi esille muutamia kehittämis ehdotuksia. Useissa osion ehdotuksissa ehdotettiin rahoituksen vahvistamista ja rahoitusmallin kehittämistä. Nykyinen malli koettiin osittain hajautettuna ja pirstaleisena ja osaltaan koulutuksen järjestäjien asemaa eriarvostavana. Muutamassa vastauksessa ehdotettiin myös rahoituksen kohdistamista alakohtaisesti sekä uusille innovaatioaloille ja alueille. Lisäksi todettiin, että TYKE-tehtävästä ja -toiminnasta tulisi informoida yrityksiä ja työelämää nykyistä enemmän.

4.2 Yhteenveto kyselyn tuloksista

Yhteenvetona kyselytuloksista voidaan sanoa, että kaikkien vastaajaryhmien vastaukset olivat samansuuntaisia. Tämä vahvistaa esiin nousseiden näkökulmien merkittävyyttä. Seuraavassa on esitetty keskeisimmät kyselyn tulokset vastausalueittain.

TYKE-toiminnan merkityksestä

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä koettiin erittäin tai hyvin tarpeelliseksi kaikissa vastaajaryhmissä ja kaikkien toimijoiden välillä. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän tarpeellisuutta puolsivat erityisesti seuraavat kolme seikkaa: koulutustarjonta vastaa paremmin työelämän todellista tarvetta, alueellisten erityistarpeiden huomioon ottaminen ja verkostoyhteistyön lisääntyminen. TYKE-toimintaa pidettiin myös kaikissa vastaajaryhmissä tärkeänä. TYKE-toiminnan tarpeellisuutta perusteltiin muun muassa osaamisen (yritykset ja koulutuksen järjestäjät) ja yhteistyön kehittymisellä ja verkostoitumisella.

Tyytyväisyydestä TYKE-toimintaan

Kyselyyn vastaajat olivat tyytyväisiä TYKE-toimintaan. TYKE on vastaajien näkemyksen mukaan pääosin täyttänyt toiminnalle asetetut tavoitteet. Suurin kritiikki kohdistui rahoitusmalliin. Sen katsottiin toimivan hyvin silloin, kun kyseessä olivat pienemmät ja lyhytaikaisemmat hankkeet ja huonommin silloin, kun yrityksissä oli tarve suurempiin ja pidempikestoisiin hankkeisiin. Arvostelua esittivät ELY-keskukset ja koulutuksen järjestäjät, kun taas yritykset olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä rahoitusmalliin. Muut kuin ELY-keskukset näkivät myös ELY-keskusten roolissa ja asiantuntemuksessa vielä puutteita.

Tulevaisuuden kehittämistarpeet

Kyselyyn vastaajat olivat tyytyväisiä TYKE-toimintaan. TYKE on vastaajien näkemyksen mukaan pääosin täyttänyt toiminnalle asetetut tavoitteet. Suurin kritiikki kohdistui rahoitusmalliin. Sen katsottiin toimivan hyvin silloin, kun kyseessä olivat pienemmät ja lyhytaikaisemmat hankkeet ja huonommin silloin, kun yrityksissä oli tarve suurempiin ja pidempikestoisiin hankkeisiin. TYKE-toiminnan tulevaisuuden rooli nähtiin positiivisesti kaikissa vastaajaryhmissä kouluttajien ja yritysten yhteistyön kehittämisessä.

4.3 Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää koskevan arviointiraportin tuloksia

Koulutuksen arviointineuvoston vuonna 2009 valmistunut työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän toimivuutta ja vaikuttavuutta koskeva arviointi rajautui vuosiin 2006–2009. Arvioinnin kohdejoukkona olivat kaikki ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjät. Koulutuksen järjestäjien näkökulma selvitettiin järjestäjille suunnatulla kyselyllä. Kyselyllä selvitettiin koulutuksen järjestäjätason vaikutuksia ja kokemuksia järjestelmän toimivuudesta. Kyselyyn vastasi 146 ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjää. Vastausprosentti oli 83 prosenttia.

Arvioinnin mukaan työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän hakumenettely on ollut toimiva. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan käyttöönotolla on onnistuttu ohjaamaan koulutuksen järjestäjien toimintaa työelämälähtöisemmäksi ja saatu koulutuksen järjestäjät verkostoitumaan keskenään sekä työelämän kanssa verraten nopeasti ja vähäisellä valtionrahoituksella. Tarvetta kehittämisavustuksilla rahoitettavan hanketoiminnan valtakunnallisen koordinaation kehittämiseen on edelleen. Kehittämisavustusjärjestelmän keskeisiä epäkohtia ovat rahoitusjärjestelmän puutteet, tavoitteiden ja tuloksellisuuden mittaamisen epäselvyys, hankkeisiin haetun ja myönnetyn rahoituksen epäsuhta ja epävarmuus rahoituksen jatkumisesta. Arviointia koskevan kyselyn keskeiset tulokset löytyvät koulutuksen arviointineuvoston raportista.

5 Toimintaympäristön muutossuuntia

5.1 Työelämän muutokset

Tämän hetken ja tulevaisuuden osaamistarpeisiin keskeisesti vaikuttaviksi haasteiksi hahmotellaan erilaisissa tulevaisuusskenaarioissa muun muassa globaalia markkinataloutta eri ulottuvuuksineen, väestörakenteen muutoksia, tieteen ja teknologian muutoksia, osaavan työvoiman saatavuutta, työn muutoksia, tiedonkulun realikaistumista ja kulttuuriympäristön muutoksia.

Globaali markkinatalous ja työnjako heijastuu myös Suomen työmarkkinoihin. Teknologisen kehityksen ja globaalin työnjaon syventymisen myötä työelämän muutosdynamiikka lisääntyy. Ammattirakenteissa, työtehtävissä ja niiden osaamisvaatimuksissa sekä työn organisoinnin muodoissa tapahtuu jatkuvia, toisinaan nopeitakin muutoksia. Muutosten luonne ja nopeus voivat olla hyvinkin erilaisia eri toimialoilla. Tämä pakottaa entistä useammat työelämässä toimivat vaihtamaan ammattia työuran aikana. Globalisoituva toimintaympäristö vaikuttaa myös arkipäivän toimintaympäristöjen moninaistumiseen ja korostaa uudenlaisten toimintatapojen omaksumisen välttämättömyyttä.

Työelämän ja työmarkkinoiden muutoksen ohella ikärakenteen kehitys asettaa kovenivia vaatimuksia henkilöstön osaamiselle ja osaavan työvoiman saatavuudelle. Väestön ikääntyminen merkitsee muun ohella, että myös yrittäjät ikääntyvät. Muutaman vuoden kuluessa huomattava osa pienyrittäjistä lopettaa toimintansa ikääntymisen vuoksi. Samanaikaisesti halukkuus ryhtyä yrittäjäksi ei ole kovin suosittua ja vain osalla on jatkaja tiedossa.

Edellä kuvatut työelämän muutokset vaikuttavat myös ammatillisen aikuiskoulutuksen toimintaympäristöön ja asettavat ammatilliselle aikuiskoulutukselle uudenlaisia haasteita, etenkin sen koulutus- ja kehittämispalvelujen kysyntään ja laatuun. Tulevaisuudessa ammatillinen koulutus toteutuu yhä enemmän työpaikoilla ja työn ohessa yhteistyössä työpaikkojen kanssa. Tarvitaan aiempaa enemmän työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnassa hankittua verkostoyhteistyöosaamista ja nopeaa reagointivalmiutta tarvittavien koulutusten tuotteistamisessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tulevaisuuskatsauksen mukaan julkisen rahoituksen perusvastuulla on rahoituksen kohdentaminen sellaiseen tutkintotavoitteeseen tai muuhun pitkäkestoiseen koulutukseen, joka tuottaa oppijalle yksittäisiä työtehtäviä laajempia valmiuksia.

Tasapainoiseen työllisyyskehitykseen 2025 raportin selvityksen mukaan vuonna 2016 koulunsa aloittavien työmarkkinoille tulon aikaan, vuonna 2020 ja siitä eteenpäin, on useilla aloilla siirrytty työvoiman saatavuusongelmiin. Uuden työvoiman tarjonnan osalta on keskeistä, että koulutusrakenne on sellainen, että se samanaikaisesti mahdollistaa kansainvälisesti kilpailukykyisen tuotanto- ja palvelusektorin sekä korkeatasoisten ja tasarvoisesti tuotettujen hyvinvointipalvelujen saatavuuden.

Suomalaisten tuotteiden ja palveluiden kysyntä ulkomailla tulee tulevaisuudessa kasvamaan, mutta kysynnän rakenne muuttuu jonkin verran. Kysyntä kohdistuu aiempaa osaamisintensiivisempiin tuotteisiin ja siinä korostuu asiakaslähtöisyys ja osittain myös pitkälle viety tuotteiden räätälöinti. Tällainen kehitys edellyttää korkeaa osaamista sekä loppu- että välituotemarkkinoilla. Korkea osaaminen ei kaikissa tapauksissa välttämättä tarkoita korkeakoulutusta, vaan ikäluokan laaja ammatillinen osaaminen mahdollistaa tuotekehityksen nopean siirron tuotantoon. Kehitys vahvistaa teollisuuden mahdollisuuksia vastata kansainväliseen kilpailuun ja lisää viennin potentiaalia. Suomi ei ole tällaisessa katsannossaan yksin, vaan korkeaan osaamiseen ja innovaatioihin tähtäävä työvoima- ja koulutuspolitiikka on vahvasti läsnä myös EU:n kasvustrategiassa.

5.2 Koulutusjärjestelmä ja työelämäyhteistyön muu kehittäminen

5.2.1 Opetushallinnon, koulutuksen järjestäjien ja yritysten yhteistyöhön liittyvä työelämän kehittäminen

Koulutuksen ja tutkimuksen vuosia 2012–2016 koskevan kehittämissuunnitelmaluonnoksen mukaan koulutuksen ja työelämän yhteyksiä vahvistetaan kaikilla kouluasteilla.

Peruskouluissa ja lukiossa vahvistetaan kansalaisen, työntekijän ja yrittäjän oikeuksia ja velvollisuuksia koskevaa työelämä- ja yrittäjyyskoulutusta. Perusopetuksen ja lukion uudistettavissa opetussuunnitelmien perusteissa määritellään työelämätaidoille valtakunnallisesti yhdenmukaiset tavoitteet, joita voidaan soveltaa paikallisten olosuhteiden mukaisesti. Seuraavalla Euroopan rakennerahastokaudella kehitetään lukioon soveltuvia työelämän ja lukion yhteistyön malleja.

Ammatillisessa koulutuksen tutkintojen perusteet uudistetaan vahvistamaan työelämän pelisääntöjen tuntemusta ja yhteiskunnallista vaikuttamista koskevaa osaamista. Työelämäyhteyksien parantaminen otetaan huomioon myös rahoitusta uudistettaessa. Ammatillisen koulutuksen työpaikkaohjaajien riittävä koulutus ja sen saatavuus turvataan. Selvitetään mahdollisuudet luoda työpaikkaohjaajien koulutukseen pysyvä rahoitusmalli. Kehitetään vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa työpaikkaohjaajien koulutusta.

Työpaikkaohjaajien koulutuksen sisältöjä kehitetään valtakunnallisesti niin, että ne palvelevat laajasti eri koulutusasteiden työssä oppimista ja työharjoittelua ja ammatillisen osaamisen arviointia sekä kunkin työpaikkaohjaajan osaamistarpeita.

Lisäksi selvitetään monityönantajaisen oppisopimuskoulutuksen kehittämistä ja luodaan työelämän järjestöille mahdollisuuksia esitellä toimintaansa kouluissa.

Korkeakoulujen työelämäyhteyksiä parannetaan kehittämällä rahoitusperusteita ja -malleja.

Edellisen, vuosia 2007–2012 koskevan koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan kaikkien koulutusasteiden on huomioitava koulutuksen ja työelämän yhteydet, yhteistyö ja yrittäjyyskasvatuksen edistäminen.

Yleissivistävän koulutuksen osalta on pidetty tärkeänä, että yrittäjyyden ja työelämän tuntemuksen ja niihin liittyvien taitojen kartuttaminen aloitetaan jo perusopetuksessa. Lisäksi työelämän ja perusopetuksen yhteyksien syntymistä on haluttu edistää ja lisätä työpaikkojen hyödyntämistä oppimisympäristöinä. Myös lukiokoulutuksen ja työ- ja elinkeinoelämän välisiä yhteyksiä on haluttu lisätä.

Ammatillinen koulutuksen työelämävastaavuutta on lisätty muun muassa työpaikalla tapahtuvan opiskelun laajentamisen, perustutkintojen perusteiden jatkuvan uudistamisen

ja kehittämisen sekä tuloksellisuusrahoituksen avulla. Koulutuksen työelämävastaavuutta on edelleen vahvistettava erityisesti työpaikalla tapahtuvaa opiskelua laajentamalla ja kehittämällä. Lisäksi on kiinnitetty erityistä huomiota työpaikalla tapahtuvaan opiskelun ohjaukseen ja laadunvarmistukseen.

Ammatillisen lisäkoulutuksen keskeisenä tavoitteena on parantaa työikäisen aikuisväestön koulutusmahdollisuuksia ja koulutuksen työelämävastaavuutta. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen ja muun työikäisille aikuisille tarkoitetun koulutuksen kehittämisessä otetaan huomioon yrittäjien ja pienyritysten henkilöstön osaamistarpeet. Näyttötutkintotoiminta on lisännyt työelämäyhteistyötä. Kumppanuussopimusten myötä henkilöstökoulutuspalvelut on yksi nopeasti kehittyvä toiminta ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien keskuudessa.

Oppisopimuskoulutus on määräaikaiseen työsuhteeseen perustuvaa ammatillista koulutusta, jota täydennetään ammatillisissa oppilaitoksissa tai aikuiskoulutuskeskuksissa järjestettävillä tietopuolisilla opinnoilla. Oppisopimuskoulutuksessa ammatin opiskelu tapahtuu pääasiassa työpaikalla. Tutkinnot suoritetaan pääsääntöisesti näyttötutkintoina.

Korkeakoulujen ja työelämän vuorovaikutuksen vahvistamisen tavoitteena on ollut, että opiskelijat jo opintojensa aikana voivat orientoitua tuleviin työtehtäviinsä. Koulutuksen sisällöissä pyritään riittävästi ennakoimaan työelämän tulevia osaamistarpeita, joille osaltaan luovat pohjaa korkeakoulujen ja työelämän väliset tutkimus- ja kehitystyöhankkeet. Korkeakoulujen tarjoaman koulutuksen ajantasaisuus turvataan niin, että se parhaalla mahdollisella tavalla palvelee työelämän muuttuvia osaamistarpeita. Tämä edellyttää tiivistä vuorovaikutusta työelämän, yritysten ja alueiden kanssa.

5.2.2 Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan, koulutuksen järjestäjien ja yritysten yhteistyöhön liittyvä työelämän kehittäminen

Työ- ja elinkeinoministeriö ja sen alainen hallinto kehittää työelämää ja yritysten toimintaedellytyksiä toteuttamalla ja tarjoamalla muun muassa osaamisen kehittämispalveluja, koulutuspalveluja, tuotteistettuja asiantuntijapalveluja, yrityksille myönnettävää rahoitusta ja toimialojen kehittämishankkeita. Seuraavassa selostetaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta -tyyppiset palvelut.

Osaamisen kehittämispalveluilla edistetään pk-yritysten perustamista, laajentamista ja kehittämistä, siten, että yritykset voivat toimia ja menestyä sekä kotimaisilla että kansainvälisillä markkinoilla. Kehittämispalvelut sisältävät muun muassa koulutusta, konsultointia, lyhyt- ja pitkäkestoisia valmennusohjelmia sekä tuotteistettuja asiantuntijapalveluita, jotka ovat pk-yritysten elinkaaren eri vaiheisiin kehitettyjä analysointi- ja kehittämistyökaluja.

Kehittämispalveluiden tavoitteena on parantaa pk-yritysten liiketoimintaosaamista sekä auttaa yrityksiä verkostoitumaan ja hyödyntämään uutta teknologiaa liiketoimintansa kehittämisessä.

Työ- ja elinkeinohallinto hankkii **ammatillista ja valmentavaa työvoimakoulutusta**. Koulutukseen voi kytkeytyä laajempi työnantajan toiminnan ja henkilöstön osaamisen kehittämishanke, etenkin kun kyse on TE-hallinnon yhdessä työnantajan kanssa suunnittelemasta yhteishankintakoulutuksesta (TäsmäKoulutus, RekryKoulutus tai MuutosKoulutus).⁶

Tuotteistetut asiantuntijapalvelut ovat pienten ja keskisuurten yritysten elinkaaren eri vaiheisiin kehitettyjä asiantuntijapalveluita tai kehittämistyökaluja. Niitä toteutetaan ennalta sovitun tuotekonseptin mukaan joustavasti yritysten tarpeisiin räätälöiden. Palvelu

⁶ Laki julkisesta työvoimapalvelusta 1295/2002.

käynnistyy yrityksen liiketoiminnan nykytilanteen arvioinnilla. Tämän jälkeen määritellään yrityksen kehittämistarpeet ja lopputuloksena yritys saa yrityksen tarpeet ja voimavarat huomioonottavan kehittämisohjelman toimenpidesuosituksineen. Moniin asiantuntijapalveluihin on kehitetty myös työkirjoja, joiden avulla yritys voi itse analysoida toimintaansa. Tuotteistetut asiantuntijapalvelut sisältävät harkinnanvaraista tukea.

Yritysvalmennus kohdentuu pk-yritysten johto- ja avainhenkilöille sekä muulle henkilöstölle. Yritysvalmennus on suunniteltu vastaamaan pk-yritysten tarpeisiin, mikä merkitsee käytännönläheisyyden korostamista kouluttajia ja opetusmenetelmiä valittaessa. Valmennus tuodaan mahdollisimman lähelle yrityksiä, minkä vuoksi siihen sisältyy usein yrityskohtaista konsultointia. Alkaville yrityksille suunnattu valmennus auttaa yrityksiä toiminnan käynnistysvaiheessa. Jo pitempään toimineiden yritysten valmennuksen tavoitteena on liikkeenjohtotaitojen kehittäminen sekä liiketoimintaosaamisen parantaminen.

Seudulliset yrityspalvelut on nimi yritysneuvontaa ja -palveluja tarjoavien toimijoiden verkostolle, jossa yhteisellä sopimuksella sitoudutaan valtakunnallisesti määritellyt vähimmäiskriteerit täyttävien palvelujen tarjoamiseen. Seudullisesta yrityspalvelusta asiakas saa tietoa yrityksen perustamisesta, arvion yritysideoista tai arvion yrityksen kehittämishankkeen edellyttämistä toimenpiteistä, neuvontaa yritystoiminnan käynnistämiseen ja kehittämiseen liittyen sekä ohjausta erityisasiantuntijoiden palveluihin.⁷

Työ- ja elinkeinotoimistojen perustamisen myötä TE -toimistojen asema alueensa elinkeinopoliittisena vaikuttajana sekä erityisesti seudullisten yrityspalvelujen toimijana ja kumppanina vahvistuu. Yhteistyöverkostossa pyritään synnyttämään uutta yritystoimintaa ja kehittämään olemassa olevien yritysten toimintaedellytyksiä. Yritykset saavat verkostoyhteistyön kautta neuvontaa, koulutusta, kehittämis- ja rahoituspalveluita sekä osaavaa työvoimaa. Erityisesti tavoitteena on edistää uusien yritysten syntyä, tukea varhaisen vaiheen kasvua ja sitä kautta työpaikkojen syntymistä. Työvoima- ja yrityspalveluita kehitetään yhteen sovitusti ja ne kootaan asiakkaiden tarpeita vastaavaksi kokonaisuudeksi.

Työorganisaatioiden kehittämisen rahoitus edistää työelämäinnovaatioiden syntymistä suomalaisilla työpaikoilla. Työelämäinnovaatioilla tarkoitetaan johdon ja henkilöstön yhteistoiminnassa toteuttamia muutoksia työpaikan työ-, organisaatio- ja johtamiskäytännöissä. Niiden tulee johtaa mitattavissa oleviin parannuksiin tuottavuudessa (tuloksellisuudessa) ja työelämän laadussa.

Työorganisaatioiden kehittämiseen voivat Tekesin rahoitusta hakea pk-yritykset, suuret yritykset, julkishallinnon organisaatiot ja järjestöt. Rahoitusta myönnetään innovatiivisiin projekteihin, joissa kehitetään työpaikan toimintatapoja. Muutokset parantavat sekä tuottavuutta että työelämän laatua. Kehittämiseen osallistuvat johto ja henkilöstö yhteistyössä. Hakijan on annettava selvitys siitä, että myös henkilöstön edustajat ovat osallistuneet projektin työorganisaation kehittämistä koskevan osuuden suunnitteluun ja sitoutuneet sen toteuttamiseen. Kehittämisen kohteina voivat olla esimerkiksi työprosessit, työn organisointi, työmenetelmät, työpaikan sisäinen ja ulkoinen toiminnallinen verkostoituminen, henkilöstöä laajasti osallistavan kehittämis- ja innovaatiotoiminnan organisointi, esimiestyö, osaamisen johtaminen ja kehittäminen, suorituksen arviointijärjestelmät, palkitsemisjärjestelmät ja työaikajärjestelmät.

⁷ Keskeisiä toimijoita ovat kuntien seudulliset kehittämisorganisaatiot, ELY-keskukset, TE -toimistot, Finnvera, Uusyrityskeskukset sekä ProAgria Keskukset. Muita palvelutuottajia ovat teknologiakeskukset, vero- ja yrityshautomot sekä muut yrityspalveluorganisaatiot ja kehittämishankkeet. Palveluorganisaatiot ovat itsenäisiä ja toimivat fyysisesti pääosin omissa palvelutiloissaan. Vähintään kolmen organisaation yhteistoimistoa on noin 30 ja niistä kymmenessä on mukana TE -toimisto (lähinnä työvoimaneuvojan palvelut).

Työelämän laadun edistämiseksi työ- ja elinkeinoministeriössä on käynnissä joustoturvahankkeen työelämän laatu-alatyöryhmä, jonka tavoitteena on kehittää pitkällä aikavälillä työelämän laadun ja tuottavuuden samanaikaiseksi parantamiseksi tehtävää yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Elokuussa 2009 käynnistettiin työelämän laadun TYLA-toimenpidehanke, jonka tavoitteena on edistää TEM-konsernin keskinäistä yhteistoimintaa ja verkostoyhteistyötä työelämän laatuasioiden huomioimiseksi konsernin työssä. Hankkeeseen liittyen luodaan muun muassa YritysSuomi.fi -portaaliin⁸ tietoaaineisto yrittäjille ja yritysneuvojille työelämän laatuun vaikuttavista asioista sekä lisätään yritysneuvojien työelämä tietoutta.

Valtionavustukset yritystoiminnan kehittämiseksi kattavat yrityksen kehittämisavustuksen ja yritysten toimintaympäristön kehittämisavustuksen⁹. Kehittämisavustusta voidaan tietyin reunaehdoin myöntää yrityksen pitkän aikavälin kilpailukykyä parantavaan hankkeeseen, kun yritys aloittaa toimintansa tai laajentaa sitä. Yritysten toimintaympäristön kehittämisavustusta taas voidaan myöntää muun muassa yritystoiminnan kannalta tarpeellisiin selvityksiin, yrityksen tarvitsemien palvelujen kehittämiseen ja yritysten yhteistyön edistämiseen.

⁸ Aluksi TEM.fi -sivustolle www.tem.fi/tyoelama.

⁹ Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi 1336/2006.

6 Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan nykytilan arviointia

Tässä luvussa tarkasteltava työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan nykytilan arviointi perustuu pääasiassa ammatillisen lisäkoulutuksen työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämishankkeen ohjausryhmän teettämässä kyselyssä sekä koulutuksen arviointineuvoston vuonna 2009 tekemässä arvioinnissa esiin nousseisiin näkökohtiin ja kehittämishaasteisiin. Arvioinnissa on lisäksi otettu huomioon Opetushallitukseen vuosina 2006–2010 saapuneiden kehittämishankkeiden loppuraporttien yhteenvetojen tuloksia. Näiden selvitysten mukaan työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan keskeisimmät kehittämishaasteet ovat työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan asema ja sen tavoitteet, rahoitus sekä hakumenettely ja ohjaus.

6.1 Asema ja merkitys

Tehtyjen kyselyiden ja selvitysten perusteella on todettavissa, että työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta on saavuttanut vakiintuneen aseman koulutuksen järjestäjien toiminnassa ja toimii hyvänä kehittämisvälineenä yritysten, julkisyhteisöjen ja erityisesti pienyritysten kanssa tehtävän yhteistyön ja työelämän kehittämisessä.

Työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa pidetään tärkeänä ja tarpeellisena. Se on selvitysten mukaan pääosin täyttänyt sille asetetut tavoitteet. Ohjausryhmän teettämään kyselyyn vastanneista 77 prosenttia piti työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa erittäin tarpeellisena, 20 prosenttia melko tarpeellisena ja ainoastaan 3 prosenttia melko tarpeettomana. Etenkin koulutuksen järjestäjät ja ELY-keskukset katsoivat, että työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta on erittäin tarpeellista. Selkeä enemmistö yrityksistä ja järjestöistä koki työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan olevan erittäin tarpeellista. Toiminnan tarpeellisuutta korostavat etenkin se, että koulutustarjonta vastaa työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan myötä paremmin työelämän todellista tarvetta, alueelliset erityistarpeet on otettu aiempaa paremmin huomioon ja se että toiminta kehittää ja lisää toimijoiden välistä verkostoyhteistyötä.

Koulutuksen arviointineuvoston arviointiraportin yksi keskeinen johtopäätös on, että työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän käyttöönotolla on onnistuttu ohjaamaan koulutuksen järjestäjien toimintaa työelämälähtoisemmäksi sekä saatu koulutuksen järjestäjät verkostoitumaan niin keskenään kuin työelämän kanssa verraten nopeasti ja verraten vähäisellä valtionrahoituksella. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnalla on ollut myönteinen vaikutus koulutuksen järjestäjän muun koulutustoiminnan kehittämiseen.

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän koetaan nostavan koulutuksen järjestäjän asemaa, statusta. Sitä pidetään tavoiteltuna asiana. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä on osoitus koulutuksen järjestäjän erityisestä paneutumisesta työelämän kehittämiseen.

Arviointiraportissa esitettyjen johtopäätösten mukaan työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä on saanut koulutuksen järjestäjät lyhyessä ajassa kehittämään työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa. Toiminnasta on tullut suunnitelmallista toimintaa ja työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä on vaikuttanut koulutuksen järjestäjien omiin toimintastrategioihin.

Tulevaisuuden yhtenä keskeisenä työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan asemaan liittyvänä kehittämishaasteena on arviointiraportin mukaan työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan valtakunnallisten tavoitteiden selkeyttäminen. Koulutuksen järjestäjille on jossain määrin epäselvää, mitkä työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan yleiset tavoitteet ovat ja miten ne voisivat heijastua koulutuksen järjestäjien omiin toimintastrategioihin. Kun valtakunnalliset tavoitteet ovat olleet hyvin yleisluonteisia ja laajoja, tavoitteiden yhteensovittaminen on toisaalta onnistunut helposti.

Toisena kehittämishaasteena on arviointiraportissa nostettu indikaattorit ja niiden seuraaminen. Arviointiraportin mukaan jatkossa on tarpeen kehittää yhtenäisiä ja helposti seurattavia indikaattoreita tavoitteiden toteutumisen mittaamiseksi niin valtakunnallisella kuin koulutuksen järjestäjän tasolla. Seurannan puuttuminen aiheuttaa strategisten tavoitteiden väljähtymistä ja jopa katoamista. Jämäkkä seuranta niin valtakunnallisesti kuin järjestäjäkohtaisesti puolestaan tukevoittaa työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa.

6.2 Luvanvaraisuus ja siihen liittyvät menettelyt

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää koskevan hakumenettelyn on katsottu pääasiassa toimivan hyvin. Niin sanottu kaksiportainen työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä, pysyvä ja määräaikainen, on osoittautunut toimivaksi järjestelmäksi. Määräaikaisesta ja pysyvästä tehtävästä muodostuva kaksiportainen järjestelmä voi parhaimmillaan lisätä vaikuttavuutta ja parantaa toiminnan laatua. Määräaikaisen tehtävän saaneet ovat joutuneet kehittämään toimintaansa saadakseen pysyvän tehtävän.

Koulutuksen arviointineuvoston arviointiraportin mukaan hakumenettelyä tulisi tulevaisuudessa kehittää siten, että tehtävän saamisen kriteerit olisivat nykyistä selkeämmät ja että koulutuksen järjestäjän oman toiminnan taso olisi kriteerien perusteella mitattavissa. Kaksiportainen järjestelmä tukisi nykyistä paremmin toiminnan kehittämistä, jos linjaukset olisivat nykyistä selkeämpiä ja läpinäkyvämpiä. Hakumenettelyn vaikuttavuutta voisi lisätä antamalla työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää hakevalle koulutuksen järjestäjälle selkeää palautetta hakemuksesta ja sen saamasta arviosta.

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan luvanvaraisuus toimii arviointiraportin mukaan myös laadullisen kehittämisen välineenä. Se tarvitsee kuitenkin kehittyäkseen nykyistä selkeämmin määritellyt linjaukset ja mittarit vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden arviointiin.

6.3 Rahoitus

Kaikissa selvityksissä suurin työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan kohdistuva epäkohta liittyy sen rahoitukseen. Etenkin ELY-keskukset ja koulutuksen järjestäjät kokevat, että nykyinen rahoitusmalli ei ole kaikilta osin tarkoituksenmukaisin rahoitustapa työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan toteuttamiseen.

Vuosittain valtionavustuksiin myönnettävää 6,5 miljoonan euron määrärahaa on ensinnäkin pidetty liian alhaisena. Esimerkiksi kyselyyn vastanneista koulutuksen järjestäjistä

kolme neljäsosaa ei pitänyt työelämältä ja muista lähteistä saatavaa rahoitusta riittävänä työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan toteuttamiseksi. Vaikka rahoituksen määrää pidettiin alhaisena, kehittämisavustuksen kautta saatua rahoitusta pidetään työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan järjestelmän jatkuvuuden kannalta elintärkeänä. Kehittämisavustus on koulutuksen järjestäjille tärkeä rahoituslähde.

Toinen rahoitukseen liittyvä epäkohta on kehittämishankerahoituksen lyhytkestoisuus ja epävarmuus sen jatkumisesta. Rahoitus myönnetään joka vuosi ja myönnettyä määrärahaa voi käyttää myöntövuotena ja sitä seuraavana vuotena. Hankeavustuksen hakeminen joka vuosi on työlästä ja hakemuksia koskevat päätökset tehdään vasta loppukeväästä / alkukesällä. Lisäksi koulutuksen järjestäjät kokivat yritysten saamisen mukaan työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän mukaisen hankkeiden rahoittamiseen työläänä. On arvioitu, että nykyinen rahoitusmalli toimii hyvin silloin, kun kyseessä on pienet ja lyhytaikaiset hankkeet, mutta huonommin silloin, kun yrityksissä on tarve suuriin ja pitkäkestoisiin hankkeisiin. Joka vuosi on kuitenkin epävarmaa, jatkuuko hanke seuraavana vuonna eli myönnetäänkö siihen rahoitusta vai ei. Lisäksi on koettu epäselväksi, miten hankkeiden tavoitteita ja tuloksellisuutta mitataan ja seurataan.

Tehtyjen selvitysten mukaan tulevaisuudessa työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan rahoitusmallia tulisi kehittää siten, että sitä suunnattaisiin pitkäkestoisempiin kehittämisprojekteihin. Alueellisena kehittämisen painopistealueena on pidetty puolestaan alueellisten erityispiirteiden ja toimialapainotusten huomioimista. Myös ELY-keskusten roolissa ja asiantuntemuksessa nähtiin vielä puutteita muiden TYKE-toimijoiden osalta.

Kolmas epäkohta liittyy nykyisen rahoitusmallin pirstaleisuuteen. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän valtionavustusten myöntämisen siirtyminen Opetushallituksesta ELY-keskuksille vuoden 2010 alusta näyttää vaikuttaneen jonkun verran valtionavustusten hakemiseen ja myöntämiseen. Valtionavustusten myöntämisen nykytilannetta voidaan tarkastella vain tilastoaineiston kautta, sillä kokemuksia uudesta toimintavasta ei ole vielä perusteellisesti selvitetty. Vuoden 2010 valtionavustusten haun osalta on esimerkiksi todettavissa, että vuonna 2010 avustushakemusten määrä väheni vuodesta 2009 ja että vuonna 2010 kutakin käynnistettyä hanketta kohti oli hankkeessa mukana 2,1 koulutuksen järjestäjää. Vastaava luku oli vuonna 2009 3,5 koulutuksen järjestäjää. Kun rahoitusta jakavat 15 ELY-keskusta huolena on koettu valtakunnallisen seurannan puutetta ja riittävää koordinoitua niin, että myös valtakunnalliset (esimerkiksi alakohtaiset ja ruotsinkielisen koulutuksen) hankkeet voidaan turvata.

Lopuksi nykyistä rahoitusmallia on pidetty osaltaan koulutuksen järjestäjien asemaa eriarvoistavana. Koulutuksen järjestäjien näkökulmasta nykyinen valtionavustusten myöntökäytäntö voi johtaa epätydyttävään tulokseen. Nykyinen 15 ELY-keskuksen aluejako ei vastaa työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän omaavien koulutuksen järjestäjien alueellista jakautumista. Tällä hetkellä on yhtäältä ELY-keskuksia, joiden alueella toimii ainoastaan yksi TYKE-tehtävän omaava koulutuksen järjestäjä ja toisaalta on ELY-keskuksia, joiden alueella toimii yli 30 TYKE-tehtävän omaavaa koulutuksen järjestäjää. Näin ollen sellaisen koulutuksen järjestäjän, jonka toimialueella ei toimi muita TYKE-tehtävän omaavia koulutuksen järjestäjiä, on todennäköisempää saada kehittämishankkeelleen suuri valtionavustus kuin sellaisen koulutuksen järjestäjän, jonka toimialueella toimii useita TYKE-tehtävän omaavia koulutuksen järjestäjiä. Nykytilanne ei siten kohtelee kaikkia koulutuksen järjestäjiä yhdenmukaisesti ja tasa-arvoisesti. Koulutuksen järjestäjän sijainti vaikuttaa kehittämishankkeen rahoituksen määrään.

7 Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämisvaihtoehdot

Ohjausryhmä katsoo, että keskeisimmät työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa koskevat kehittämishaasteet liittyvät sen ohjaukseen ja rahoitukseen. Tämän vuoksi ohjausryhmä on luonnostellut koulutuksen arviointineuvoston arviointiraportin ja sähköisen kyselyn perusteella saatujen analyysien ja tietojen pohjalta vaihtoehtoisia tapoja kehittää työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan ohjausta ja rahoitusta.

7.1 Ohjaus

Ohjausryhmä katsoo, että työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan ohjaus on mahdollista toteuttaa seuraavilla kolmella vaihtoehtoisella tavalla:

- 1 työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta määritellään ainoastaan lainsäädännössä eikä erillistä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää koulutuksen järjestäjän järjestämisluvassa tarvita;
- 2 työelämän kehittämistehtävä on osa lisäkoulutuksen järjestämisilupaa ja tehtävä myönnetään pysyvästi;
- 3 työelämän kehittämistehtävä on osa lisäkoulutuksen järjestämisilupaa ja tehtävä myönnetään määräaikaisena.

Ensimmäisen vaihtoehdon mukaan koulutuksen järjestäjä voisi toteuttaa työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa suoraan aikuiskoulutuslaissa olevan säännöksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän järjestämisluvassa ei enää olisi erillistä määräystä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävästä. Näin ollen kaikki ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvan saaneet koulutuksen järjestäjät toteuttaisivat lain tarkoittamaa työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää.

Kun kaikki ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvan saaneet koulutuksen järjestäjät toteuttaisivat työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa suoraan lainsäädännön perusteella, ne kaikki voisivat myös hakea toiminnan tukemiseen tarkoitettuja valtionavustuksia. Tämä tarkoittaisi, että toimijoiden ja valtionavustusten hakijoiden määrä nousisi nykyisestä 97 koulutuksen järjestäjästä noin 150 koulutuksen järjestäjään. Valtionavustusten hakijoiden määrä siis kasvaisi merkittävästi ja jo aikaisemmin liian pieneksi arvioidut avustukset menettäisivät entisestään merkitystään. Todennäköistä olisi, että valtionavustuksia kohdentuisi vain pienelle osalle koulutuksen järjestäjiä.

Edelleen vaihtoehto tarkoittaisi käytännössä sitä, että aikaisemmin työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän saaneet koulutuksen järjestäjät menettäisivät hakemuksesta saadun lupansa. Koulutuksen järjestäjän työelämän kehittämistoimintaan kohdistuneesta laadullisesta arvioinnista luovuttaisiin. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnalla ei olisi erityistä statusasemaa. Koulutuksen järjestäjän järjestämislupaan myönnetty työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä ei enää olisi osoitus koulutuksen järjestäjän erityisestä panostamisesta työelämän kehittämiseen.

Vaihtoehtoa arvioitaessa on otettava myös huomioon Euroopan unionin valtioneuvoston päätökset¹⁰ ja Euroopan yhteisön komission toimet EU-valtioneuvoston päätösten vastaisten tukien poistamiseksi¹¹. Komission toimenpiteiden ja näkemysten johdosta on selvitetty kuntalain (365/1995) muutostarpeita. Tässä yhteydessä on pohdittu, tulisiko kunnan antaa tietty tehtävä pääsääntöisesti yhtiön, muun yhteisön tai säätiön tehtäväksi silloin, kun kunta hoitaa tätä tehtävää kilpailutilanteessa markkinoilla. Jos tähän vaihtoehtoon päädyttäisiin, tällöin olisi kuitenkin mahdollista rajata laissa soveltamisalan piiristä sellaisia tehtäviä, joita ei katsottaisi hoidettavan kilpailutilanteessa markkinoilla. Yhtenä tällaisena rajauksena olisi mahdollista pitää järjestämisluvassa perusteella järjestettävää koulutusta tai siihen läheisesti liittyvä muuta toimintaa. Näin ollen jos koulutuksen järjestäjänä toimivan kunnan tai kuntayhtymän järjestämisluvassa olisi määräys työelämän kehittämis- ja palvelutehtävästä, koulutuksen järjestäjän ei tarvitsisi yhtiöittää tätä toimintaa. Käänteisesti tämä tarkoittaisi, että jos työelämän kehittämis- ja palvelutehtävästä ei enää määrättäisi järjestämisluvassa, kunta tai kuntayhtymä ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjänä joutuisi yhtiöittämään työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa koskevan toimintansa.

Toinen vaihtoehtoinen tapa on se, että työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä on osa lisäkoulutuksen järjestämislupaa ja että tehtävä myönnettäisiin ainoastaan pysyvänä. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä myönnettäisiin koulutuksen järjestäjälle hakemuksesta ja hakijoiden olisi täytettävä asetetut kriteerit. Tehtävän myöntäminen ainoastaan pysyvänä tarkoittaisi, että nyt voimassa olevien pysyvien työelämän kehittämis- ja palvelutehtävien luvat säilyisivät ja uusien hakijoiden kohdalla lupa myönnettäisiin ainoastaan pysyvänä. Siten vain ne koulutuksen järjestäjät, jotka ylittävät asetetut toimintaansa koskevat kriteerit voisivat saada työelämänkehittämis- ja palvelutehtävän lupansa.

Toinen vaihtoehtoinen tapa toteuttaa työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan ohjaus tarkoittaisi, että koulutuksen järjestäjän erikoistuminen työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan varmistettaisiin lisäkoulutuksen järjestämislupaan myönnettävällä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävällä. Lupamenettelyssä arvioitaisiin koulutuksen järjestäjän toimintaa suhteessa työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan valtakunnallisiin tavoitteisiin ja painopisteisiin. Tehtävä olisi osoitus siitä, että koulutuksen järjestäjä olisi sitoutunut työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan ja että koulutuksen järjestäjällä on työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan liittyvää erityistä osaamista. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän myöntämistä koskeva arviointi poikkeaisi yksittäisistä kehittämishankkeiden arvioinneista siinä, että työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän myöntämistä koskeva arviointi kohdistuisi koulutuksen järjestäjän toimintaan ja kykyyn toteuttaa työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa.

On varsin todennäköistä, että tässä vaihtoehdossa vuosittaisten hakijoiden määrä pysyisi rajattuna ja vain toiminnasta todellisuudessa kiinnostuneet koulutuksen järjestäjät hakisi-

¹⁰ Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklat.

¹¹ Euroopan yhteisön komission 11.12.2007 tekemä Suomelle osoitettu osittain kieteinen päätös valtion tuki N:o C 7/2006 ja komission 14.4.2010 lähettämä kirje (alustava näkemys Suomen kunnallisille liikelaitoksille myönnetyn tuen soveltuvuudesta sisämarkkinoille).

vat työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää. Kerran saatu lupa olisi voimassa toistaiseksi, minkä johdosta varsinaista laadun varmistusta ja koulutuksen järjestäjän työelämän kehittämisen toiminnan laadullista kehittymistä ei olisi mahdollista johdonmukaisesti seurata.

Kolmas vaihtoehto toteuttaa työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan ohjaus olisi sisällöltään pääasiassa samansisältöinen kuin edellä selostettu toinen vaihtoehto, mutta poikkeaisi siitä siinä, että tässä vaihtoehdossa työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä myönnettäisiin ainoastaan määräaikaisena, esimerkiksi viideksi vuodeksi kerrallaan. Määrärajan jälkeen koulutuksen järjestäjä voisi halutessaan hakea työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää uudelleen. Siinä tapauksessa, että koulutuksen järjestäjä päättäisi hakea työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää määräajan jälkeen, koulutuksen järjestäjältä edellytettäisiin, että sen toteuttamaa työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa olisi arvioitu järjestäjän itsearvioinnin ja mahdollisesti myös ulkopuolisin arvioinnein. Täten luvan myöntämistä koskeva prosessi olisi osa koulutuksen järjestäjän kokonaisvaltaista ammatillisen koulutuksen laadunhallintaprosessia. Kuten edellä selostetussa toisessa vaihtoehdossa, myös tässä vaihtoehdossa luvan myöntäminen olisi osoitus siitä, että koulutuksen järjestäjän toiminta on työelämälähtöistä, joustavaa ja laadullisesti tasokasta.

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän myöntäisi toisessa ja kolmannessa vaihtoehdossa nykyiseen tapaan opetus- ja kulttuuriministeriö. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä olisi edelleen osa koulutuksen järjestäjän ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupaa. Tehtävää myönnettäessä ministeriö arvioisi koulutuksen järjestäjän edellytyksiä toimia työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnassa erityisesti järjestäjän työelämäsuhteiden ja verkostojen sekä järjestäjän henkilöstön työelämänosaamisen näkökulmasta.

Edellä esitetyistä vaihtoehtoista ohjausryhmä pitää työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan merkityksen johdosta vaihtoehtoa kolme kaikkein tarkoituksenmukaisimpana tapana kehittää työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan ohjausta.

7.2 Rahoitus

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan rahoitus on ohjausryhmän näkemyksen mukaan mahdollista toteuttaa kolmella vaihtoehdoisella rahoitustavalla: puhtaasti laskennallisella valtionosuusrahoituksella, kehittämishankkeisiin myönnettävillä valtionavustuksilla tai työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan ylläpitämiseen suunnattavalla erillisrahoituksella.

Vaihtoehto 1

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan rahoittaminen valtionosuusrahoituksella tarkoittaisi, että toimintaan myönnettävä valtionosuus olisi osa koulutuksen järjestäjän saamaa laskennallista valtionosuusrahoitusta. Rahoitus ei olisi niin sanottua korvamerkittyä rahaa. Rahoitus myönnettäisiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) perusteella toteutuneiden suoritteiden ja yksikköhinnan tulon perusteella.

Valtionosuusrahoituksen käyttöönotto tarkoittaisi, että työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan myönnettävä rahoitus olisi niin sanottua koulutuksen järjestäjän perusrahoitusta eikä järjestäjän kehittämistoimintaa tukevaa rahoitusta. Koska rahoitus ei olisi niin sanottua korvamerkittyä rahoitusta, koulutuksen järjestäjä voisi päättää, käytetäänkö ja miten paljon valtionosuusrahoitusta käytettäisiin työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan voi tämän vuoksi arvioida menettävän kehittävän toiminnan luonnettaan.

Vaihtoehto 2

Toisen vaihtoehdon mukaan työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa voisi tukea myöntämällä valtionavustusta työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa koskeviin kehittämishankkeisiin. Kehittämishankkeisiin myönnettävä määräraha määriteltäisiin vuosittain valtion talousarviossa.

Kehittämishankkeisiin myönnettävien valtionavustushakemusten käsittely on mahdollista toteuttaa kolmella vaihtoehtoisella tavalla: a) opetushallinto yksin käsittelee valtionavustushakemukset; b) ELY-keskukset joko kaikki tai osa ELY-keskuksista käsittelee valtionavustushakemukset; tai c) sekä opetushallinto että joko kaikki tai osa ELY-keskuksista käsittelevät yhdessä työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan myönnettävät valtionavustushakemukset.

Ensimmäisen vaihtoehdon mukaan opetushallinto on yksin se taho, joka vastaisi työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään liittyvästä valtioavustustoiminnasta, kuten ohjeistuksesta, valmistelusta ja käsittelystä sekä päätöksenteosta. Tämän vaihtoehdon etuna on koulutusjärjestelmän sekä sen tavoitteiden ja toimijoiden tuntemus samoin kuin toiminnan kehittämisen tuomat synergiaedut ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisen ja työelämälähtöisyyden kehittämiseksi ja lisäämiseksi. Lisäksi vaihtoehto vahvistaisi uusien toimintamallien kehittämistä ja kokeilun levittämistä koko järjestäjäkentän toimintaan ja verkostoihin. Kehittämishaasteena tässä vaihtoehdossa olisi alueelliseen asiantuntemukseen liittyvä yhteistyö ja sen kehittäminen.

Toisen vaihtoehdon mukaan ELY-keskukset joko kaikki tai vain osa ELY-keskuksista huolehtisivat työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään liittyvästä valtionavustustoiminnasta. Tämän vaihtoehdon vahvuutena olisi alueellisen toimintakentän ja muiden työelämän kehittämisen tukimuotojen tuntemus.

Siinä tapauksessa, että kaikki ELY-keskukset vastaisivat valtionavustusten käsittelystä, vaihtoehdon epäkohtana olisi aiemmin tässä loppuraportissa selostetun mukaisesti kehittämisavustusta hakevien koulutuksen järjestäjien alueellinen eriarvoistuminen sekä työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan sirpaloituminen suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Eriarvoistuminen ja sirpaloituminen johtuvat pääasiassa siitä, että työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän saaneiden koulutuksen järjestäjien maantieteellinen sijoittuminen poikkeaa 15 ELY-keskusten aluejaosta. Vaihtoehdon mukaan olisi yhtäältä mahdollista, että joidenkin ELY-keskusten alueella on vain yksi tai muutama työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän saanut koulutuksen järjestäjä. Toisaalta on myös ELY-keskuksia, joiden alueella on jopa lähes 40 työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän saanutta koulutuksen järjestäjää. Se että työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän omaavien koulutuksen järjestäjien ja ELY-keskusten alueellinen jakautuminen eivät vastaa tarkoituksenmukaisella tavalla toisiaan johtaa käytännössä siihen tilanteeseen, että myös valtionavustushakemukset ovat keskenään eriarvoisessa asemassa. Näin ollen avustushakemusten laadullinen arviointi suhteessa toisiinsa ei ole myöskään mahdollista. Vaihtoehdon heikkoutena on edellä selostetun lisäksi se, että valtionavustusten käsittely paikallistuu liiaksi, valtionavustusten tavoitteet hämärtyvät osittain ja toimijoiden yhteiset toimintamallit ja yhteistyö puuttuvat tai ovat monin tavoin puutteellisia.

Siinä tapauksessa, että vain rajattu määrä ELY-keskuksia, esimerkiksi viisi ELY-keskusta, huolehtisi työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään liittyvästä valtioavustustoiminnasta, olisi mahdollista, että alueellisesti valtionavustushakemusten määrä lisääntyisi aluetta kohden ja alueellisen kehittämisen näkökulma laajentuisi. Tämän vaihtoehdon heikkoutena on kuitenkin pidettävä sitä, että valtakunnallisen ja alueellisen kehittämisen yhteistyö sekä

alueiden välinen yhteistyö jäisi puutteelliseksi. Tämän vaihtoehdon vahvuutena voidaan puolestaan pitää sitä, että erilaiset alueelliset kehittämistarpeet tulisivat hyvin huomioon otetuiksi. Yhteistyömahdollisuudet ja toimintamallien kehittämien lisäisivät tämän mallin toimivuutta.

Kolmannen vaihtoehdon mukaan sekä opetushallinto ja ELY-keskukset yhdessä vastaisivat kehittämisavustusten käsittelystä. Vaihtoehto tarkoittaisi sitä, että valtakunnallisten valtioavustusten myöntämisestä huolehtisi opetushallinto. ELY-keskukset vastaisivat puolestaan alueellisten valtionavustusten myöntämisestä. Alueellisten valtionavustusten käsittelystä voisivat vastata joko kaikki 15 ELY-keskusta tai tietty rajattu määrä ELY-keskuksia, esimerkiksi viisi ELY-keskusta.

Edellä tässä luvussa on arvioitu sekä kaikkien 15 ELY-keskusten että tiettyjen, esimerkiksi viiden ELY-keskuksen osallistumista kehittämisavustusten käsittelyyn.

Kolmannen vaihtoehdon vahvuutena olisi sekä opetushallinnon että ELY-keskusten erityisasiantuntemuksen hyödyntäminen ja valtakunnallisen koordinoinnin varmistaminen. Vaihtoehto vahvistaisi valtakunnallisten hankkeiden aiempaa selvempää koordinaatiota ja ohjeistusta. Samalla tulisi myös varmistettua alueellisten erityistarpeiden huomioon ottaminen. Kehittämishaasteena tässä vaihtoehdossa on yhteisten toimintamallien ja ohjeistuksen luominen, toiminnan laadullinen seuranta sekä valtakunnallisten ja alueellisten hankkeiden suuntaaminen.

Vaihtoehto 3

Kolmannen vaihtoehdon mukaan työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan ja sen ylläpitämiseen irrotettaisiin erillinen määräraha joko valtionavustuksista tai valtionosuusrahoituksesta. Rahoitusta voisi käyttää työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan ja sen kautta tuotettavien osaamisen kehittämispalveluiden toteuttamiseen ja kehittämiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö jakaisi erillisrahoituksen tietyillä periaatteilla työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän omaaville lisäkoulutuksen järjestäjille. Jakoperiaatteena voisivat olla esimerkiksi jokin tietty prosenttiosuus koulutuksen järjestäjän koulutustoiminnasta ja / tai tietyt laadulliset työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa koskevat kriteerit. Erillisrahoituksen myöntämistä varten lisäkoulutuksen järjestäjä laatisi työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa koskevan vuosittaisen suunnitelman. Toiminnan todellisesta toteutumisesta ja rahoituksen kohdentumisesta raportoitaisiin ministeriölle jälkikäteen.

Tämän vaihtoehto tarkoittaisi käytännössä sitä, että työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan painopiste suuntautuisi työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämisenäkökulmasta sekä koulutuksen järjestäjien ja työelämän yhteistyön kehittämisenäkökulmasta aiempaa enemmän suoraan yrityksille suunnattavien osaamispalveluiden, esimerkiksi osaamiskartoitusten ja kehittämissuunnitelmien laatimiseen.

Ohjausryhmän näkemyksen mukaan työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnassa on valtakunnallisesti arvioiden tarkoituksenmukaista keskittyä yhä pääasiassa ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien ja työelämän yhteistyön kehittämiseen ja verkostojen kokoamiseen ja sitä kautta osaamisen kehittämispalveluiden tuottamiseen. Tämän vuoksi ohjausryhmä katsoo, että edellä selostetuista rahoitusvaihtoehdoista on tässä vaiheessa tarkoituksenmukaisin ratkaisu vaihtoehto 2 ja sen osalta malli, jossa kehittämishankkeiden käsittelyyn osallistuvat sekä opetushallinto että rajattu määrä, esimerkiksi viisi ELY-keskusta.

8 Ohjausryhmän esitykset työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämiseksi

8.1 Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämisen suuntaviivoja

Työelämä- ja kysyntälähtöisyys sekä reagointiherkkyys ovat keskeisiä tekijöitä, joilla vahvistetaan ammatillisen aikuiskoulutuksen vaikuttavuutta, laatua ja osuvuutta. Näitä tekijöitä tulee ohjausryhmän näkemyksen mukaan tulevaisuudessa entisestään vahvistaa. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta on olennainen osa tätä toimintaa.

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta on ammatillisen aikuiskoulutuksen yhteydessä toteutettavaa työelämäyhteistyötä, joka on muuta kuin aikuiskoulutuslain tarkoittamaa ammatillista lisäkoulutusta. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta laajentaa ja täydentää koulutuksen järjestäjien palvelukokonaisuutta. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan puitteissa kehittävien ja tuotettavien osaamisen kehittämispalvelujen avulla vastataan yritysten ja julkisyhteisöjen, erityisesti pienyritysten osaamistarpeisiin. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta voi parhaimmillaan olla keino, jolla uudistetaan koulutuksen järjestäjien asiakassuhteiden hallintaa, osaamista, prosesseja ja palveluja Suomen sekä eri työyhteisöjen kilpailukyvyyn ja työn tuottavuuden kehittämiseksi.

Ohjausryhmän näkemyksen mukaan ammatilliseen lisäkoulutukseen kytkeytyvän työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan keskeiset ominaispiirteet ovat koulutuksen järjestäjän ja työelämän välinen kumppanuus, verkostomainen toimintatapa sekä kysyntälähtöisyys. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta on yhteistyötä, josta sekä koulutuksen järjestäjä että yritys, julkisyhteisö tai pk-yritys hyötyvät. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta kehittää sekä työelämän että koulutuksen järjestäjien osaamista.

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän mukaisilla hankkeilla on luotu uusia yhteistyömalleja ja kehittämiskumppanuuksia koulutuksen järjestäjien ja työelämän välille. Valtionavustusten hakutiedotteissa on myös mainittu, että hankeavustuksilla tuetaan koulutuksen järjestäjien asiakaslähtöistä työelämäosaamisen kehittämistä ja hankeavustusta voi käyttää myös työelämän kehittämis- ja palvelutehtävässä tarvittavan osaamisen kehittämiseen.

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kumppanuuslähtöisyys tarkoittaa, että työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa toteutetaan tiiviissä yhteistyössä koulutuksen järjestäjien sekä yritysten ja julkisyhteisöjen, erityisesti pienyritysten kanssa. Näin työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa tehdään verkostomaisesti. Verkostomaisella toiminnan toteuttamisella tarkoitetaan organisoitua yhteistoimintaa, jossa yhteistyösapuolten osaaminen ja arvot

yhdistetään lisäarvoa synnyttäväksi toiminnaksi. Verkostomainen toiminta on tavoitteellista yhteistyötä, joka kehittää osapuolten osaamista ja strategista kumppanuutta.

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnassa osaamista kehitetään työelämän osaamistarpeista lähtien toisin sanoen kysyntälähtöisesti. Tällöin työelämän vaatimukset mahdollistavat myös uudenlaisen palvelutarjonnan kehittämisen, ja tuotekysynnästä siirrytään kohti ongelmanratkaisua ja yksilöllistyviä palveluratkaisuja. Osaamistarpeisiin vastaaminen on vaikuttavaa ja osuvaa toisin sanoen juuri sellaisiin osaamistarpeisiin vastaamista, mitä yritys, julkisyhteisö ja pk-yritys tarvitsevat. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta reagoi osaamistarpeisiin ja niiden muutoksiin ripeästi.

Ammatillisen lisäkoulutuksen työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta on toimintaa, jota opetus- ja kulttuuriministeriö hallinnoi ja jolla se osaltaan huolehtii, että koulutuksen järjestäjillä on vahvaa työelämäosaamista ja kykyä vastata työelämän muuttuviin ja eriytyviin osaamistarpeisiin. Näin muut hallinnonalat, esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala ja sen organisaatiot sekä muut osaamisen kehittämispalveluja tarvitsevat tahot, voivat varmistua ammattitaitoisesta ammatillisen aikuiskoulutuksen sekä työelämän osaamispalvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta. Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan tuloksena syntyviä tuotteita voidaan tarjota muille niitä tarvitseville tahoille.

Ohjausryhmä katsoo, että tulevaisuudessa vaikuttavaa ja osuvaa työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa toteutetaan parhaiten silloin, kun seuraavat kolme edellytystä täyttyvät. Ensinnäkin työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan asema ja rooli koulutuksen järjestäjän toimintaa ohjaavissa strategioissa on selkeä ja vahva. Tämä edellyttää, että työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan strategiset tavoitteet määritellään niin valtakunnallisissa kuin koulutuksen järjestäjän omissa strategia-asiakirjoissa.

Toisena edellytyksenä on, että työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa toteuttavat siihen erikoistuneet ja sitoutuneet koulutuksen järjestäjät. Työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa toteuttavilla koulutuksen järjestäjillä tulee olla työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan edellyttämää osaamista, vahvat työelämäyhteistyöverkostot sekä sitoutuminen laadukkaaseen työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan järjestämiseen. Erikoistuminen ja sitoutuminen työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan varmistetaan lupamenettelyllä, jolla se kytketään osaksi laajempaan ammatillisen koulutuksen laatustrategiaa.

Kolmantena edellytyksenä on se, että työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa on mahdollista kehittää ja toteuttaa koulutuksen järjestäjien koordinoimina ja strategisten painopisteiden mukaisesti suunnattuina valtakunnallisina ja alueellisina hankkeina. Hankkeita rahoitetaan vuosittain valtionavustuksin valtion talousarviossa myönnettyjen määrärahojen puitteissa.

Ohjausryhmän näkemyksen mukaan työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan nykyinen perusta ammatillisessa lisäkoulutuksessa on vahva ja toimiva, mutta toimintaa on tarve ohjausryhmän käytössä olevien ja teetettyjen selvitysten perusteella kehittää edelleen seuraavilta osin: 1) asema, 2) ohjaus ja 3) rahoitus. Ohjausryhmä on jaotellut ehdotuksensa edellä todetun jaottelun mukaisesti. Ehdotusten taustalla ovat muun muassa olleet aiemmin tässä loppuraportissa selostetut koulutuksen arviointineuvoston arviointi, Opetushallituksen raportit sekä ohjausryhmän teettämän kyselytutkimuksen tulokset.

8.2 Asema

Ohjausryhmän näkemyksen mukaan työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta on tulevaisuudessa entistäkin tärkeämpi osa ammatillisen aikuiskoulutuksen rinnalla tarjottavaa toimintaa. Ohjausryhmä katsoo, että voimassa olevassa aikuiskoulutuslaissa oleva työelämän

kehittämisen- ja palvelutoiminnan määritelmä on yhä ajankohtainen. Määritelmää tulee kuitenkin täsmentää, jotta se osaltaan korostaisi työelämän kehittämisen- ja palvelutoiminnan merkitystä ja painoarvoa ammatillisessa lisäkoulutuksessa yleisesti ja etenkin koulutuksen järjestäjien toiminnassa. Ohjausryhmän näkemyksen mukaan määritelmässä tulee korostua työelämän kehittämisen- ja palvelutoiminnan keskeiset ominaispiirteet, erityisesti toiminnan asiakas- ja työelämälähtöisyys.

Ohjausryhmä katsoo, että työelämän kehittämisen- ja palvelutoiminnan strategista merkitystä ammatillisen lisäkoulutuksen toteuttamisessa tulee nykyisestäään vahvistaa. Ohjausryhmän näkemyksen mukaan työelämän kehittämisen- ja palvelutoiminnan valtakunnalliset päämäärät ja sisällölliset painopisteet tulisi pääpiirteissään määritellä joka neljäs vuosi valmisteltavassa koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa. Koska työelämä ja toimintaympäristö muuttuvat nopeassa tahdissa, päämäärät ja painopisteet tulee olla tarvittaessa säännöllisesti tarkistettavissa.

Ohjausryhmän näkemyksen mukaan työelämän kehittämisen- ja palvelutoiminnan valtakunnallisten tavoitteiden tulee tulevaisuudessakin liittyä koulutuksen järjestäjän ja työelämän välisen osuvan ja vaikuttavan yhteistyön sekä innovatiivisten käytänteiden kehittämiseen. Työelämän kehittämisen- ja palvelutoiminnan tulee pystyä reagoimaan nopeasti työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin.

Vaikuttava ja osuva työelämän kehittämisen- ja palvelutoiminta edellyttää koulutuksen järjestäjän pitkäjänteistä sitoutumista ja toiminnan kytkemistä osaksi koulutuksen järjestäjien strategioita. Strategioissa on tarpeen määritellä muun muassa, miten työelämän kehittämisen- ja palvelutoimintaa koskevat valtakunnalliset strategiset painopisteet otetaan huomioon ja mikä merkitys työelämän kehittämisen- ja palvelutehtävällä on koulutuksen järjestäjän toiminnassa. Työelämän kehittämisen- ja palvelutoiminta edellyttää myös koulutuksen järjestäjän panostamista henkilöstönsä työelämän kehittämisen- ja palvelutoiminnan osaamisen kehittämiseen. Toimivalla työelämän kehittämisen- ja palvelutoiminnalla on tärkeä merkitys koulutuksen järjestäjän koulutustoiminnan kehittämisessä.

Työelämän kehittämisen- ja palvelutoiminnan aseman ja roolin vahvistamiseksi ohjausryhmä esittää, että

- 1 opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa ammatillisen lisäkoulutuksen työelämän kehittämisen- ja palvelutoiminnan strategista asemaa asettamalla sille valtakunnalliset strategiset päämäärät ja painopisteet koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa kehittämissuunnitelmakaudeksi. Kehittämissuunnitelman linjausten perusteella ministeriö asettaa tarkemmat tavoitteet, joita tarkistetaan tarvittaessa säännöllisesti, jos toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset sitä edellyttävät. Tällä varmistetaan yhtäältä työelämän kehittämisen- ja palvelutoiminnan kehittämisen pitkäjänteisyys ja toisaalta työelämän kehittämisen- ja palvelutoiminnan riittävä dynamiikka työelämän muutoksiin vastaamiseksi.

Koulutuksen järjestäjät puolestaan varmistavat, että työelämän kehittämisen- ja palvelutoiminnalla on selkeä ja vahva rooli koulutuksen järjestäjän toimintaa ohjaavissa strategioissa. Koulutuksen järjestäjä asettaa työelämän kehittämisen- ja palvelutoimintaa koskevat koulutuksen järjestäjäkohtaiset tavoitteet valtakunnallisten painopisteiden tavoitteiden mukaisesti ja huolehtii siitä, että työelämän kehittämisen- ja palvelutoiminta kytkeytyy koulutuksen järjestäjän järjestämän ammatillisen aikuiskoulutuksen kokonaisuuteen.

- 2 ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädettyä työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan määritelmää vahvistetaan siten, että laissa määritellään nykyistä selkeämmin työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan tavoitteet ja asema koulutuksen järjestäjän ja työelämää hyödyntävänä vaikuttavana ja osuvana yhteistyönä.

Aikuiskoulutuslain 1 §:n 6 momenttia täsmennetään siten, että siihen lisätään maininta työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan tavoitteesta kehittää työelämälähtöistä yhteistyötä. Nykyinen työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa koskeva määritelmä ("työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnalla tarkoitetaan yrityksille ja julkisyhteisöille, erityisesti pienyrityksille, tarjottavia työelämässä tarvittavia osaamisen kehittämispalveluja") säilytettäisiin ennallaan. Täsmennys koskisi erityisesti työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan tavoitteita.

8.3 Ohjaus

Ohjausryhmä katsoo, että työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan ohjauksen tulee tukea järjestelmällisesti työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kysyntälähtöisyyden, vaikuttavuuden ja laadun varmistamista. Tämä edellyttää, että työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa toteuttavat siihen erikoistuneet ja sitoutuneet ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjät.

Koulutuksen järjestäjän erikoistuminen työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan varmistetaan ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupa- ja palvelutoimintaa myönnettävällä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävällä. Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupa- ja palvelutoimintaa myönnettävällä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävällä varmistetaan, että koulutuksen järjestäjä on sitoutunut työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan ja että koulutuksen järjestäjällä on työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan liittyvää erityistä osaamista.

Lupamenettelyssä arvioidaan koulutuksen järjestäjän toimintaa suhteessa työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan tarkoitukseen sekä valtakunnallisiin tavoitteisiin ja sisällöllisiin painopisteisiin. Koulutuksen järjestäjältä edellytettäisiin, että järjestäjän toteuttamaa työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa arvioitaisiin järjestäjän itsearvioinnin sekä mahdollisesti ulkopuolisin arvioinnein. Täten työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän myöntämistä koskeva prosessi olisi osa koulutuksen järjestäjän kokonaisvaltaista ammatillisen koulutuksen laadunhallintaprosessia.

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän myöntämistä koskeva arviointi toteutetaan ennalta määriteltujen kriteereiden perusteella. Arviointi poikkeaa yksittäisistä hankearvioinneista siinä, että työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän myöntämisessä arvioidaan koulutuksen järjestäjän toimintaa ja kykyä toteuttaa työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa. Yksittäisissä hankkeissa arvioidaan sitä, mikä hankkeen lopputulos on. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä on osoitus siitä, että koulutuksen järjestäjä on kykenevä toteuttamaan työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan liittyviä kehittämishankkeita. Luvan myöntäisi nykyiseen tapaan opetus- ja kulttuuriministeriö.

Laadukas työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta edellyttää, että toiminnan valtakunnallisesta koordinoinnista huolehditaan. Ammatillisen lisäkoulutuksen työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan valtakunnallisesta hallinnoinnista vastaa jatkossakin opetus- ja kulttuuriministeriö. Ohjausryhmä katsoo, että valtakunnallisen koordinoinnin vahvistamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriön tueksi on tarpeen asettaa työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa kehittävä ohjausryhmä.

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan ohjauksen kehittämiseksi ohjausryhmä esittää, että

- 1 työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä säilyy osana opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämislupaa. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän myöntämisen arvioinnin kriteerit ovat julkisia ja ennalta määriteltäviä.

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää myönnettäessä opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi koulutuksen järjestäjän edellytyksiä toimia työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnassa erityisesti järjestäjän työelämäyhteistyön ja -verkostojen sekä järjestäjän ja sen henkilöstön työelämänosaamisen näkökulmasta. Lisäksi arvioinnissa otetaan huomioon työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän tavoitteet ja sillä tavoiteltavat tulokset.
- 2 työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään liittyvää laadunvarmistusta vahvistetaan sillä, että tehtävä myönnettäisiin jatkossa viiden vuoden määräajaksi. Määrärajan jälkeen koulutuksen järjestäjä voisi hakea työelämän kehittämis- ja palvelutehtävälle jatkoa.

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän muuttuminen määräaikaiseksi koskisi sekä uusia koulutuksen järjestäjiä että sellaisia koulutuksen järjestäjiä, joilla on tällä hetkellä joko toistaiseksi tai määräajaksi myönnetty työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä. Toistaiseksi voimassa olevan työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän omaavat koulutuksen järjestäjät joutuisivat hakemaan tehtävää viiden vuoden siirtymäkauden jälkeen uudelleen.

Silloin kun koulutuksen järjestäjä hakee työelämän kehittämis- ja palvelutehtävälleen jatkoa, hakemuksen arvioinnissa otettaisiin tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon myös koulutuksen järjestäjän työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa koskevat ulkopuoliset arvoinnit ja koulutuksen järjestäjän tekemät itsearvioinnit. Arvioinnit tulee liittää hakemukseen. Itsearviointeja tai ulkopuolisia arviointoja ei edellytettäisi silloin, kun koulutuksen järjestäjä hakee työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää ensimmäistä kertaa.

Määräaikaiseen työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään siirryttäisiin vuoden 2013 alusta.
- 3 koulutuksen järjestäjän henkilöstön työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa koskevan osaamisen kehittämiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö lisää valtakunnallisia ja alueellisia koulutustilaisuuksia. Tämän lisäksi työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan vuosittain kohdistettua valtionavustusta voidaan käyttää, kuten nykyisinkin, myös koulutuksen järjestäjän työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa koskevan osaamisen kehittämiseen.

Osana edellä selostettua koulutuksen järjestäjän osaamisen kehittämistä tuetaan koulutuksen järjestäjien työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan yhteyshenkilöverkoston luomista.
- 4 työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan valtakunnallisen koordinoinnin edistämiseksi ja kehittämistyön tukemiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa ohjausryhmän.

Ohjausryhmän tehtävänä on muun muassa seurata työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan toimivuutta valtakunnallisesti ja alueellisesti, arvioida työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan tavoitteiden kehittämistarpeita, linjata työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämishankkeiden painopisteitä sekä tehdä työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa koskevia kehittämisehdotuksia opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Ohjausryhmässä olisivat valtionhallinnon lisäksi edustettuina työelämän edustajat, keskeiset työelämäjärjestöt, ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjät ja ELY-keskukset.

8.4 Rahoitus

Ohjausryhmä pitää tärkeänä, että työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan suunnattua määrärahaa voitaisiin lisätä nykyisestä. Ohjausryhmän näkemyksen mukaan on edelleen perusteltua, että työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan myönnettävä määräraha määritellään erikseen vuosittain valtion talousarviossa.

Ohjausryhmä katsoo, että työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan myönnettävään rahoituksen päätarkoituksena on tukea koulutuksen järjestäjien osaamisen kehittämispalveluiden kehittämistä siten, että ne vastaavat yritysten ja julkisyhteisöjen, erityisesti pienyritysten osaamistarpeita.

Valtionavustusten myöntämisen edellytyksenä on se, että koulutuksen järjestäjä on erikoistunut työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan. Erikoistuminen varmistetaan koulutuksen järjestäjän järjestämisluvalla myönnettävällä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävällä. Toisin sanoen työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan myönnettävää määrärahaa voisivat hakea nykyiseen tapaan ainoastaan sellaiset koulutuksen järjestäjät, joiden lisäkoulutuksen järjestämisluvassa on työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä. Näin työelämä, rahoituksen jakamisesta huolehtivat tahot, yhteistyökumppanit ja muut koulutuksen järjestäjät voivat varmistua siitä, että rahoitus kohdennetaan sellaisille lisäkoulutuksen järjestäjille, joiden on arvioitu kykenevän toteuttamaan työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan liittyviä hankkeita laadukkaasti, vaikuttavasti ja osuvasti.

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan rahoituksen kehittämiseksi ohjausryhmä esittää, että

- 1 koulutuksen järjestäjälle voidaan edelleen myöntää kehittämisavustusta työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän hoitamiseen. Hankeavustuksia suunnattaisiin opetus- ja kulttuuriministeriön asettamien strategisten painopisteiden ja tavoitteiden mukaisesti. Täten lisättäisiin valtionavustusten käytön vaikuttavuutta, vahvistettaisiin kehittämismäärärahojen strategista roolia ja varmistettaisiin työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnalle asetettujen valtakunnallisten kehittämistavoitteiden toteutuminen sekä syntyneiden tulosten tehokas levittäminen kaikkien koulutuksen järjestäjien käyttöön.

Kehittämishankkeet voisivat olla sekä lyhyt- että pitkäkestoisia, kestoltaan enimmillään kolme vuotta.

- 2 valtionavustuksina rahoitettavat hankkeet voisivat olla joko valtakunnallisia tai alueellisia hankkeita.

Valtakunnallisilla hankkeilla tarkoitettaisiin pääasiassa hankkeita, joiden toteuttamisessa on mukana koulutuksen järjestäjiä maantieteellisesti laajalta alueelta tai koko Suomesta ja joissa toimintaa kehitetään valtakunnallisesti. Valtakunnallisilta hankkeilta edellytettäisiin, että siihen osallistuisi hankkeen alaan ja teemaan suhteutettuna huomattava määrä toimijoita. Valtakunnallisilta hankkeilta edellytetään lisäksi, että hankkeen toimijoilla on vahvat työelämän yhteistyöverkostot.

Valtakunnalliset hankkeet voisivat olla esimerkiksi laajoja asiakassuhteen hallintaan, tuotejohtamiseen tai koulutusprosessien ja toimintamallien kehittämiseen liittyviä hankkeita, jotka toimisivat joko toimiala tai klusterikohtaisina. Klustereiden määrittelyssä ohjausryhmä ehdottaa, että hyödynnetään ammatillisen tutkintojärjestelmähankkeen, TUTKE, loppuraportissa ehdotettua klusterijaottelua tai siitä johdettua klusterijaottelua.

Alueellisiin hankkeisiin rahoitus myönnettäisiin ohjausryhmän näkemyksen mukaan pääasiassa vuosittain. Määrärahaa olisi mahdollista käyttää myöntövuonna ja sitä seuraavana vuonna. Alueellisilla hankkeilla pyrittäisiin kehittämään nopeasti nousevia työelämän osaamisen kehittämistarpeita.

- 3 opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa valtion talousarviossa vuosittain työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan myönnettävät määrärahat erikseen valtakunnallisille hankkeille ja alueellisille hankkeille.

Valtakunnallisten hankkeiden hallinnoinnista vastaisi opetushallinto ja alueellisten hankkeiden hallinnoinnista rajattu määrä ELY-keskuksia.

- 4 kehittämishankkeita koskeva hakumenettely pyritään rytmittämään siten, että kuluvan vuoden alussa toimitetaan hakua koskeva hakuohjeistus koulutuksen järjestäjille. Kehittämishankkeita koskevat päätökset tehdään kuluvan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

- 5 koulutuksen järjestäjän järjestämisluvassa oleva työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä on edellytyksenä sille, että koulutuksen järjestäjälle voidaan myöntää työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa tukevia valtionavustuksia.

- 6 alueellisten hankkeiden hallinnoinnista vastaavat seuraavat viisi ELY-keskusta: Uudenmaan, Satakunnan, Pohjois-Pohjanmaan, Pirkanmaan ja Pohjois-Savon ELY-keskukset.

Ruotsinkieliset alueelliset hankehakemukset käsittelee keskitetysti Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto. Aluehallintovirasto toimisi kehittämishankkeiden käsittelyssä yhteistyössä opetushallinnon ja muiden ELY-keskusten kanssa.

ELY-keskusten jakautumisessa on otettu huomioon työelämän kehittämis- ja palvelutehtävien omaavien koulutuksen järjestäjien jakautuminen eri ELY-keskusten alueelle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö määrittelee vuosittain osana ELY-keskusten toiminnallista ohjausprosessia alueellisten hankkeiden painopisteet, käsittelyaikataulut sekä seurannan siihen liittyvän raportoinnin. Tämä menettely takaisi, että sekä valtakunnallisia että alueellisia kehittämishankkeita koskevat toimintatavat ja aikataulut olisivat yhdenmukaiset.

9 Ohjausryhmän esitysten vaikutukset

Ohjausryhmän luvussa 8 esittämät esitykset ovat pääosin luonteeltaan työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa koskevia kehittämisperiaatteita. Ne vaativat tietyiltä osin yksityiskohtiin menevää jatkovalmistelua, joita selostetaan myöhemmin tämän loppuraportin luvussa 10. Näin ollen tässä luvussa ohjausryhmä esittää alustavia arvioita ehdotusten taloudellisista ja hallinnollisista sekä yhteiskunnallisista vaikutuksista.

9.1 Taloudelliset ja hallinnolliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Ohjausryhmän esityksillä ei lähtökohtaisesti ole vaikutuksia valtiontalouden kannalta. Ne eivät periaatteessa vaikuta ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen kokonaismäärään.

Ohjausryhmä on kuitenkin pitänyt tärkeänä, että työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan tukemiseksi tarkoitettuja valtionavustusmäärärahoja pitkällä aikavälillä nostettaisiin nykyisestä 6,5 miljoonasta eurosta kymmeneen miljoonaan euroon. Tällä tavoitteella on vaikutusta valtiontalouden kannalta.

Hallinnolliset vaikutukset

Ohjausryhmän esitykset työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan strategisen aseman vahvistamiseksi merkitsevät jonkin verran hallinnollisen työn lisääntymistä opetus- ja kulttuuriministeriössä. Strategisten painopisteiden asettaminen ja lainmuutos lisää hallinnollista työtä, mutta on tehtävissä normaalin virkatyön puitteissa.

Ohjausryhmä esittää myös, että koulutuksen järjestäjät huolehtivat siitä, että työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnalla on selkeä ja vahva rooli koulutuksen järjestäjien toimintaa ohjaavissa strategioissa. Tämä ehdotus lisää hiukan koulutuksen järjestäjien hallinnollista, normaalia virkatyötä.

Ohjausryhmän esitykset työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän muuttamisesta määräaikaiseksi ja ministeriön järjestämien koulutustilaisuuksien lisäämiseksi kasvattavat jonkin verran hallinnollista virkatyötä opetus- ja kulttuuriministeriössä.

Ohjausryhmän asettamista koskeva esitys lisää alkuun hallinnollista virkatyötä opetus- ja kulttuuriministeriössä. Ohjausryhmän toiminnan tarkoitus on tukea opetus- ja kulttuuriministeriössä tehtävää työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämistyötä, joten on arvioitavissa, että sen työskentely osaltaan helpottaa ja nopeuttaa virkatyötä.

Rahoitusta koskevat esitykset merkitsevät, että valtakunnallisten kehittämishankkeiden siirtyminen opetushallinnon käsiteltäväksi, lisää hallinnollista työtä opetushallinnossa. Käytännössä hankkeiden käsittelystä vastaisi joko opetus- ja kulttuuriministeriö tai Opetushallitus. ELY-keskusten hallinnollinen työ vastaavasti hieman vähenisi, kun ne eivät enää vastaisi kaikkien kehittämishankkeiden käsittelystä.

Ohjausryhmän ehdotus siitä, että alueellisia työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa koskevia kehittämishankkeita käsittelee viidentoista ELY-keskuksen sijaan viisi ELY-keskusta, merkitsisi yhtäältä hallinnollisen työn vähenemistä kymmenessä ELY-keskuksessa ja toisaalta hallinnollisen työn jonkinlaista lisääntymistä viidessä ELY-keskuksessa. On kuitenkin arvioitavissa, että kehittämishankkeiden käsittelyn keskittäminen tehostaa niiden käsittelyä ja takaa hakemusten käsittelyn aiempaa yhdenvertaisemman käsittelyn.

Kehittämishankkeiden käsittely edellyttäisi uudenlaisten toimintakulttuurien luomista, koska niiden käsittelyyn osallistuisivat osaltaan kaikki ELY-keskukset. Kehittämishankkeita käsittely edellyttää ELY-keskuksilta kiinteää yhteistyötä. Ruotsinkielisten hankkeiden osalta uudistus edellyttäisi yhteistyötä myös Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston kanssa. Alueellisten kehittämishankkeiden käsittely tulee kytkeä tarkoituksenmukaisella tavalla opetushallinnon toteuttamaan valtakunnallisten hankkeiden käsittelyyn.

9.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ammatillisen aikuiskoulutuksen toimintaympäristössä tapahtuneet ja tapahtuvat muutokset heijastuvat monin tavoin koulutus- ja kehittämispalvelujen ja kysyntään ja laatuun. Teknologisen kehityksen ja globaalin työnjaon syventymisen myötä työelämän muutosdynamiikka lisääntyy. Ammattirakenteissa, työtehtävissä ja osaamisvaatimuksissa sekä työn organisoinnin muodoissa tapahtuvat muutokset voivat olla hyvinkin erilaisia eri toimialoilla. Tästä johtuen ammatillisen aikuiskoulutuksen tarkoitukseen, asemaan ja rooliin kohdistuu muutosvoimia ja -haasteita.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen rooli osana ammatillisen koulutuksen kokonaisuutta on työllisen työvoiman osaamisen uudistaminen ja työmarkkinoiden toimivuuden eli työvoiman liikkuvuuden varmistaminen. Osaamisen jatkuvan uudistamisen tekee ajankohtaiseksi eri työyhteisöjen asiakasvaatimusten ja -odotusten muutokset, yritysten kasvun ja toimintaympäristön muutokset ja kansainvälistymisen sekä yritysten tulosten ja työn tuottavuuden kehittämisen haasteet.

Koulutuksen järjestäjille hakemuksesta myönnettävä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä sekä siihen liittyvät kehittämisavustukset ja -hankkeet voivat parhaimmillaan olla se keino, joka uudistaa järjestäjien asiakassuhteiden hallintaa, osaamista, prosesseja ja palveluja Suomen sekä eri työyhteisöjen kilpailukyvyyn ja työn tuottavuuden kehittämiseksi.

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjille myönnettyssä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävässä voidaan katsoa tavallaan olevan kyse myös järjestäjaverkon eli palvelurakenteen kehittämissuunnitelmasta. Ydin tässä niin sanotussa kehittämissuunnitelmassa on se, että järjestäjät vahvistavat kilpailukykyänsä ja -asemaansa kehittämispalveluiden markkinoilla ja saavat jatkossa entistä merkittävämmän osan liikevaihtoon ns. ”kovan rahan markkinoilta”. Tämä puolestaan mahdollistaa toteutuessaan kaikille työyhteisöasiakkaille ja kansalaisille avoimen, alueellisesti riittävän kattavan palveluverkon ylläpidon tilanteessa, jossa valtiotalouden tasapaino edellyttää julkisesti rahoitettujen tai tuettujen toimintojen kriittistä tarkastelua.

10 Jatkotoimenpiteet

Ohjausryhmä katsoo, että ehdotusten toimeenpanossa tulisi edetä niin, että opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee vuoden 2012 alkupuolella suunnitelman ohjausryhmän ehdotusten toimeenpanosta. Tavoitteena tulee olla, että ohjausryhmän lupamenettelyä ja säädösperustaa koskevat ehdotukset tulevat voimaan vuoden 2013 alusta.

Toimeenpanosuunnitelmassa linjattaisiin säädösmuutosten, järjestämislupia ja ohjausryhmän asettamista koskevien menettelyiden lisäksi työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän myöntämisen arvioinnin kohteet ja kriteerit sekä aikataulut. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi määritellä työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan vaikuttavuuden seuraamiseksi soveltuvat muuttujat, joilla seurataan laadullisten ja määrällisten tavoitteiden saavuttamista. Seurannassa tulisi ottaa huomioon myös toiminnan kohdentuminen ja vaikuttavuus eri kohde- ja sidosryhmissä.

Ohjausryhmän näkemyksen mukaan osa ehdotuksista on sellaisia, että niistä tulee sopia joko opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen välisessä tulossopimuksessa tai ELY-keskusten toiminnallisissa tavoiteasiakirjoissa.

OAJ:n lausuma

Opetusalan Ammattijärjestö puh. 020 748 9600
Undervisningssektorns faksi (09) 145 821
Fackorganisation www.oaj.fi
PL 20, Rautatieäisenkatu 6 oaj@oaj.fi
00521 Helsinki

19.10.2011
1 (1)

Lausuma

AMMATILLISEN LISÄKOULUTUKSEN TYÖELÄMÄN KEHITTÄMIS- JA PALVELUTOIMINNAN KEHITTÄMISHANKKEEN LOPPURAPORTTI

OAJ ei puolla Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän toteuttamiseen myönnettävien valtionavustusten käsittelyn hajauttamista valtakunnallisten hankkeiden osalta opetushallinnolle ja alueellisten hankkeiden osalta viidelle ELY -keskukselle.

Määräraha on suhteellisen pieni, vuonna 2011 6,5 miljoonaa euroa. Määräraha tuskin kasvaa lähitulevaisuudessa. Rahan pilkkominen useampaan osaan eri hallinnonalojen jaettavaksi pirstaloi kenttää ja voi heikentää TYKE -tehtävän arvostusta ja merkitystä.

ELY -keskusten koulutusosaaminen on vähentynyt huolestuttavasti, ja aluehallinnon sivistyshenkilöstön mukaan se tulee vähenemään edelleen. OAJ kantaa huolta siitä, millä resursseilla ja koulutusosaamisella TYKE- valtionavustuksia jaetaan.

TYKE -tehtävä on opetushallinnon alaista toimintaa, jossa työelämää kehitetään koulutuksen välineillä koulutuksen ammattilaisten voimin. TYKE -valtionavustusten käsittely tulisi olla keskitetysti opetushallinnolla, jossa on tarvittavaa koulutusosaamista.

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ OAJ

Tuovi Manninen
erityisasiantuntija

Suomen Yrittäjien eriävä mielipide

1 (3)

Eriävä mielipide Ammatillisen lisäkoulutuksen työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämishankkeen loppuraporttiin

Kuten loppuraportissakin todetaan, ammatillinen lisäkoulutus on pääasiallisesti aikuisväestölle suunnattua työelämälähtöistä koulutusta. Sen tarkoituksena on ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 2 §:n mukaan ylläpitää ja kohottaa aikuisväestön ammatillista osaamista, antaa valmiuksia itsenäiseen ammatinharjoittamiseen, kehittää työelämää ja edistää työllisyyttä sekä tukea elinikäistä oppimista.

Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta otettiin omana kokonaisuutenaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin vuoden 2006 alusta lukien. Kyseisen lain 1 §:n 6 momentin mukaan ammatillisen aikuiskoulutuksen yhteydessä toteutettavalla työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnalla tarkoitetaan yrityksille, julkisyhteisöille ja erityisesti pienyrityksille tarjottavia osaamisen kehittämispalveluja.

Loppuraportissa kuvataan seikkaperäisesti työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään liittyviä järjestämis- ja lupamenettelyä, valtionavustuksia ja niiden hakemusmenettelyä. Raportin mukaan myönnettyjen avustusten määrä on kasvanut vuodesta 2006 vuoteen 2011 viidestä miljoonasta 6,50 miljoonaan euroon. TYKE-avustushakemusten määrä kasvoi vuodesta 2006 alkaen 225:stä lähes 400 hakemukseen vuonna 2009. Sitä, millaisia rahoitetut hankkeet ovat olleet sisällöllisesti edes pääpiirteittäin ja miten ne ovat kohdentuneet aikuiskoulutuslain ehdottomaan fokukseseen ("Yrityksille, julkisyhteisöille ja erityisesti pienyrityksille tarjottavat osaamisen kehittämispalvelut"), ei raportissa ole selvitetty. Tätä on pidettävä puutteena loppuraportin sisältöä arvioitaessa.

Kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämishankkeen ohjausryhmä teetti kyselyn eri toimijoiden ja sidosryhmien näkemyksistä TYKE-toiminnan suhteen. Kyselytutkimuksen kohteena olivat ELY-keskukset, ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjät, yritykset ja järjestöt. Raportissa todetaan, että yritysten osalta kyselytutkimuksen vastausprosentti oli muita kohderyhmiä alhaisempi. Alhaisen vastausprosentin (27 %) lisäksi yhtään vastausta ei ole saatu viiden maakunnan osalta. Vastanneista yrityksistä 58 % on joko keskisuuria tai suuryrityksiä (vrt. lain sisältö, "erityisesti pienyritykset"). Edellä sanotusta huolimatta raportissa päädytään näkemykseen, jonka mukaan "Tuloksia yritystenkin osalta voidaan pitää vähintäänkin suuntaa antavana". Tähän

johtopäätökseen on mielestämme suhtauduttava erittäin varauksellisesti. Merkittävää kyselytutkimuksen tuloksia arvioitaessa on myös se, että vastaajayritykset olivat yhteistyöyrityksiä koulutuksen järjestäjille. Kyselyn tulokset eivät siten anna vastauksia muiden kuin hankkeissa mukana olevien yritysten osalta.

Ohjausryhmä kiinnittää raportissaan laajalti huomiota myös Koulutuksen arviointineuvoston vuonna 2009 valmistuneeseen työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän toimivuutta ja vaikuttavuutta koskevaan arviointiin. Raportissa todetaan, että arvioinnin kohteena olivat kaikki ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjät. Arviointineuvoston mielestä TYKE-toiminnan vaikutukset koulutuksen järjestäjille olivat positiivisia. Raportissa sen sijaan jätetään sanomatta, että arvioinnin ulkopuolelle oli jätetty TYKE-palvelujen loppukäyttäjät eli julkisyhteisöt ja pienyritykset. Loppukäyttäjien kokemukset TYKE-palveluista tulisivat olla jatkossa aina arvioinnin kohteena.

Luvussa 8 ohjausryhmä esittää raportissaan, että työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan suunnattua määrärahaa tulisi lisätä nykyisestäään. Ohjausryhmä esittää myös, että valtakunnallisen koordinoinnin vahvistamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriön tueksi on tarpeen asettaa työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa kehittävä ohjausryhmä. Nämä työryhmän ehdotukset ovat mielestämme kannatettavia.

Työryhmä ehdottaa myös, että nykyistä aikuiskoulutuslain 1 §:n 6 momenttia täsmennettäisiin siten, että ”siihen lisätään maininta työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan tavoitteista kehittää työelämälähtöistä yhteistyötä”. Nykyisen lainkohdan sisältö on seuraava: ”Tätä lakia sovelletaan lisäksi ammatillisen aikuiskoulutuksen yhteydessä toteutettavaan työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan. Sillä tarkoitetaan yrityksille ja julkisyhteisöille, erityisesti pienyrityksille, tarjottavia osaamisen kehittämispalveluja”. Mielestämme nykyisen lain kohdan velvoite on konkreettinen ja selkeä: On tuotettava osaamisen kehittämispalveluja. Loppuraportissa ehdotettu lisäys ”kehittää työelämälähtöistä yhteistyötä”, on uusi tehtävä nykyiseen lakiin verrattuna ja sisällöltään epämääräisempi. Mielestämme ei ole mitään syytä laajentaa aikuiskoulutuslain 1 §:n 6 momentin sisältämää velvoitetta. On lisäksi otettava huomioon, että nykyisen lain nimenomaisena tarkoituksena on tuottaa osaamisen kehittämispalvelut yhteistyömuodossa työelämätahojen kanssa.

Mielestämme ehdotetulla lain muutoksella TYKE-palveluiden nykyisten loppukäyttäjien rinnalle halutaan nostaa myös koulutuksen järjestäjät. Tämä tahtotila käy selvästi ilmi raportin tekstistä

"Työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaan vuosittain kohdistettua valtionavustusta voidaan käyttää myös koulutuksen järjestäjän työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa koskevan osaamisen kehittämiseen". Kyseiseen ohjausryhmän ehdotukseen on sisällytetty maininta, jossa annetaan ymmärtää, että valtionavustuksen käyttäminen myös koulutuksen järjestäjän oman osaamisen kehittämiseen olisi jo nykyisinkin mahdollista, on virheellinen.

Suomen Yrittäjien mielestä koulutuksen järjestäjien oman osaamisen kehittämisen tulee tapahtua aikuiskoulutukseen osoitetun perusrahoituksen puitteissa. Hankerahoituksena maksettavat valtionavustukset tulee kohdentaa täysimääräisesti nykyisen aikuiskoulutuslain 1 §:n 6 momentin tarkoittamille kohderyhmille (yrityksille, julkisyhteisöille ja erityisesti pienyrityksille). Muita lausumia, jotka kuvaavat koulutuksen järjestäjien halua saada osansa pienyrityksille ja julkisyhteisöille tarkoitetuista määrärahoista, ovat seuraavat raporttiin sisältyvät maininnat:

- "Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta voi parhaimmillaan olla keino, jolla uudistetaan koulutuksen järjestäjän asiakassuhteiden hallintaa, osaamista, prosesseja ja palveluja..." s. 36
- "Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta on yhteistyötä, josta sekä koulutuksen järjestäjä että yritys, julkisyhteisö tai pk-yritys hyötyvät" s. 36.

Yhteenvedona Suomen Yrittäjät esittää, että raporttiin sisällytetty lain tulkinta siitä, että koulutuksen järjestäjät voisivat jo nykyllä sääntönsä puitteissa käyttää Tyke-määrärahoja oman osaamisensa kehittämiseen, selvitettäisiin. Kuten edellä on jo todettu, mielestämme minkäänlaista tarvetta aikuiskoulutuslain 1 §:n 6 momentin muuttamiseksi ei ole.

Helsingissä 11.12.2011

SUOMEN YRITTÄJÄT

Martti Pallari
johtaja

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän hakulomake

TYÖELÄMÄN KEHITTÄMIS- JA PALVELUTEHTÄVÄ

Hakulomakkeen täyttöohje

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää haetaan oheisella lomakkeella. Hakemukseen ei liitetä liitteitä. Hakemus arvioidaan lomakkeessa esitettyjen tietojen perusteella.

Täytä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää koskeva hakulomake kaikkien osioiden osalta huolellisesti ja tiiviisti. Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää tarvittaessa lisätietoja erikseen.

A. Koulutuksen järjestäjän tiedot ja allekirjoitus. Valtuutus on selvitettävä erillisellä lomakkeella, ellei se käy ilmi virka-asemasta.

B. Nykytilanne-osuuden tarkoituksena on kartoittaa koulutuksen järjestäjän toiminnan edellytyksiä ja valmiuksia työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän hoitamiseen. Kysymyksiin vastataan kuvaamalla nykytilannetta.

C. Suunnitelmaosuuden tarkoituksena on kartoittaa haettavaan tehtävään liittyvät tavoitteet, toiminta ja yhteistyöverkostot. Kysymyksiin vastataan kuvaamalla suunniteltua toimintaa.

D. Tulokset-osuudella kartoitetaan haettavan tehtävän avulla tavoiteltavia tuloksia, niiden arviointia ja tiedottamista. Kysymyksiin vastataan kuvaamalla tavoiteltavia tuloksia.

LOMAKE LÖYTYY SÄHKÖISENÄ OSOITTEESTA:

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattillinen_koulutus/?lang=fi

A. Koulutuksen järjestäjä

Nimi	Puhelinnumero (vaihte)
Lähiosoite	
Postinumero ja –toimipaikka	
Koulutuksenjärjestäjän tyyppi ☐ kunta, ☐ kuntayhtymä, ☐ yksityinen yhteisö, ☐ valtio	Hakemuksen kieli ☐ suomenkielinen ☐ ruotsinkielinen
Lääni	Maakunta
Yhdyshenkilö	Puhelinnumero (suora)
Asema	Sähköpostiosoite

Koulutuksen järjestäjän allekirjoitus *

Paikka	Aika
Koulutuksen järjestäjän nimi	
Allekirjoitus	Allekirjoitus
Nimen selvitys ja virka-asema	Nimen selvitys ja virka-asema

* Valtuus on selvitettävä erillisellä liitteellä, ellei se käy ilmi virka-asemasta.

B. Nykytilanne

Koulutuksen järjestäjän nykyiset edellytykset ja valmiudet työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän hoitamiseen

1. Koulutuksen järjestäjälle on myönnetty aikaisemmin määräaikainen työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä ☐ kyllä ☐ ei
2. Koulutuksen järjestäjän nykyisen toiminnan laajuus (opiskelijamäärä ja suoritettut tutkinnot/vuosi) sekä erikoistuneisuus (erikoistuneisuus toimialalle, kielialueelle tai tietylle maantieteelliselle alueelle) ammatillisessa aikuiskoulutuksessa
3. Koulutuksen järjestäjän nykyinen toiminta ammatillisen aikuiskoulutuksen suunnittelussa, toimeenpanossa ja kehittämisessä sekä näyttötutkintojärjestäjänä (aikuiskaspedagoginen toimintamalli)
4. Koulutuksen järjestäjän nykyiset työelämäsuhteet ja verkostoituminen (lyhyt selvitys)
5. Koulutuksen järjestäjän kokemus pk-yritysten henkilöstökoulutuksesta (lyhyt selvitys)
6. Koulutuksen järjestäjän kokemus yritysten ja julkisyhteisöjen henkilöstökoulutuksesta (lyhyt selvitys)
7. Kuvaus koulutuksen järjestäjän kotimaisesta ja kansainvälisestä projekti- / -hanketoiminnasta (lyhyt kuvaus 1-3 tärkeimmistä projektista tai hankkeesta)
8. a) Koulutuksen järjestäjän koordinoimat kehittämissankkeet vuonna 2011 (kpl) b) Kehittämissankkeet, joissa koulutuksen järjestäjä on ollut partnerina vuonna 2011 (kpl)

C. Suunnitelma

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävää koskeva suunnitelma

1. a) Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän suuntautuminen: ☐ yritysten ☐ julkisyhteisöjen ☐ erityisesti pienyritysten kehittämiseen
b) Toimialat, jolle kehittämis- ja palvelutehtävä suuntautuu
c) Haettavan työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän maantieteellinen toiminta-alue
d) Haettavan työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän liittyminen järjestäjän strategiaan ja muihin alueellisiin kehittämisstrategioihin
2. Haettavan työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän keskeiset tavoitteet
3. Haettavan työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän kuvaus (tarjottavat osaamisen kehittämispalvelut ja kohderyhmät)
4. a) Kehittämis- ja palvelutehtävän toteuttamiseen sitoutuneet työelämän yhteistyökumppanit (enintään 3 kpl)
b) Kehittämis- ja palvelutehtävän toimintaverkoston partnerioppilaitokset (enintään 3 kpl)
c). Muut yhteistyötahot (enintään 3 kpl)

D Tulokset

Työelämän- kehittämis- ja palvelutehtävän avulla tavoiteltavat tulokset

1. Mitkä ovat työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän avulla tavoiteltavat tulokset?
2. Miten tulokset ja vaikutukset arvioidaan?
3. Miten tuloksista tiedotetaan?

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän valtionavustuksen hakulomake 2009

Vastaanottaja:
Opetushallitus
PL 380
00531 Helsinki

TYÖELÄMÄN KEHITTÄMIS- JA PALVELUTEHTÄVÄ

Hakulomake 2009

TYÖELÄMÄN KEHITTÄMIS- JA PALVELUTEHTÄVÄ
(erilaisille työyhteisöille tarjottavat osaamisen kehittämispalvelut)

1. Koulutuksen järjestäjä

Nimi	Puhelinnumero (vaihde)
Lähiosoite	
Postinumero ja –toimipaikka	Tilinumero
Koulutuksen järjestäjä on saanut ammatillisen lisäkoulutuksen kehittämisavustusta vuonna 2008 ☐ kyllä ☐ ei	Avustuspäätöksen diaarinumero vuonna 2008 _____
Koulutuksen järjestäjän tyyppi ☐ valtio ☐ kunta, ☐ kuntayhtymä, ☐ yksityinen yhteisö	Hakemuksen kieli ☐ suomenkielinen ☐ ruotsinkielinen
Lääni	Maakunta
Yhdyshenkilö	Puhelinnumero (suora)
Asema	Sähköpostiosoite

Koulutuksen järjestäjän allekirjoitus *

Paikka	Aika
Koulutuksen järjestäjän nimi	
Allekirjoitus	Allekirjoitus
Nimen selvennys ja virka-asema	Nimen selvennys ja virka-asema

* valtuutus on selvítettävä erillisellä liitteellä ellei se käy ilmi virka-asemasta

2. Koulutuksen järjestäjän työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä:

1.a) Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän suuntautuminen: ☐ yritysten ☐ julkisyhteisöjen ☐ erityisesti pienyritysten kehittämiseen
b) Toimialat, jolle kehittämis- ja palvelutehtävä suuntautuu
c) Haettavan työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän maantieteellinen toiminta-alue
d) Haettavan työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän liittyminen järjestäjän strategiaan ja muihin alueellisiin kehittämisstrategioihin

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä

3. Hankesuunnitelma

(Yhteishankkeesta hakijan osuus. Yhteishankkeen kokonaissuunnitelma liitetään koordinaattorin hakemukseen)

1. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään liittyvän hankkeen nimi	☐ Jatkava hanke ☐ Uusi hanke
2. Hankkeen tavoitteet	
3. Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään liittyvän hankkeen kuvaus	
4. Miksi tämä kehittämissanke tarvitaan?	
5. Miten hanke käytännössä toteutetaan? Työnjako ja aikataulu	
6. Mitkä ovat hankkeen avulla tavoiteltavat konkreettiset tulokset?	
7. Vaikutukset hyödynsaajille?	
8. Miten tulokset ja vaikutukset arvioidaan?	
9. Miten hankkeessa syntyviä tuloksia aiotaan levittää ja hyödyntää?	
10. Miten hankkeesta tiedotetaan sen kuluessa ja sen päätyttyä?	
11. Hanketta koordinoiva oppilaitos, yhteyshenkilö, yhteystiedot	
12. Kehittämis- ja palvelutehtävään liittyvän hankkeen toteuttamiseen sitoutuneet työelämän yhteistyökumppanit	
13. Kehittämis- ja palvelutehtävään liittyvän hankkeen toimintaverkoston partnerioppilaitokset, yhteystiedot ja yhteyshenkilöt	
14. Muut yhteistyötahot, yhteystiedot	

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä

4. Talousarvio

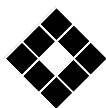
Työkustannukset eriteltyinä	€
Yhteensä	

Muut kustannukset eriteltyinä	€
Yhteensä	

Hankkeen kokonaiskustannukset	
--------------------------------------	--

5. Rahoitussuunnitelma

Opetushallitukselta haettava summa (enintään 75 %)	
Oma rahoitusosuus (25 %)	
Mistä muualta haetaan avustusta	Muualta haetun avustuksen määrä (€)
Mahdolliset kytkennät EU-hankkeisiin. Tarvittaessa selvitys erillisellä liitteellä (Tämä hanke voi tehdä yhteistyötä EU-hankkeiden kanssa, mutta ei voi olla jonkin EU-hankkeen osa.)	
Lisätietoja	

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSSTYRELSEN

TIEDOTE

6.2.2009

7/2009

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän saaneet koulutuksen järjestäjät

VALTIONAVUSTUKSET AMMATILLISEN LISÄKOULUTUKSEN TYÖELÄMÄN KEHITTÄMIS- JA PALVELUTEHTÄVÄÄN

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 1 §:n (L 1013/2005) 6 momentin mukaan ammatillisen aikuiskoulutuksen yhteydessä toteutettavalla työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnalla tarkoitetaan yrityksille, julkisyhteisöille ja erityisesti pienyrityksille tarjottavia osaamisen kehittämispalveluja.

Lain 18 §:n 3 momentin mukaan ammatillisen lisäkouluksen järjestäjälle voidaan myöntää hanke- ja kehittämisavustusta järjestämisluvassa mainitun työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän toteuttamiseen sekä muuta kehittämisavustusta valtion talousarvioon otettujen määrärahojen rajoissa. Avustukset on talousarvion tilijaoittelussa asetettu Opetushallituksen jaettaviksi.

Avustusta voivat hakea koulutuksen järjestäjät, jotka ovat saaneet ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 5 §:n mukaisen järjestämislupaan sisältyvän työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän.

Opetushallitus asettaa haettaviksi valtion vuoden 2009 talousarvioon sisältyvästä määrärahasta valtionavustukset työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään. Tähän tarkoitukseen on varattu n. 5 000 000 euroa.

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän hankkeet

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän mukaisilla hankkeilla pyritään luomaan uusia yhteistyömalleja ja kehittämiskumppanuuksia koulutuksen järjestäjien ja työelämän välille. Hankeavustuksilla on tarkoitus tukea koulutuksen järjestäjien asiakaslähtöistä työelämäosaamisen kehittämistä ja hankeavustusta voi hakea myös työelämän kehittämis- ja palvelutehtävässä tarvittavan osaamisen kehittämiseen.

Erityisenä painopistealueena on vuonna 2009 yritysten toimintakykyä parantavat ja työllisyyttä edistävät verkostoituneet hankkeet. Verkostojen tavoitteena on vahvistaa työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän saaneiden koulutuksen järjestäjien työelämälähtöistä yhteistyötä ja lisätä hankkeiden alueellista tai alakohtaista vaikuttavuutta.

Etusijalle asetetaan sellaiset usean hakijan yhteishankkeet, jotka toimivat verkostomaisessa yhteistyössä eri yhteistyökumppaneiden kanssa ja joissa on mukana vahva työelämän edustus. Yhden hakijan hankkeilta edellytetään

merkittävää yhteistyötä yritysten, alueellisten toimijoiden ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

Opetushallitus on asettanut avustusten suuntaamista ja hankkeissa saavutettujen tulosten seuranta varten sidosryhmiä edustavan ohjausryhmän.

Avustushakemus

Avustushakemus tehdään hakulomakkeella. Hakemus on tehtävä koulutuksen järjestäjän nimissä ja hakemuksen allekirjoittajalla tulee olla nimenkirjoittamisoikeus koulutuksen järjestäjän puolesta. Jos hakija tekee useita hakemuksia, ne tehdään kukin eri lomakkeella ja hakija priorisoi haettavat hankkeet.

Yhteishankkeissa yksi hakijoista toimii koordinaattorina ja muut partnereina. Koordinaattorin hakemuksessa esitetään yhteinen hankesuunnitelma, josta ilmenee myös kunkin partnerin osuus. Hankkeeseen osallistuvat hakijat tekevät yhteiseen hankesuunnitelmaan perustuvat omat hakemuksensa kustannusarvioineen

Avustusta myönnetään enintään 75 % hankkeen kokonaiskustannuksista, joten hakijan oma maksuosuus on vähintään 25 %. Hakemusten on oltava Opetushallituksen kirjaamossa viimeistään 12.3.2009 klo 16.15. Opetushallitus pyrkii tekemään päätökset avustusten myöntämisestä toukokuun loppuun mennessä.

Avustusta myönnetään vuoden 2009 määrärahasta. Avustusten pääasiallinen käyttöaika on vuodet 2009 - 2010. Tämä tiedote ja liitteenä oleva hakemuslomake on saatavilla myös Opetushallituksen www-palvelimelta osoitteessa www.oph.fi (→ Rahoitus → Ammatillisen lisäkoulutuksen kehittämisavustusten haku).

Lisätietoja antaa Tuula Sumkin, puh. 040 348 7796, sähköposti: tuula.sumkin@oph.fi.

Opetusneuvos,
yksikön päällikkö

Mari Räkköläinen

Opetusneuvos

Tuula Sumkin

LIITE Hakulomake avustuksen hakemista varten
TIEDOKSI Ohjausryhmä
 Opetusministeriö

Tiedätkö mitä yrityksellesi
tärkeät ihmiset ajattelevat
juuri nyt?

**TYÖELÄMÄN KEHITTÄMIS- JA PALVELU-
TOIMINNAN (TYKE) KEHITTÄMISHANKE**

Loppuraportti
Digium Oy
23.06.2011

LUOTTAMUKSELLINEN TUOTTAVAA YRITYSTEN PALAUTTEENHALLINTAA

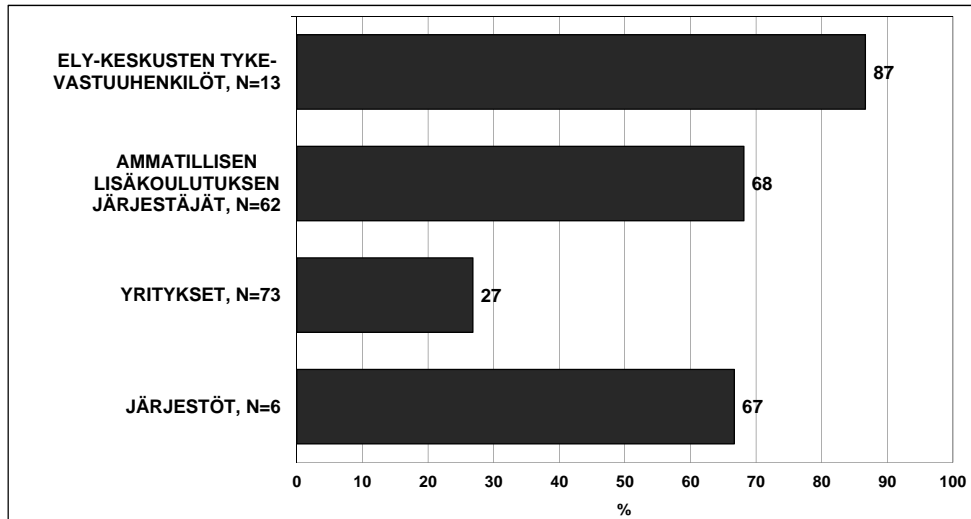
TYKE -KYSELY
Kyselyn tavoitteet ja toteutus

- Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut 7.10.2010 ammatillisen lisäkoulutuksen työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan (jäljempänä TYKE) kehittämissuunnitelman, jonka tehtävänä on laatia ammatillisen aikuiskoulutuksen työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kehittämissuunnitelma.
- Kehittämissuunnitelman ohjausryhmä on päättänyt tehdä kyselyn, joka suunnataan työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan toimijoille ja eri sidosryhmille. Kehittämissuunnitelman kyselyllä halutaan saada eri toimijoiden ja sidosryhmien edustajien mielipiteet työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan merkityksestä, tyytyväisyydestä ja tulevaisuuden kehittämisen suunnasta.
- Kyselyaineisto kerättiin Internetin välityksellä sähköpostikyselynä 12.4.-20.5.2011 välisenä aikana.
- Kyselyn kohderyhmänä olivat kyselyn tilaajan toimittaman sähköpostiosoitteiston mukaisesti neljä (4) eri kohderyhmää, joille kaikille oli kyselyssä yhteisiä kysymyksiä sekä erillisiä kysymyksiä.
- Kyselyyn lähetettiin sähköpostikutsuja vastaajaryhmittäin seuraavasti:
 - ELY-keskusten TYKE -vastuuhenkilöt, 15 kpl
 - Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjät, 91 kpl
 - Yritykset, 272 kpl
 - Järjestöt, 9 kpl
- Kyselyyn vastattiin vastaajaryhmittäin seuraavasti:
 - ELY-keskusten TYKE -vastuuhenkilöt, 13 vastausta, vastausprosentti 87
 - Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjät, 62 vastausta, vastausprosentti 68
 - Yritykset, 73 vastausta, vastausprosentti 27
 - Järjestöt, 6 vastausta, vastausprosentti 67

LUOTTAMUKSELLINEN TUOTTAVAA YRITYSTEN PALAUTTEENHALLINTAA

TYKE -KYSELY

Vastaaajien määrä (N) ja vastausprosentit vastaajaryhmittäin

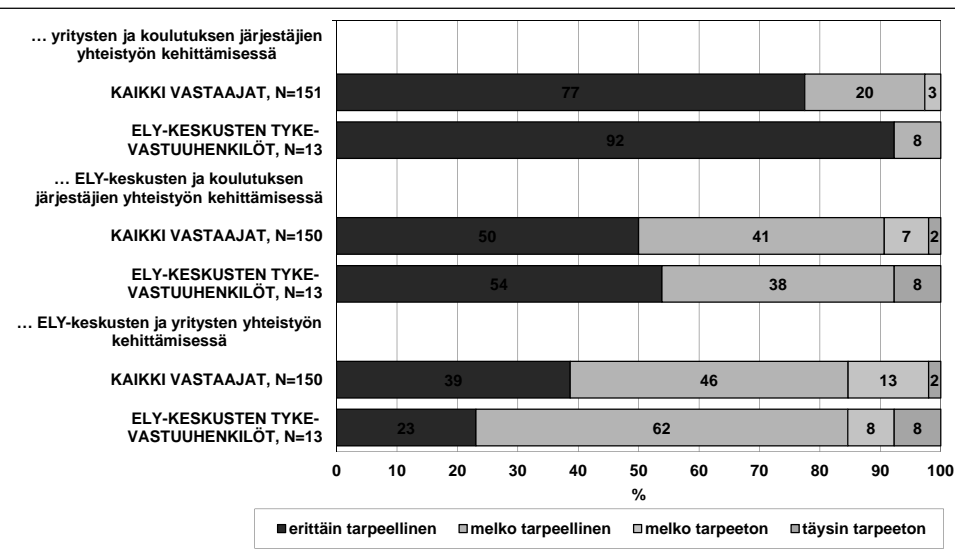

LUOTTAMUKSELLINEN

TUOTTAVAA YRITYSTEN PALAUTTEENHALLINTAA

TYKE -KYSELY / ELY-keskukset

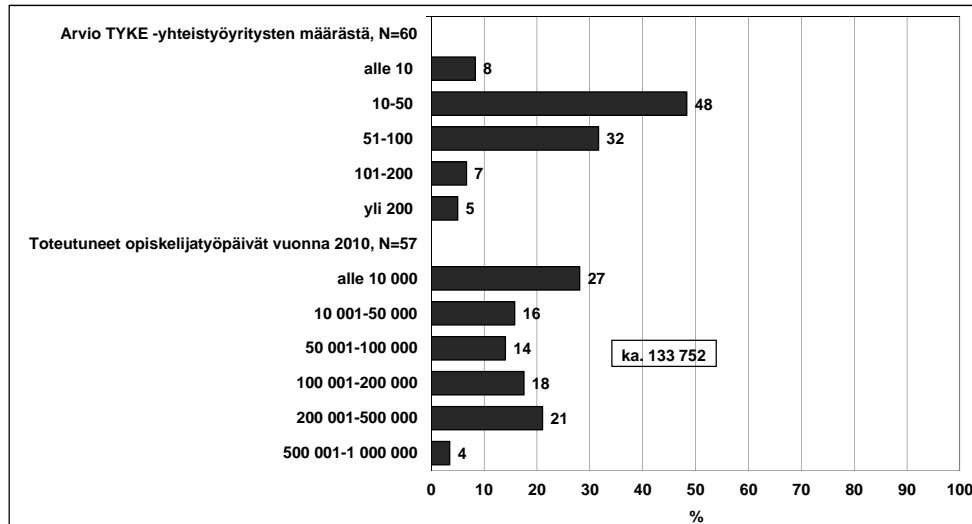
Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän tarpeellisuus...

LUOTTAMUKSELLINEN

TUOTTAVAA YRITYSTEN PALAUTTEENHALLINTAA

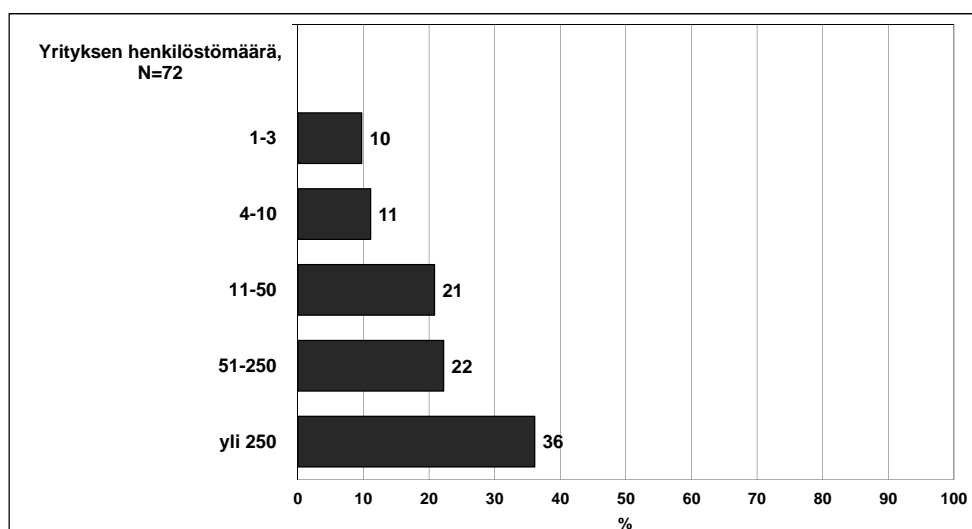
TYKE -KYSELY / Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjät **Taustamuuttajat (2/2)**

LUOTTAMUKSELLINEN

TUOTTAVAA YRITYSTEN PALAUTTEENHALLINTAA

TYKE -KYSELY / Yritykset **Taustamuuttajat (3/3) - Yrityksen henkilöstömäärä, N=72**

LUOTTAMUKSELLINEN

TUOTTAVAA YRITYSTEN PALAUTTEENHALLINTAA

TYKE -KYSELY / Yritykset

TYKE -toiminnan merkitys

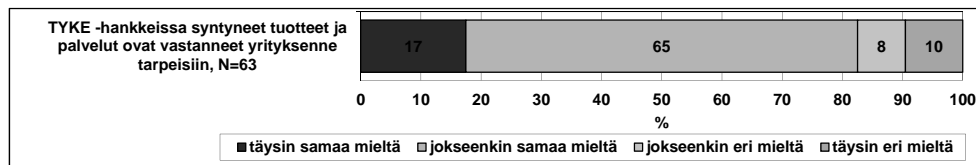
Mitä uusia tuotteita ja palveluja on syntynyt TYKE -toiminnan tuloksena?

MYÖNTEISTÄ:

- Uusia toimintatapoja **: Henkilöstön osaamisen monipuolistuminen **: Palvelun laadun ja vaikuttavuuden parantuminen **: Uusia tuotteita ja palveluja perustuotteiden/-palvelujen ohelle/rinnalle **
- Uusi tutkintojärjestelmä toimialalle *: Uudet (täsmä)koulutukset *: Verkkokauppa *

KIELTEISTÄ:

- Ei ole

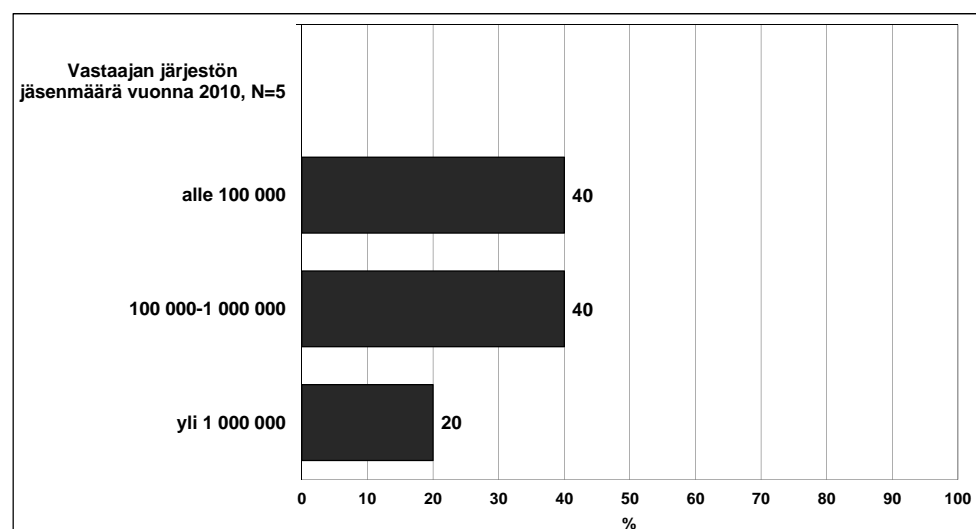

LUOTTAMUKSELLINEN

TUOTTAVAA YRITYSTEN PALAUTTEENHALLINTAA

TYKE -KYSELY / Järjestöt

Taustamuuttuja / Vastajan järjestön jäsenmäärä vuonna 2010

LUOTTAMUKSELLINEN

TUOTTAVAA YRITYSTEN PALAUTTEENHALLINTAA

TYKE -KYSELY / Yhteenveto kyselyn tuloksista (4/9)

Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän tarpeellisuus (Kaikki vastaajaryhmät)

- Työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä nähtiin pääosin erittäin tai melko tarpeellisuutta kaikissa vastaajaryhmissä.
- Erityisen positiivisesti sen tarpeellisuuteen suhtauduttiin yritysten ja koulutuksen järjestäjien välisen yhteistyön kehittämisessä - vähiten tarpeellisuutta sitä pidettiin puolestaan ELY-keskusten ja yritysten yhteistyön kehittämisessä. Negatiivisia kommentteja TYKE -tehtävän tarpeellisuutta herätti hyvin vähän.
- Yritysten ja koulutuksen järjestäjien yhteistyön kehittämisessä TYKE:n tarpeellisuutta puolsivat erityisesti, että sen myötä koulutus vastaa paremmin yritysten ja työelämän todellista tarvetta, TYKE -tehtävä kehittää osaltaan (verkosto)yhteistyötä niiden välillä sekä sen tärkeys yritysten toiminnan ja henkilöstön kehittämisessä.
- ELY-keskusten ja koulutuksen järjestäjien yhteistyön kehittämisessä TYKE -tehtävä nähtiin myös hyvin tarpeellisuutta. Useimmiten mainitut asiat olivat, että TYKE -yhteistyö tukee toiminnan alueellisia painopisteitä ja niiden kehittämistä sekä tarjoaa ELY-keskuksille yhden mahdollisuuden ylläpitää kiinteää suhdetta alueen koulutuksen järjestäjiin.
- Myös ELY-keskusten ja yritysten välillä TYKE -tehtävää pidettiin melko tarpeellisuutta. Vastaajat nostivat muita tekijöitä useammin esiin, että TYKE on hyvä instrumentti ajankohtaisten, tarvelähtöisten kehityshankkeiden mahdollistajana ja rahoittajana, se mahdollistaa oikeaan koulutustarpeeseen suunnatun koulutustarjonnan sekä se täydentää ELY-keskusten kehittämistehtäviä ja palvelukokonaisuutta.

LUOTTAMUKSELLINEN

TUOTTAVAA YRITYSTEN PALAUTTEENHALLINTAA

TYKE -KYSELY / Yhteenveto kyselyn tuloksista (5/9)

TYKE -toiminnan merkitys (Kaikki vastaajaryhmät)

- ELY-keskukset pitivät TYKE -toimintaa melko keskeisenä osana palveluvalikoimaansa. Sen katsottiin myös lisänneen yhteistyötä ja verkostoitumista eri toimijoiden kesken - jopa yli ELY-alueiden. Oppilaitosten verkottumisen katsottiin olevan tärkein TYKE -yhteistyön edistäjä ja rahoitusjärjestelmän taas tärkein sitä haittaava tekijä. Myös yhteistyön koulutuksen järjestäjien kanssa katsottiin sen myötä hieman parantuneen. TYKE -rahoitus nähtiin kuitenkin ELY-keskuksissa useimmiten melko positiivisesti sen niukkuudesta ja jakojärjestelmästä huolimatta.
- Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjät näkivät TYKE -toiminnan hyvin merkityksellisenä erityisesti alueen yritysten kanssa. Heidän vastauksissaan korostuivat sen hyvinä puolina mm. toiminnan verkostomaisuus ja sen kehittyminen, kouluttajien palvelutarjonnan lisääntyminen ja monipuolistuminen sekä aktiivisen yhteistyön lisääntyminen yhdessä alueen yritysten kanssa. Kasvaneen yritys-yhteistyön myötä he kokivat myös toiminnan asiakaslähtöisyyden lisääntyneen ja sen tuovan lisää asiakasyrityksiä.
- TYKE -toiminta oli tuonut yrityksiin monenlaista toimintaa. Yritysten vastausten perusteella TYKE -toiminta oli edistänyt (monipuolistanut) erityisesti henkilöstön osaamista, työtä ja työrooleja. Myös nykyiseen toiminnan rahoitusmalliin suhtauduttiin yrityksissä pääsääntöisesti melko positiivisesti.
- Myös järjestöissä nähtiin TYKE -toiminnan merkitys pääsääntöisesti positiivisesti. Järjestöjen edustajat painottivat omista vastauksistaan lähinnä yritysten jatkuvaa kehittämistarpeiden selvittämisen sekä opettajien työelämäjaksojen ja vastaavasti yrityshenkilöstön opetusjaksojen tärkeyttä pyrittäessä kehittämään kouluttajien ja yritysten yhteistyötä tulevaisuudessa.

LUOTTAMUKSELLINEN

TUOTTAVAA YRITYSTEN PALAUTTEENHALLINTAA

TYKE -KYSELY / Yhteenveto kyselyn tuloksista (6/9)

Tyytyväisyys TYKE -toimintaan (Kaikki vastaajaryhmät)

- Ohjausryhmytöskentely, keskustelu(tilaisuude)t sekä yhteistyöpalaverit ja kokoukset koettiin toimivimmiksi käytännöiksi koulutuksen järjestäjien ja ELY-keskusten yhteistyön kehittämisessä. TYKE -toiminnan rahoitusmalli sai ELY-keskuksilta sekä myönteistä että kielteistä palautetta, joista jälkimmäistä jonkin verran enemmän. Kiitosta annettiin lähinnä mallin joustavuudelle sekä kritiikkiä puolestaan sen jäykyydestä ja rahoituksen hakemisesta vuosittain myös pidempikestoiseen hankkeeseen.
- Valtionavustukset olivat Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjien mielestä tarpeellisia, koska perusrahoitus jouduttiin suuntaamaan lähinnä varsinaisen opetuksen toteutukseen. Myös asiakkaiden kannalta valtionavustukset nähtiin tärkeinä. Rahoitusmalli jakoi myös tämän vastaajaryhmän mielipiteitä voimakkaasti. Positiivisina puolina pidettiin sen hyvää tukea pienemmille ja/tai lyhytaikaisemmille hankkeille sekä avoimuutta, toimivuutta ja kevyttä hallintoa. Negatiivisia mainintoja kertyi myös heiltä jonkin verran enemmän. Useimmiten mainitut kielteiset asiat olivat hankerahoituksen lyhytaikaisuus (vuosittainen haku) sekä rahoituksen projektikohtaisuus ja yleinen niukkuus.
- Yrityksissä katsottiin TYKE -toiminnan synnyttäneen uusia tuotteita ja palveluja ensisijassa uusien toimintatapojen, osaamisen monipuolistumisen sekä palvelun laadun ja vaikuttavuuden kehittymisen myötä. Toiminnan nykyinen rahoitusmalli sai puolestaan pääasiassa hyväksyntää yritysten keskuudessa. Mallin koettiin säästävän yritysten aikaa ja vaivaa kun hakuprosessin hoiti siinä harjaantunut kouluttaja. Mallin negatiivisena puolena pidettiin lähinnä vain rahoituksen lyhytaikaisuutta.
- Järjestöille ei esitetty tähän osa-alueeseen liittyviä kysymyksiä.

LUOTTAMUKSELLINEN

TUOTTAVAA YRITYSTEN PALAUTTEENHALLINTAA

TYKE -KYSELY / Yhteenveto kyselyn tuloksista (7/9)

TYKE -toiminnan tulevaisuuden kehittämistarpeet (Kaikki vastaajaryhmät)

- ELY-keskukset arvottivat TYKE -toiminnan kehittämisen tärkeimpinä painopisteinä seuraavan viiden vuoden aikana valtakunnallisesti pitkäkestoisempia hankkeita ja teemoja ja rahoituksen hakuprosessin yksinkertaistamista. Alueellisesti he nostivat esiin alueiden välisen verkottumisen tukemisen hankkeiden koon ja toimijoiden määrän kasvattamiseksi ja edelleen vaikuttavuuden parantamiseksi. Kouluttajien näkökulmasta tarkasteltuna ELY-keskukset korostivat hankkeiden laajuutta, vaikuttavuutta ja ajankohtaisuutta hankkeiden painopisteinä. Vastaava tarkastelu yritysten näkökulmasta ei tuonut lopputulokseksi selkeitä painopistealueita.
- TYKE -toiminnan tulevaisuuden rooli nähtiin ELY-keskuksissa myönteisesti koulutuksen järjestäjien ja yritysten yhteistyön kehittämisessä varsinkin jos rahoituksen määrää kasvatetaan. ELY-keskukset pitivät myös omaa rahoittajan ja kehittäjän rooliaan tärkeänä toiminnan tulevaisuudessa. ELY-keskusten monipuolisessa asiantuntemuksessa ja osaamisessa he katsoivat muilla TYKE -toimijoilla olevan (paljon) hyödynnettävää. Ennakointitietojen paremmaksi hyödyntämiseksi ensisijainen suositus oli yhteiset ennakointiseminaarit tms. TYKE -hankkeiden toteuttajille.
- Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestäjät nostivat valtakunnallisina kehittämisen painopistealueina esiin toiminnan painoarvon vahvistamisen lisäresursseilla ja tiedottamisella, rahoitusmallin kehittämisen, tuen saamisen myös pidempikestoille hankkeille sekä työelämän ja oppilaitosten verkostoitumisen tukeminen. Alueellisesti vastaavana kehittämisen painopistealueena seuraavan viiden vuoden aikana pidettiin alueellisten erityispiirteiden ja painopisteiden parempaa huomiointia.

LUOTTAMUKSELLINEN

TUOTTAVAA YRITYSTEN PALAUTTEENHALLINTAA

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la culture

ISBN 978-952-263-100-8 (PDF)

ISSN-L 1799-0327

ISSN 1799-0335 (PDF)